

Huumekorruptio ja sen vaikutukset

Erika Keski-Korhonen

2021 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Huumekorruptio ja sen vaikutukset

Erika Keski-Korhonen
Turvallisuus ja riskienhallinta
Opinnäytetyö
Lokakuu 2021

Erika Keski-Korhonen

Huumekorruptio ja sen vaikutukset

Vuosi

2021

Sivumäärä 112

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia huumekorruptiota ja sen mahdollisia vaikutuksia. Tavoitteena on tuottaa tietoa huumeisiin liittyvistä korruptioriskeistä, huumeiden ja huumeita käyttävien parissa työtä tekeville. Työn tilaajana on toipumiskeskeisiä päihderiippuvuushoitoja tarjoava palveluntuottaja.

Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla, kvalitatiivisella menetelmällä. Aineiston analysointiin käytettiin mukailen ISHIKAWA-analyysiä, taulukointia ja vuokaaviota. Huumekorruptiota tarkasteltiin analysoimalla siihen liittyviä rakenteita, toimintaympäristöä ja prosesseja. Lisäksi arvioitiin termin yleisyyttä ja tunnettuutta internetin hakukoneosumien perusteella. Vaikutusten arviointia kartoitettiin tutkimalla sekä huumeisiin ja korruptioon liittyviä vaikutuksia.

Opinnäytetyön prosessin ensimmäisenä havaintona oli, ettei alan käsitteitä ole määritelty tai määritelmiä oli useita eri tarkoituksiin, eikä ne ole kansainvälisesti yhtenevät. Käsitteiden määrittelyn ongelmat muuttivat olennaisesti suunniteltua rakennetta opinnäytetyölle. Käsitteitä ei opinnäytetyössäkään määritellä, vaan ne kuvataan ilmiöinä.

Kirjallisuuskatsauksen perusteella huumekorruptio ei terminä ole yleisesti Suomessa käytössä, eikä se ole virallinen termi. Termillä tarkoitetaan kuitenkin tietynlaisissa rakenteissa tapahtuvia ammattimaisia ja järjestäytyneitä korruptioilmiöitä, jotka liittyvät huumeiden toimitusketjuun ja sen oheisliiketoimintoihin. Huumekaupalla rahoitetaan korruptiota ja rahanpesua. Korruptiolla mahdollistetaan huumekauppa ja rahanpesu. Rahanpesulla piilotetaan huumekaupan ja rahanpesun rikoshyöty ja esirikos. Huumekorruptiolla on kunnallisia, kansallisia sekä globaaleja vaikutuksia talouteen, kansanterveyteen ja turvallisuuteen.

Tutkielma on yleiskatsaus huumekorruption käsitteeseen, mikä kaipaa syvempiä lisätutkimuksia sekä käsitteiden kansainvälisesti käyttökelpoisia määritelmiä. Kirjallisuuskatsauksen perusteella kehitysehdotuksena on, että korruption torjunta integroitaisiin huumausainepolitiikan ja huumausainetorjunnan kanssa samaan torjuntastrategiaan.

Asiasanat: huumekorruptio, järjestäytynyt rikollisuus, kannabiskorruptio, sääntelijän kaappaus

Erika Keski-Korhonen

Drug-related corruption and its effects

Year	2021	Pages	112
------	------	-------	-----

The purpose of the thesis is to study drug-related corruption and its possible effects. The aim was to provide information on drug-related corruption risks to those working in drug-related occupations or with drug users. The commissioner of the thesis is a recovery treatment institution.

The thesis was implemented with the help of a descriptive literature review, using a qualitative method. The data was analyzed with ISHIKAWA, tabulation and flowchart. Drug-related corruption was examined by analyzing the related structures, operating environment and processes. In addition, the prevalence and popularity of the term was assessed based on Internet search engine hits. The impact assessment was mapped by examining the effects of both drugs and corruption.

The first observation in the thesis process was that the concepts in the field have not been defined or there were several definitions for different purposes, and they are not internationally consistent. The problems of defining the concepts changed the planned structure of the thesis. The concepts are not defined in this thesis either, but they are described as phenomena.

Based on the review of the literature, it appears that the term drug-related corruption is not commonly used in Finland, and it is not an official term. The term refers to professional and organized corruption phenomena that occur in certain types of structures and are related to the drug supply chain and its ancillary businesses. Drug trafficking finances corruption and money laundering. Corruption allows drug trafficking and money laundering. Money laundering hides the criminal benefits and predicates offenses of drug trafficking and corruption. Drug-related corruption has national and international implications for the economy, public health and security.

This thesis is an overview of the concept of drug corruption, which needs further research, as well as internationally applicable definitions of the concepts. Based on the literature review, the development proposal is to integrate the fight against corruption together into the same drug-related politics and fight against drug strategy.

Keywords: cannabis corruption, drug-related corruption, organized crime, regulatory capture

Sisällys

1	Johdanto.....	6
1.1	Aiheen valinta	6
1.2	Tavoitteet ja rajaukset.....	7
2	Toteutus ja analysointi	8
2.1	Tutkimusmenetelmät	8
2.2	Aineiston analysointi.....	9
2.3	Eettinen menettely	10
2.4	Käsitteisiin liittyvä menettely.....	11
3	Korruptio	12
3.1	Ideologinen korruptio.....	15
3.2	Poliittinen korruptio	19
3.3	Rakenteellinen korruptio.....	20
3.4	Kannabiskorruptio	23
3.5	Yhteenveto korruptiosta	26
4	Huumeisiin liittyviä rakenteita	29
4.1	Järjestäytynyt ja organisoitu rikollisuus	29
4.2	Huumevaltiot, kartellit ja mafia	37
4.3	Ihmiskauppa.....	43
4.4	Jaottelu valkokaulus- ja sinikaulusrikollisuuteen.....	45
4.5	Yhteenveto huumeisiin liittyvistä rakenteista	47
5	Huumeisiin liittyviä toimintaympäristöjä	49
5.1	Rahanpesu.....	50
5.2	Salakuljetus	53
5.3	Huumeiden kulkeutuminen vankiloihin	56
5.4	Huumekauppa ja sen oheisliiketoiminnat.....	59
5.5	Haittojen vähentäminen ja hoito	63
5.6	Yhteenveto toimintaympäristöistä.....	71
6	Analyysi ja pohdinta	73
6.1	Huumekorruptio-käsitteen tunnettuus	73
6.2	Mitä tarkoitetaan huumekorruptiolla?.....	76
6.3	Huumekorruption vaikutukset	84
6.4	Lisätutkimusehdotukset	91
7	Johtopäätös	91
	Kuviot	112
	Taulukot	112

1 Johdanto

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia huumeisiin liittyviä maailmalla jo tunnistettuja ilmiöitä, tuottamalla tutkielmatyypillisesti tietopohjaa käsitteellistämään huumeekorruptio-termiä. Tutkielman tarkoituksena on vastata tutkimuskysymyksiin ”Mitä tarkoitetaan huumeekorruptiolla?” ja ”Minkälaisia vaikutuksia huumeekorruptiolla on?”.

Huumausaineisiin liittyy olennaisena osana kansainvälisesti toimiva järjestäytynyt rikollisuus. Järjestäytynyt rikollisuus pyrkii tunnetusti ujuttautumaan yhteiskunnan valtarakenteisiin, erilaisia korruptiivisia menetelmiä hyväksi käyttäen. Kun työtä tehdään organisoidun ja järjestäytyneen rikollisuuden rajapinnassa, on tärkeä tunnistaa toimintaympäristön erityispiirteitä ja haitallisia ilmiöitä, jotta epäasiallista vaikuttamista voitaisiin tunnistaa ja torjua tehokkaammin laillisen ja laittoman rajapinnoilla.

Opinnäytetyön hankekumppanina on päihderiippuvuushoitojen palveluntuottaja, mutta työn tavoitteena on, että opinnäytetyön tietopohjaa voisi hyödyntää kaikki julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijat, jotka tekevät työtä tai tuottavat tutkimushankkeita huumerikollisuuden rajapinnoilla. Korruption torjuntaan jokainen voi vaikuttaa osaltaan myös omassa työssään parhaiten tietoisuutta lisäämällä ja tunnistamalla erilaisia haitallisia ilmiöitä.

Opinnäytetyö on rakennettu kuvaamalla ensin käsitteisiin sisältyvien ilmiöiden kautta huumeisiin liittyviä rakenteita ja toimintaympäristöjä, joissa huumeita ja korruptiota kirjallisuuden perusteella esiintyy. Toimintaympäristön kuvauksia sivutaan osittain myös rakenteiden ja korruption kuvauksissa, johtuen siitä, että ne limittyvät tiiviisti toisiinsa. Esimerkiksi rakenteet ja toimintaympäristöt limittyvät toisiinsa erilaisten rikollisverkostojen sijainnin, toimintatapojen tai niiden toiminta-alueiden kautta. Tarkastelun ja havainnoinnin kohteena aineistossa ovat huumeisiin ja korruption liittyvät rakenteet, prosessit ja toimintaympäristöt, joita kuvataan luvuissa 3-5 ja analysoidaan luvussa 6.

1.1 Aiheen valinta

Kiinnostukseni huumeekorruptioilmiöihin on saanut alkunsa henkilökohtaisesta kokemasta huumeriippuvaisen läheisen toipumisprosessin rinnalla sekä hankekumppanin kiinnostuessa ottamaan turvallisuusnäkökulmia osaksi päihderiippuvuustyön toimintakulttuuria.

Syksyllä 2016 opintoni Laureassa keskeytyivät yllättäen opinnäytetyön ollessa loppusuoralla, läheisen huumeriippuvuuden paljastumiseen. Huumeiden käyttöä oli ollut taustalla ennen

paljastumista jo noin 10 vuotta, jonka hän oli onnistunut salaamaan kaikilta läheisiltään. Ennen paljastumistaan hän kävi töissä, oli saanut stipendin ammattikoulusta ja pääsyt ammatti- korkeakouluun opiskelemaan. Kaikki näytti päällepäin hyvältä vielä juuri ennen riippuvuustilan paljastumista. Hän vieroittui huumeista tutkintavankeuden aikana, jonka jälkeen toipuminen mahdollistui 12 askeleen lääkkeettömässä, 10 kuukautta kestäneessä hoito-ohjelmassa, yhdistysvetoisessa pienyhteisössä Helsingissä. Ennen hoitoon pääsyä jouduimme koko perhe tahtomattamme ja yllättäen keskelle huumehuuruista arkea sekä väkivaltaista velanperintää, jossa väkivallan uhka useissa eri muodoissaan konkretisoitui todeksi ja osaksi aiemmin hyvin tavallista ja turvallista arkeamme. Oman kuormituksen arkeen toi kaikkien uhkaavien kokemusten päälle julkisen sektorin sosiaali- ja terveystieteiden kohtuuttomalta tuntunut kuormitus arkeemme. Tutkintavankeuden ansiosta läheiseni kuitenkin vieroittui aineista, jonka jälkeen hän pääsi asianmukaiseen lääkkeettömään hoitoon kolmannen sektorin yhdistysvetoiseen pienyhteisöön. Nyt hän on integroitunut täysin yhteiskuntaan ja työelämään. Nykyään vieroittuminen aineista tutkintavankeuden aikana poliisivankilassa ei ole enää mahdollista lakimuutoksen vuoksi, eikä 10 kuukautta kestäviä toipumiskeskeisiä hoitoja enää saa.

Tämän edellä kerrotun kokemuksen aikana, vuosina 2016-2021 olen tarkastellut huumeisiin liittyviä rakenteita, prosesseja ja toimintaympäristöä Suomessa. Tarkastelen aihetta läheisen roolissa, mutta samalla myös turvallisuusalan yli 30 vuoden työkokemuksella ja useamman turvallisuusalan tutkinnon valmiudella. En ole voinut välttää havaitsemasta, että alalla on vakavia turvallisuusriskejä laillisen ja laittoman rajapinnoilla, siitäkkin huolimatta, että työtä ja tutkimuksia toteutetaan vakavan järjestäytyneen rikollisuuden rajapinnassa, jossa myös korruptioriskit ovat korkeimmillaan.

1.2 Tavoitteet ja rajaukset

Tavoitteena on tuottaa tietoa huumeisiin liittyvistä korruptioriskeistä huumeiden ja huumeita käyttävien parissa työtä tekeville, tutkimalla huumeiden tuottaja-, välittäjä- ja loppukäyttäjämääriä jo tunnistettuja huumeekorruptioon liittyviä ilmiöitä (Drug-related corruption/Drug corruption/Narco-corruption). Tutkielmassa on tarkoitus käsitteellistää huumeekorruptio synteesien avulla. Synteesillä tarkoitetaan analyysiin perustuvaa yhteenvedoa tai kokonaisnäkemystä, joka yhdistää erilaisia elementtejä (Tieteen termipankki 2021a). Lisäksi opinnäytetyössä tarkastellaan huumeekorruption vaikutuksia. Opinnäytetyössä rajataan pois päihdelääketieteen ja muiden humanististen tieteiden piiriin kuuluva. Korruption ja rahanpesun näkökulmasta sosiaali- ja terveydenhuollon toimialat ja alan tiedeyhteisöt ovat kuitenkin osa tarkasteltavaa toimintaympäristöä, jossa myös huumeekorruptio voi mahdollistua.

2 Toteutus ja analysointi

Tässä luvussa kuvataan opinnäytetyön tiedonhaku-, tutkimus- ja analysointimenetelmät. Opinnäytetyön laajuus on vain 15 op, eli laskennallisesti noin 400 h ja aihe on laaja. Kirjallisuuskatsauksen aikana opinnäytetyön suunnitelman rakenne on hieman muuttunut ja tarkentunut. Tämä johtuu siitä, että ymmärrys tutkittavaan aiheeseen on lisääntynyt uuden tiedon myötä. Synteesin muodostamisessa luetun ymmärtäminen nousee tutkittavan ilmiön keskiöön. Lapin yliopiston tieteellisen kirjoittamisen ohjeen mukaan synteesi on analyysin vastakohta, joka tarkoittaa yhdistelemistä ja kokoonpanemista. Synteesit kokoavat pääiseikat yhteen, joista vastaus tutkimuskysymykseen muodostuu. Aineiston analysointi ei siis yksistään riitä kertomaan tutkimuksen tuloksia, vaan aineisto tulee pilkkoa ja rakentaa, jotta johtopäätös on mahdollista muodostaa valitun aineiston perusteella. (Tieteellisen kirjoittamisen ohjeet 2021.)

2.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksen tarkoitusta voidaan kuvata neljän eri piirteen perusteella: kartoittava, selittävä, kuvaileva tai ennustava. Tarkoituksia on mahdollista käyttää työssä useampia. Keskeisenä tutkimusmenetelmänä tässä opinnäytetyössä on kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kartoittavalla kirjallisuuskatsauksella voidaan selittää vähän tunnettuja ilmiöitä; selittävällä katsauksella voidaan etsiä selitystä tilanteeseen tai ongelmaan; ja kuvailevalla dokumentoida ilmiöstä keskeisiä piirteitä. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, 138.) Opinnäytetyö on tutkielmatyyppinen ja tutkielmatutkimus on luonteeltaan laadullinen, eli kvalitatiivinen.

Aiheen valintaan ja työotteeseen ovat vaikuttaneet omat henkilökohtaiset kokemukset, aistimukset ja elämykset, joita kuvataan fenomenologiassa merkityksellisinä. Fenomenologinen suuntaus korostaa yksilöllistä kokemusta, jossa keskeistä on tutkijan avoimuus. Tutkittavaa kohdetta voidaan fenomenologiassa lähestyä ilman teoreettista viitekehystä, oletuksia tai määritelmiä. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Huumekorruptiota on tarkasteltu siihen liittyvien yksityiskohtaisten ilmiöiden kautta hermeneuttisella menetelmällä, jota sovelletaan hermeneutiikassa. Hermeneutiikassa on kyse tieteenfilosofisesta suuntauksesta, jossa korostuu merkityksellisesti kokonaisuuksien ymmärtäminen ja tulkinta. Hermeneuttisessa kehässä periaatteena on, että yksityiskohtien tulkinta vaikuttaa kokonaisuuksien tulkintaan ja siten tulkintojen uudelleentulkinnat tuottavat laajempaa ymmärrystä tutkittavasta kohteesta. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Aineiston keruu on toteutettu alkuun internetin hakukoneilla Bing ja Google sekä Laurean kirjaston EBSCOhost yhdistelmähaulla, Theseus opinnäytetyötietokannasta, Researchgate.net ja HELDA Helsingin yliopiston tietokannoista. Huumekorruption tunnettuutta ja yleisyyttä on mitattu hakusanaosumilla hakusanoilla: ”huumekorruptio”, ”drug-related corruption”, ”Drug

corruption” ja ”narco-corruption” sekä ”cannabis corruption” ja ”marijuana corruption”. Kaikki haut on tehty julkisista sähköisistä tietokannoista. Systemaattisen haun lisäksi huume-korruptioon sisältyvää aineistoa ilmiöistä on haettu sekamuotoisesti aihekohtaisilla hakusanoilla. Aineistoa on haettu ainoastaan julkisista lähteistä. Open source intelligence (OSINT), eli avoimista lähteistä saatavalla tiedustelutiedolla tarkoitetaan sellaista tietoa, mikä on kerätty julkisesti saatavilla olevista lähteistä. Alun perin OSINT menetelmä on lähtöisin sotilas-tiedustelun tarpeista ja nimitystä OSINT ryhdyttiin käyttämään tietyvästi 1980-luvun lopulla. OSINT menetelmien ideana on etsiä tietoa useista julkisesti saatavilla olevista lähteistä ja yhdistelemällä kerättyjä tietoja tuottaa kattavampaa kokonaisuuden tulkintaa tutkittavasta kohteesta. (Borges 2021; Lammi 2017.)

Aineiston valintaprosessi on toteutettu siten, että hakukoneiden ja rekisterihakujen tuloksista valitaan aineiston nimen tai abstraktin perusteella mahdollisimman kuvaavat ja aiheeseen liittyvät aineistot lukujonoon. Tämän jälkeen karsintaa tehdään kursorisella lukumenetelmällä. Lopulta relevantista aineistosta valikoidaan sisällöllisesti ilmiöitä parhaiten kuvaavimmat, joiden avulla ilmiöiden olemassaoloa, merkitystä, yleisyyttä ja tunnettua on mahdollista kuvata ja analysoida. Tämä opinnäytetyö ei ole syvälinen tutkimus, vaan ilmiöitä ja sen vaikutuksia kuvaileva tutkielma ja yleiskuva käsiteltävään huume-korruption ilmiöön.

2.2 Aineiston analysointi

Aineiston sisällön analyysiin on käytetty soveltaen Kaoru Ishikawan kehittämää analyysimenetelmää, jota kutsutaan nimellä kalanruotoanalyysi (Fishbone diagram). Nimi tulee visuaalisesta ilmeestä, joka muistuttaa kalan ruotoa. Menetelmä on alun perin kehitetty syy-seurauskaavioksi, mutta sen soveltuvuus monitasoisten rakenteiden ja prosessien analysointiin ja visualisointiin on kehittänyt siitä yhden käytännöllisimmistä laatu- ja prosessijohtamisen työvälineistä. Kalanruotokaaviota käytetään tyypillisesti ryhmätyönä esimerkiksi ”hiljaisen aivoriihen” avulla. (ASQ 2021; Helsing 2021.)

Tässä työssä asiantuntijaryhmän sijaan on käytetty monipuolista aineistoa, joista ilmiöt on poimittu, teemoitettu ja ryhmitelty. ”Aivoriihi”, teemoittelu ja ryhmittely on mahdollista toteuttaa esimerkiksi manuaalisesti post-it lapuilla. Tässä opinnäytetyössä on käytetty Lucidpress online-ohjelmaa (Lucidpress 2021) ja post-it lappujen sijaan on käytetty näytöllä liikuteltavia aiheaatikoita ryhmittelyyn. Aineiston kvalitatiivisessa analysoinnissa sisällöllisestä merkityksestä on tunnistettu erilaiset rakenteet, toimintaympäristöt ja prosessit. Lucidpress online-ohjelma (2021) on monikäyttöinen ”vedä ja pudota” - editori, joka on tarkoitettu intuitiiviseen suunnitteluun ja brändien hallintaan.

Aineisto on analysoitu Ishikawan kalanruotoanalyysin avulla ja vastaa kysymykseen ”mitä tarkoitetaan huume-korruptiolla?” siten, että se kertoo yhdellä kuvalla huumeiden ja korruption rakenteet, toimintaympäristön ja prosessit. Aineiston laadulliseen rakenteiden ja prosessien

analysointiin on käytetty lisäksi soveltaen perusvuokaaviota (Process Flow Diagram). Aineiston perusteella on analysoitu ensin Ishikawan kalanruodolla huumekorruption rakenteet, toimintaympäristöt ja niihin liittyvät prosessit, jonka jälkeen prosessit on mallinnettu visualisoidulla soveltaen vuokaaviota. Analyysin tulos on kuvattu luvussa ”Mitä tarkoitetaan huumekorruptiolla?”.

2.3 Eettinen menettely

Tämän opinnäytetyön yksi keskeinen tarkasteltava ilmiö on korruptio. Korruptiota voi ilmetä myös tiedeyhteisöissä, jota kuvataan tarkemmin opinnäytetyön kohdassa 3.1: ”Ideologinen korruptio”. Sen lisäksi, että tutkielma itsessään käsittelee korruptiota eli myös eettisyyttä tutkimuskohteena, on reflektoitava myös omaa työtä ja tutkimuseettisiä valmiuksiaan kriittisesti koko prosessin ajan. Salmisen (2015, 1) mukaan moraalien ja etiikan tutkimus kattaa korruptiota koskevat tutkimuskysymykset. Salmisen (2015, 60) korruptiota käsitteenä ja ilmiönä käsittelevässä selvityksessä perusajatuksena on ollut hallinnon etiikka, jonka varassa selvitys on laadittu. Salminen (2015, 1) kuvaa selvityksessään etiikan ja korruption välistä suhdetta. Yhdysvaltalainen tiedejärjestö American Society for Public Administration (ASPA) on laatinut eettisen koodiston julkishallinnolle, jonka kahdeksan kohtaa ohjaavat niihin eettisiin periaatteisiin, joita myös korruptiolla usein samalla loukataan (Salminen 2016, 39; ASPA 2016). (Hirsijärvi ym. (2009, 23) mukaan eettisten periaatteiden tunteminen ja niiden noudattaminen kuuluu jokaisen yksittäisen tutkijan vastuulle. Lisäksi tutkimuksen teossa tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä ja epärehellisyyttä tulee välttää kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Hirsijärvi ym. (2009, 26, 27) linjaavat epärehellisyydestä keskeisimmiksi plagioinnin, itseplagioinnin, kritiikkittömän yleistämisen, harhaanjohtavan tai puutteellisen raportoinnin, tutkijakollegoiden vähättelyn sekä tutkimusrahoituksen väärinkäytön.

Huumekorruptiotutkimuksissa työtä tehdään poliittisesti epävakassa tiedeympäristössä ja järjestäytyneen rikollisuuden rajapinnassa, joissa on omat lainalaisuutensa. Tämän vuoksi tutkijan on pohdittava oman, lähipiirinsä sekä mahdollisten asiantuntijahaastateltavien turvallisuutta sekä eettisyyttä. On mahdoton arvioida, kuinka opinnäytetyöhön suhtaudutaan poliittisesti ajankohtaisena aikana. Tieteellisille tutkimuksille on asetettu useita vaatimuksia, joista yksi on auktoriteeteista riippumaton tieto. Tieteellistä toimintaa ohjaavat ideologismetodiset normit kuten universalisuus, yhteisöllisyys, puolueettomuus ja järjestelmällisen epäilyn periaate. Hyvän tieteellisen käytännön periaatteita ovat rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä sekä kriteerien mukaisuus ja eettisesti kestävä tiedonhankinnan, tutkimuksen ja arvioinnin menetelmät. Tutkimusrahoitus ja sidonnaisuudet on kerrottava asianosaisille, tutkimukseen osallistuville sekä raportoitava tuloksia julkaistaessa. (TENK 2021.) Tämä opinnäytetyö on tehty varsinaisen työn ohella vapaa-ajalla eikä työhön liity lainkaan rahoitusta. Myöskään sidonnaisuuksia tai sivutoimia ei aihepiiriin liittyen ole. Suhde käsiteltävään aiheeseen käy ilmi luvusta ”Aiheen valinta”.

2.4 Käsitteisiin liittyvä menettely

Käsitteiden määrittelyssä on tärkeää yhteinen sanasto, jotta kuvailtu teksti olisi mahdollista tulkita ja ymmärtää samalla tavoin. Yksinkertaisena esimerkkinä käsitteiden määrittelystä on Väkivaltakäsitteiden sanasto (2020), jossa on avattu ja määritelty eri väkivaltamenetelmien käsitteet. Väkivaltakäsitteiden sanastoon tutustuminen voi auttaa myös tämän tutkielman sisällön hahmottamisessa ja ymmärtämisessä. Rajat ylittävässä rikollisuudessa korostuu maiden välinen yhteistyö niin rikosten toteuttamisessa kuin niiden paljastamisessakin.

Käsitteet ja niiden merkityksien ymmärtäminen ovat olennainen osa tutkielman sisältöä, joita ilmiöinä analysoidaan, pohditaan ja joista johtopäätös lopulta rakentuu. Tyypillisesti käsitteet on kuvattu käsiteotsikon alalukuina. Tässä opinnäytetyössä käsitteet kuitenkin muodostavat samalla analysoitavan kokonaisuuden, jonka tulkintojen hahmottaminen helpottuu, kun käsitteet on kuvattu rakenteellisesti analyysia ja pohdintaa tukevaan muotoon jo sisällysluettelossa. Käsitteet on jaoteltu sisällysluettelossa huumeisiin liittyviin rakenteisiin, huumeisiin liittyviin toimintaympäristöihin ja korruptioilmiöihin, jotka limittyvät myös osin toisiinsa.

Käsitteitä ei tässä opinnäytetyössä erikseen määritellä. Käsitteet kuvataan kuhunkin aihealueeseen liittyen niihin sisältyvin ilmiöin, jolloin niistä muodostuu samalla yleiskatsaus tutkittavaan aiheeseen. Käsitteiden määrittelyn ongelmia rajat ylittävässä rikollisuudessa kuvataan tarkemmin luvun 4.1 yhteydessä. Käsitteiden määrittely edellyttäisi moniammatillista ryhmää, jotta käsitteiden määrittely kattaisi käsitteiden merkityksen ministeriön eri hallinnonaloilla ja rajat ylittävässä kontekstissa. Esimerkiksi oikeusministeriö on asettanut ammattimaisen ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan työryhmän, jonka yksi tehtävistä on rikollisuuden ja siitä aiheutuvien haittojen ehkäisy (Oikeusministeriö 2021a). Oikeusministeriön asettaman työryhmän tehtävät ja niiden laajuus jäävät hankkeen kuvauksessa jossain määrin epäselväksi, koska käsitteitä ei ole määritelty.

Tämän opinnäytetyön aiheisiin liittymättömät käsitteiden määritelmät rajataan pois. Erityisesti huumausaineisiin liittyen määrittelyä (Tarnanen, Alho & Komulainen 2018) on tehty lähinnä tuoteluettelon omaisesti aineiden vaikutuksia, yksilöhaittoja ja käyttötapoja kuvailevasti sosiaali-, terveys- ja lääketieteen näkökulmista. Tämä ei ole lainkaan tarkoituksenmukaista huume-korruption ja tämän tutkielman tarkastelunäkökulmasta katsottuna. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) määrittelee käsitteen ”huumausaineet/huumeet” niiden rikosoikeudellisella asemalla. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen määrittely ei kuvaa lainkaan sitä laajempaa kontekstia, jonka vuoksi huumausaineet/huumeet on alkujaan kriminalisoitu (THL 2020). Eikä sitä, minkä vuoksi järjestäytynyt rikollisuus on kiinnostunut nimenomaan käymään huumekauppaa, riippumatta siitä, onko jokin huume määritelty rangaistavaksi vai ei. Huumausaineita käsitellään tässä opinnäytetyössä taloudellisen riippuvuussuhteen, valmistuskustannusten, salakuljetusominaisuuksien ja käyttötarkoitussidonnaisuuksien näkökulmasta.

Käsitteiden määrittelyssä syntyy tieteenfilosofinen ongelma, kun eri yhteisöt määrittelevät käsitteen kukin omista lähtökohdistaan, eikä merkitys sisällöllisesti ole silloin yhteinen. Käsitteillä on tiedon käsittelyyn ja viestintään tehty rooli ihmisten välisessä kommunikoinnissa. Merkityksellistä opinnäytetyössä on se, mikä järjestäytyneitä ja ammattimaisia rikollisverkostoja erityisesti huumeissa kiinnostaa tuottavuuden (rikollisverkostot) tai ideologisen toteutuksen (terrorismi) näkökulmasta.

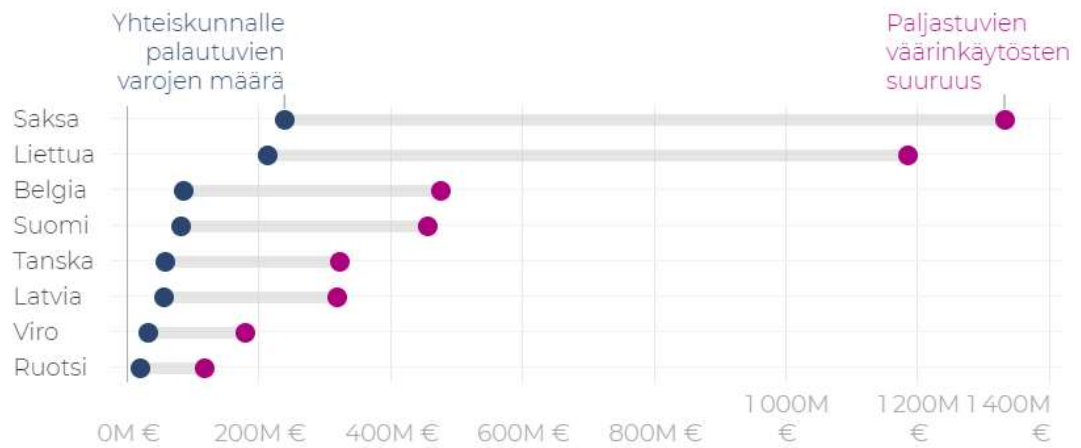
3 Korruptio

Tässä luvussa kuvataan hyvin tiivistetysti huumeisiin liittyvien korruptioilmiöiden keskeisimpiä piirteitä. Ensin kuvataan yleisesti korruptiota ja sen jälkeen keskeisimmät ilmiöt, jotka ovat merkittävimpiä huumeiden leviämisen kannalta. Toimintaympäristössä ilmenee kaikenlaista korruptiota, mitä tässä opinnäytetyön laajuudessa ei ole mahdollista tarkemmin kuvata.

Korruptio tulee latinan kielestä (Corrumpere) ja tarkoittaa turmelemista tai myös tuhota, pilata, tartuttaa, vahingoittaa (Latdict 2021). Korruptio ei tarkoita automaattisesti rikosta vaan kaikenlaista epäasiallista vastikkeellista vaikuttamista oman edun tai intressin saavuttamiseksi. Julkisen sektorin korruptiossa on kyse julkisten varojen tai julkisen vallan käyttämisestä yksityisiin etuihin yleisen edun sijaan. *”Käsitteellä tarkoitetaan jonkin fyysistä turmelemista, epäjärjestykseen saattamista, tai jonkun epärehellisyyteen houkuttelemista tai lahjoamista väärän valan tekemiseksi.”* (Salminen 2015, 4).

Kirjallisuudesta löytyviä korruptioon liittyviä erilaisia alakäsitteitä ovat ideologinen korruptio (Ideological corruption), rakenteellinen korruptio (Structural corruption), institutionaalinen korruptio (Institutional corruption), katukorruptio (Street-level corruption/Petty corruption) ja piilokorruptio (Hidden corruption). Kannabiksen sääntelyn seurauksena korruptioon liittyy tapaussidonnaisesti myös vakiintunut termi kannabiskorruptio. Kaikki korruption vahingolliset menetelmät eivät ole rikoksia eikä edes lainvastaista Suomessa. Esimerkiksi vaikutusvallan kauppaamista ei Suomessa ole kriminalisoitu (Tasavallan presidentin asetus 108/2002). Kansainvälistä yhteistä määritelmää korruptiolle ei ole.

Myös vaientaminen ja uhkailu kuuluvat tunnetusti erityisesti ideologisen ja rakenteellisen korruption vallankäytön järjestelmiin, joiden vuoksi Suomessakin on lainvalmistelutasolla (Eduskunta 2021c) selvitettävänä korruptioepäilyistä ilmoittavien suojeluasiala (Whistleblower protection act). Ilmiantajan suojan taloudellisia vaikutuksia on arvioitu Euroopan komission vuonna 2017 julkaisemassa raportissa (Kuvio 1). Vaientamista on tutkittu esimerkiksi sosiaalialalla, missä koetaan vallitsevan pelon, vaikenemisen ja vaientamisen kulttuuri (Vuorinen 2019; Tiitinen 2019; Tiitinen & Silén 2016).



Luvut miljoonissa euroissa. Raportista on valittu 3-portaisen skenaarion maltillisin arvio.

Kaavio: Eduskunnan kirjasto · Lähde: [Euroopan komissio](#) · [Lataa tiedot](#)

Kuvio 1 Arvio korruption ilmiantajan suojan taloudellisista vaikutuksista (Eduskunta 2021c.)

Lipsanen (2019) kuvailee yleisimpiä korruption muotoja (Taulukko 1), joita pidetään korruptiona. Järjestäytyneiden rikollisverkostojen toimintatapoihin kuuluu Lipsasen (2019) listauksen lisäksi myös väkivalta ja väkivallalla uhkaaminen.

Lahjonta	Rahan maksaminen tai lahjojen antaminen etuuksista, joiden olisi laillisesti oltava kustannuksettomia tai jotka olisi jaettava muilla ehdoilla kuin maksuhalukkuudella.
Kiristys	Pakottavien kannustimien käyttö, kuten väkivallalla uhkailu tai informaation paljastaminen, yhteistyön edistämiseksi.
Kavallus	Työntajan (esim. valtio, yritys tai kansalaisjärjestö) varojen anastaminen.
Nepotismi	Perheenjäsenen tai läheisen suosiminen ja palkkaaminen pätevemmän hakijan sijaan.
Kronyismi	Yhden ryhmän jäsenten suosimista esimerkiksi etnisyyden, sosiaalisen aseman tai poliittisen aseman perusteella.
Harkintavallan väärinkäyttö	Väärinkäytöksiä ja korruptoituneita käytäntöjä yksityisen voiton saamiseksi ilman ulkoista kannustusta tai kiristystä.
Petos	Taroituksellinen vilppi epäoikeudenmukaisen tai lainvastaisen hyödyn turvaamiseksi. Esimerkkeinä oikeudelliset petokset, vaalipetokset ja julkisen palvelun petokset.
Vaikutusvallan kauppaaminen	Esimerkiksi päätöksentekovallan ostaminen tai myyminen lahjuksia tai palveluksia vastaan.
Eturistiriidat	Henkilökohtaiset edut saattavat vaikuttaa haitallisesti velvollisuuteen tehdä päätöksiä kolmannen osapuolen hyväksi.

Taulukko 1 Esimerkkejä korruption muodoista (Lipsanen Petro 2019; Rose-Ackerman 2016.)

Korruptio voidaan käsittää myös petoksena, jossa yhteisen edun sijaan tavoitellaan erehdyttämällä henkilökohtaisia etuja oikeudettomasti. Petoskolmiota käytetään usein selittämään petosrikosten tekojen syitä (Kuvio 2). Petoskolmion elementit ovat:

- mahdollisuus (opportunity)
- kannustin (incentive)
- järkeistäminen (rationalization)

Mahdollisuudella tarkoitetaan olosuhteita, jotka mahdollistavat petoksen, johon organisaatio voisi vaikuttaa esimerkiksi sisäisellä valvonnalla, johdon sitoutumisella ja hyvällä kirjanpitolalla. Kannustimilla tarkoitetaan niitä tekijöitä, jotka houkuttavat petokseen, esimerkiksi taloudelliset mittarit, sijoittajien tuotto-odotukset tai henkilökohtaiset tarpeet, kuten peliriippuvuus, yli varojen eläminen tai paremman elintason toive. Järkeistämällä viitataan siihen, millä yksilö oikeuttaa itsensä tekemään petoksen, esimerkiksi kosto työnantajalle, johdon esi-merkin seuraaminen tai uskomus siitä, ettei voi toimia muulla tavoin esimerkiksi työpaikan menettämisen pelossa. (CFI 2021.)



Kuvio 2 Petoskolmio (CFI 2021.)

3.1 Ideologinen korruptio

Ideologisella korruptiolla tarkoitetaan tieteen institutionaalista korruptoitumista, jossa autoritaarinen ilmapiiri tukahduttaa tieteen ja tutkimuksen vapauden tai sivuuttaa tieteen normeja (Wesley 2020). Hyvää tutkimuseettistä käytäntöä Suomessa edistää opetus- ja kulttuuri-ministeriön asettama tutkimuseettinen neuvottelukunta. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) pyrkii ennaltaehkäisemään myös tiedevelppiä ja edistämään tutkimuseettiikkaa. (TENK 2021.)

Tieteen korruption avulla on mahdollista vaikuttaa esimerkiksi lainsäädäntöön, hoitopolitiikkaan, palveluvalikoimaan ja sääntelyn periaatteisiin (Campbell 2017). Ilmiössä on kyse ”sääntelijän kaappauksesta” (Regulatory capture), missä sääntelijä ryhtyy ajamaan yhteisen edun sijaan sääntelyn kohteen liiketoiminnallista tai ideologista etua. Käsitteen on kehittänyt taloustieteen nobelisti George Stigler. (The Nobel Prize 1991; Carrigan & Coglianese 1971.)

Tiedeyhteisön korruptoitumisella on vakavia seurauksia. Rostovtsev (2017) on mm. kehittänyt tieteellisiä julkaisuja ja tutkimuksia vertailevan järjestelmän tiedevelppien laajuuden selvittämiseksi. Rostovtsevin (2017) mukaan huijaustapoja on lukuisia ja niihin ovat syyllistyneet niin korkeakoulujen ja aluehallinnon johtajia kuin poliitikkojakin. (Helsingin yliopisto 2017.) Tiedepetoksista väärennettyjen tutkintotodistusten käyttö on tunnetuimpia. ”Väärennös” on kopia alkuperäisen näköisestä todistuksesta ja ”aito väärennös” on todistus, jonka tiedot löytyvät myös tarkastusjärjestelmistä ja yliopistojen tietokannoista. Molemmat voivat täyttää näennäiset suojaustasot. Tutkinnon asteesta ja tutkinnon suorittamisvuodesta riippuen hinta aidolle väärennökselle on noin 20 000-36 000 ruplaa. Vuonna 2021 paljastuneen ukrainalaisen tutkintotodistuksia väärentävän yrityksen rikoshyöty oli vuosina 2019-2020 yhteensä 26,1

miljoonaa hryvniaa (UAH). (New-diploma 2021; Business portal "Capital" 2021; RussDiploma 2021.)

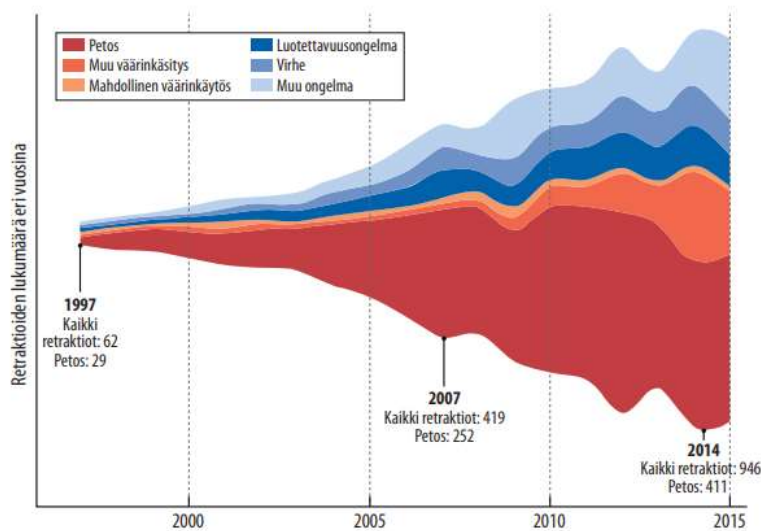
Tiedon eheydellä tarkoitetaan tiedon aitoutta, väärentämättömyyttä, sisäistä ristiriidattomuutta, kattavuutta, ajantasaisuutta, oikeellisuutta ja käyttökelpoisuutta. Ettei tietoa voi vahingossa tai tieteen oikeudettomasti muuttaa ja että muutoshistoria on jäljitettävissä. (Tieteen termipankki 2021b.) Boetton, Golinellin, Carullon ja Fantinin (2020) mukaan nykyinen tieteen tiedollinen järjestelmä vaarantaa tieteellisen tutkimuksen luotettavuuden ja terveydenhuollon perustana olevan luottamusjärjestelmän perustan. Tiedepetosten lisäksi Boetto ym. (2020) mukaan myös tiedotusvälineillä ja tiedemedioilla on merkittävä rooli tutkitun tiedon jakamisessa ja tulkitsemisessa valtaväestölle ymmärrettävässä muodossa. Boetto ym. (2020) mainitsevat esimerkiksi tiedevidppien liittyvän tietojen keräämiseen, kerättyjen tietojen väärentämiseen, niiden jälkikäteiseen muuttamiseen tai niiden johtopäätöksiin ja tulkitsemiseen tiedejulkaisuissa. Myös sitä Boetto ym. (2020) pitää ongelmallisena, jos tietoa tuotetaan liikaa. Esimerkkinä Boetto ym. (2020) mainitsee että yksistään Covid-19 pandemiaan liittyen on tuotettu jo kymmeniä tuhansia tiedejulkaisuja. Luottamus terveydenhuoltoon ja tieteelliseen tutkimukseen perustuu lääketieteen tieteellisen tutkimusprosessin uskottavuuteen, mikä valtaväestölle voi olla vaikea ymmärtää. Seurauksena vilpillisesti kerätystä tai analysoidusta aineistosta tai tutkimuksen väärentämisestä on Boetto ym. (2020) mukaan luottamuksen heikkeneminen tutkimusprosesseihin, joka voi vaikeuttaa esimerkiksi rokotekattavuuden saavuttamista.

Erityisen vahingollisena Boetto ym. (2020) pitää tiedollisen järjestelmän vilpillistä prosessia, joka ei ole satunnainen vaan systemaattinen. Systemaattisessa tapauksessa luottamus voi mennä koko tiedolliseen järjestelmään (episteemi) siten, ettei se ole enää korjattavissa yksittäisiä tutkijoita tai tutkijaa vaihtamalla, vaan pahimmillaan koko tiedollisen järjestelmän prosessi voidaan kyseenalaistaa. Boetto ym. (2020) korostaa ettei valtaväestöllä ole osaaamista, tietoa ja keinoja erottaa toisistaan luotettavia ja epäluotettavia tietoja. Pahimmillaan tiedollisen järjestelmän vilpillisyys voi johtaa vaarallisten tuotteiden kaupallistamiseen, josta voi olla vakavia seurauksia potilaiden terveydelle, taloudelle, sosiaalisille kysymyksille sekä eettisille ja oikeudellisille ongelmille. Oman heikon lenkin episteemiin tuo tietotekniikka ja digitalisaatio, missä tiedon käsittelyn automaattiset prosessit eivät ole näkyvillä, eikä ymmärrettävissä kaikille järjestelmää käyttäville.

Kontula (2020) pitää todellisia tutkimuspetoksia ikävinä mutta todennäköisesti melko harvinaisina. Kontula (2020) listaa ongelmallisia tapauksia ja nostaa esiin esimerkkejä kuten tapaus, jossa eteläkorealaiset, taiwanilaiset ja kiinalaiset tutkijat olivat jääneet kiinni vertaisarviointirenkaiden pystyttämistä. Massachusetts Institute of Technology (MIT) tutkijat olivat Kontulan (2020) mukaan havainneet, että valheelliseksi luokitellut uutiset levisivät

yhteiskunnassa huomattavasti tehokkaammin kuin faktat. Kontula (2020) mainitsee esimerkkejä myös tieteellisten tutkimusten toistettavuusongelmista.

Kontula (2020) mainitsee katsauksessaan myös esimerkkejä tutkimusten eettisessä käsitellyssä paljastuneista puutteista ja tutkimustulosten tarkoituksellisista manipuloinneista, joissa oli menetetty potilaita ja myös yliopiston johto oli joutunut eroamaan. Esimerkin tutkijoilta oli vedetty jopa 100 tiedejulkaisua takaisin. Reaktiot, eli takaisin vedot ovat Kontulan (2020) mukaan yksi mittari. Science-lehden julkaisemasta analyysistä vuosilta 1997-2015 (Kuvio 3) näkyy, että reaktiot ovat lineaarisesti lisääntyneet. Kontula (2020) huomauttaa julkaisussaan, että hänen katsauksensa sisältää kärjistyksiä ja että ongelmia katsauksessa on tarkasteltu yksisuuntaisesti ilman tieteen puolustuspuheenvuoroja.



Kuvio 3 Tieteellisten artikkelien reaktiot vuosilta 1997-2015 (Kontula 2020.)

Verkon (2017) mukaan Euroopassa ei ole yhtään maata, missä ei olisi koulutukseen liittyvää korruptiota. Akateemisia petoksia voidaan pitää vakavana uhkana korkeakoulutuksen luotettavuudelle. Terveystieteiden korruptiosta Verkko (2017) mainitsee esimerkkinä valelääkärit, väärennetyt lääkkeet, tarpeettomat laskutukset sekä terveydenhuoltoon tarkoitettujen julkisten varojen ohjaamisen väärään käyttöön valvonnan puuttuessa.

Khajurian ja Aghan (2014) mukaan tutkimuspetosten lisääntymisellä on uhkaava vaikutus ihmisten terveyteen, jos poliittiset päättäjät ja lääkärit toimivat virheellisten tietojen perusteella. Khajuria ja Agha (2014) pitävät sellaista palkitsemisjärjestelmää kohtuuttomana, jossa tiedejulkaisujen tuottavuus ja vaikuttavuus ovat merkittävä päätekijä professuurien jakamisessa, tutkimusrahoituksessa tai pääsyssä kilpailukykyisiin tohtorihjelmiin.

Sismondon (2021) mukaan episteemiseksi korruptioksi kutsutaan tiedollisia järjestelmiä, jotka ovat menettäneet tärkeällä tavalla eheyden eivätkä tuota enää luotettavaa tietoa. Tällainen ilmiö voi syntyä tilanteissa, joissa tiedollinen järjestelmä on määritelty siten, että taustalla on eturistiriitojen aiheuttamia ristiriitaisia tavoitteita. Sismondo (2021) mainitsee esimerkkinä lääkeyhtiöiden osallistumisen tieteeseen ja esittää, että teollisuuden rahoitusta tieteeseen tulisi pitää eturistiriitana ja siten puolueellisuuden riskinä. Episteemisessä logiikassa tutkitaan tietämisen ja uskomisen väitelauseita ja niiden logiikkaa. Kyse on pitkälti siitä kenellä ja millä ehdoin on valta päättää siitä mikä on totuus ja mikä uskomus. (Tieteen termipankki 2019b.) Termipankin (2014) mukaan tiedon arkeologia on käsite, jonka Michael Foucault otti käyttöön vuonna 1969 teoksessaan *L'Archeologie du savoir*. Sen mukaan jokaisella aikakaudella vallitsee jokin tiedollinen järjestelmä, eli episteemi, joka määrittelee mitä tieteellisen tiedon alaan kuuluu. Tiedollinen järjestelmä määrittelee sitä, miten tieteen esitystapa ja sen diskurssi olisi kulloinkin muotoiltava sekä sen, kenellä on oikeus esitystapaa ja sen diskurssia muotoilla, jotta se voitaisiin hyväksyä tieteelliseksi diskurssiksi. Termipankin mukaan kulloinkin vallitseva episteemi olisi luonteeltaan ideologinen, jonka takia se ei olisi täysin järjestelmän piiriin kuuluvien tiedostama. Kun paradigma vaihtuu ja tieteellisen tiedon kohteiden kenttä laajenee, järjestelmä tulee yleensä näkyväksi. Paradigmalla tarkoitetaan Termipankin (2019b) mukaan teoreettista malliratkaisua ja *”tutkijayhteisössä vallitsevien periaatteiden, uskomusten, arvostusten ja tieteellisten normien kokonaisuutta.”*. (Tieteen termipankki 2019b; Tieteen termipankki 2019a; Tieteen termipankki 2014; Sismondo 2021)

Huttunen ja Muona (1995) kuvaavat indoktrinaation kielteistä merkitystä akateemisessa opetuksessa opetustilanteessa tapahtuvaksi eettisesti arveluttavaksi piilovaikuttamiseksi. Indoktrinaatiossa uskomuksia, käsityksiä tai teorioita ujutetaan opetuksessa ohi oppilaan vapaan ja tietoisin harkinnan. Tieteen termipankki (2019b) määrittelee indoktrinaation kasvatettavan päähän iskostettaviksi opeiksi ja käsityksiksi, joita ei saa kyseenalaistaa.

Heynemanin, Kathrynin, Anderssonin ja Nuralijevan (2008) mukaan korruptio akateemisessa opetuksessa voi olla pahempaa ja kalliimpaa yhteiskunnalle kuin korruptio poliisissa, tullissa tai muilla aloilla. Opiskelijat, jotka saavat tutkinnon suoritettua toimimalla korruptiivisesti tai myötäilemällä korruptiivisia rakenteita ja prosesseja voivat olla Heyneman ym. (2008) mukaan ammattitaidoiltaan jopa vaaraksi. Koulutuksen yhtenä tehtävänä on opettaa lapsia ja nuoria käyttäytymään tulevaisuudessa. Jos koulujärjestelmä korruptoituu, voidaan olettaa kansalaistenkin omaavan korruptoituneita käytänteitä tulevaisuudessa. Tiedeyhteisön ideologiseen ja rakenteelliseen korruptoitumiseen voivat osallistua myös opiskelijat, saadakseen tutkintotodistuksen vaivattomammin ja tulevaisuudessa hyvän työpaikan, mutta myös ylläpitääkseen yliopiston mainetta. Jos korkeakoulu tai yliopisto saavat negatiivista mainetta siitä, että heillä on tiedekunta, joka harjoittaa korruptiivista toimintaa, se voi vaikuttaa haitallisesti työllistymiseen alalla korruptioverkoston ulkopuolisiin työpaikkoihin hakiessa. (Heyneman ym. 2008.)

Kraussin (2020) mukaan ideologinen korruptio turmelee tiedeyhteisöjä. Vaarana tieteiden puolustamisessa on menettää tutkimusrahoitus, tiedeyhteisöstä ulossulkeminen tai uran katkeaminen. Ilmiö liitetään usein intersektionaalisuuteen, seksismiin ja rasismiin, mutta yhtä lailla ideologia voi olla mikä vain ideologia, mikä korruptiivisissa hierarkiarakenteissa on valalla tai otetaan vallankäytön välineeksi. Kraussin (2020) mukaan aina kun ideologia on turmellut tieteen, tieteellinen edistys kärsii. Ideologisen korruption torjumiseksi Krauss (2020) esittää, että tieteellisten johtajien, tiedeyhteisöjen ja johtavien akateemisten hallintovirkamiesten on julkisesti noustava puolustamaan tieteen sanavapautta ja laatua. Tieteen pitäisi olla riippumaton poliittisista opeista ja vapaa poliittisten ryhmittymien vaatimuksista.

Yhdysvaltain kansallisen tiedeakatemian (National Academics 2017) tutkijat kävivät läpi yli 10 000 kannabiksen terveysvaikutuksista julkaistua tutkimusta vuodelta 1999 lukien ja koostivat siitä merkittävän raportin. Raportin (National Academics 2017) mukaan lukuisissa tutkimuksissa on tarkasteltu kannabiksen käyttöä sen kaikissa muodoissa. Useimmiten tutkimuspäätelmiä ei ole asianmukaisesti syntetisoitu, käännetty tai välitetty poliittisille päättäjille, terveydenhuollon tarjoajille, valtion terveysviranomaisille tai muille sidosryhmille, joiden tehtävänä on vaikuttaa, valmistella- ja säätelee lakeja. Kannabiksen tutkiminen itsessään on jo vaikeaa sen säädellyn aseman vuoksi, joten mitään kovin vahvaa näyttöä päihdekäytön turvallisuudesta tai positiivisista terveysvaikutuksista ei ole edes realistisesti ollut mahdollista saada. Tutkijat korostavat, että politiikan ohjaamiseksi on vain vähän tutkimustietoa ja jokaisella poliittisella päätöksellä voi olla merkittäviä vaikutuksia kansanterveydelle. (National Academies 2017.)

Tutkijoiden mukaan poliittisia päätöksiä on ohjannut yleinen mielipide kannabiksesta. Esimerkiksi 60-70 luvun taitteessa markkinavetoisuuden johdolla ryhdyttiin kartoittamaan yleistä mielipidettä huumeista. Vuonna 1969 amerikkalaisille ryhdyttiin esittämään kyselyjä ”pitäisikö kannabiksen käytöstä tehdä laillista?”. Yhtiö on jatkanut saman kysymyksen esittämistä väestölle nyt jo yli 50 vuoden ajan. Tutkimuksesta ei käy ilmi mainonnan tai median vaikutus yleisen mielipiteen muodostumiseen tai tutkimuskysymyksen säännöllisen esittämisen vaikutuksista ihmismieleen. Tutkijat pitävät epäselvänä sitä, antaako kysymyksen tarkka sanamuoto kyselytutkimuksissa todellista kuvaa suhtautumisesta valtioihin tai osavaltioihin, jotka ovat jo laillistaneet kannabiksen käytön. (National Academies 2017.)

3.2 Poliittinen korruptio

Salmisen (2015) mukaan Institutionaalisen ja yksityisen korruption ero on siinä, että institutionaalisessa korruptiossa etu ei ole yksilöllinen vaan poliittinen. Poliittisessa korruptiossa on kyse siitä, että poliittisessa järjestelmässä syntyy sopimatonta menettelyä, joka saattaa vahingoittaa lainsäädäntöelintä tai demokraattista prosessia. (Salminen 2015, 17, 18.) Kleptokratiassa on kyse poliittisesta ja hallinnollisesta korruptiosta, jossa koko järjestelmä palvelee

harvainvaltaa, hyväksi käyttäen demokraattisen järjestelmän puutteita ja heikkoa asemaa. (Salminen 2015, 46.)

Poliittisesta korruptiosta Verkko (2017) mainitsee korruption vaaleissa sekä korruptoituneet virkamiehet ja poliitikot, jotka toimivat vain lahjuksen antajien eduksi yhteiskunnallisen edun sijaan. Järjestäytyneen rikollisuuden tunnetaan pyrkivän ujuttautumaan yhteiskunnan valtarakenteisiin ja päätöksentekojärjestelmiin (Europol 2020b). Useiden rajat ylittävien järjestäytyneiden rikollisverkostojen tiedetään harjoittavan poliittista korruptiota. Poliittiset, sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet voivat edistää järjestäytyneitä rikollisverkostoja laajentumaan maailmanlaajuisesti. Poliittisesti ja taloudellisesti motivoituneita rajat ylittäviä järjestäytyneitä rikollisverkostoja on tunnistettu mm. Afrikan, Balkanin ja Euraasian maissa. (FBI 2021b).

3.3 Rakenteellinen korruptio

Castillo (2018) pitää korruptiota sosiaalisena suhteenä, jossa tulisi tarkastella poliitikkojen ja virkamiesten korruptioalttiuden lisäksi vastapuolen mahdollisuuksia, kannustimia ja houkutusia tarjota lahjuksia virkamiehille ja poliitikoille. Sekä sitä miten nämä mahdollisuudet luovat suotuisia olosuhteita korruptoituneille suhteille. Virkamiehet voivat vaatia lahjuksia, mutta Castillo (2018) näkee mukana myös kolmannen osapuolen mahdollisuudet olla vaatimassa korruptiota. Rose-Ackerman (1997a, 34) kutsuu ilmiötä ”korruptoituneiden palveluiden kysynnäksi” ja ”lahjuksen tarjoamiseksi”. Markkinauudistusten aiheuttamalla kilpailutilanteen lisääntymisellä on vaikutusta yritysten kannustimiin tarjota lahjuksia virkamiehille pärjätäkseen julkisissa hankintakilpailuissa.

Castillo (2018) korostaa että lahjonnan ja kysynnän on olosuhteissa kohdattava, jotta korruptio voi toteutua. Jotta korruptio mahdollistuu, olosuhteiden tulee olla otolliset sellaisille verkottumistilanteille, joissa virkamiehillä on sekä mahdollisuuksia vaatia lahjuksia, että mahdollisuus suorittaa haluttuja palveluita lahjuksia vastaan. Lisäksi toisella osapuolella on oltava kannustin ja mahdollisuuksia tarjota lahjuksia. Korruptio on piilorikollisuutta, mikä edellyttää tietynkaltaisia puitteita, otollisia vuorovaikutustilanteita ja oikeaa ajoitusta, joita voidaan rakenteita ja prosesseja ohjaamalla joko saavuttaa tai torjua. Erilaisilla laki- ja rakenneuudistuksilla on mahdollista vaikuttaa mahdollisuuksiin käyttäytyä korruptiivisesti sekä luoda kannustimia ja olosuhteita, jotka altistavat organisaation korruptoitumiselle. (Rose-Ackerman 1997a; Castillo 2018.)

Oikeusministeriön mukaan Suomessa esiintyvä korruptio on vaikeasti havaittavaa rakenteellista korruptiota, jota esiintyy tyypillisimmin elinkeinoelämän ja viranomaistoiminnan rajapinnassa. Rakenteellinen korruptio ilmenee eturistiriitoina, suosimisena sekä etuuskien antamisena ja ottamisena. (Oikeusministeriö 2021c.)

Rantamaan (2019) mukaan Suomessa ei juurikaan ole katutason lahjontaa, vaan ennemminkin rakenteellista korruptiota. Epävirallisia verkostoja on pidetty maan tapana toimia ja verkostot limittyvät tuplaroolien kautta politiikkaan. Epävirallisten verkostojen vaikutus taloudelliseen kehitykseen tulee Rantamaan (2019) mukaan esiin etenkin paikallis- ja aluetasolla. Blomin (2018, 5) mukaan korporaatiot hallitsevat Suomessa sisäpiirin suoraa ja epäsuoraa poliittista vaikuttamista. Toimivallan vastaisella korruptiolla tarkoitetaan sellaista toimintaa, jossa etuja vastaan harjoitetaan toimintaa, johon ei ole valtuuksia. Toimivallan mukaisessa korruptiossa on kyse siitä, että edun saaja saadaan toimimaan tavalla, joka helpottaa tai nopeuttaa asioiden käsittelyä tai ratkaisua. (Blom 2015, 277.)

Valtioneuvoston verkostojohdamisen oppaassa (Valtioneuvosto 2019) kannustetaan verkostoitumaan omasta hyötynäkökulmasta:

” Verkostotyö perustuu jäsenten (organisaatio tai yksilö) haluun tai tarpeeseen osallistua ja tehdä yhteistyötä. Verkostoon liittyminen on lähtökohtaisesti siis aina vapaaehtoista ja valinnan tekee kukin jäsen oman hyötynäkökulmansa kautta.”

Sen sijaan että viranomainen olisi julkista valtaa käyttävä, näitä verkostoja kannustetaan oppaassa (Valtioneuvosto 2019) tasavertaisuuteen:

” Verkosto koostuu tasavertaisista toimijoista, joilla kaikilla tulisi yhteistyön puitteissa olla lähtökohtaisesti saman verran valtaa, yhtäläinen äänioikeus sekä tasaisesti jakautuneet vastuut.”

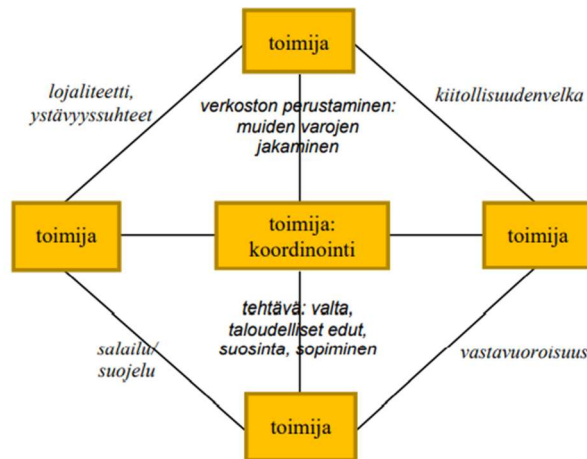
Lisäksi opas kannustaa virkamiehiä vastavuoroisuuteen:

” Toinen verkostotoiminnan lähtökohdista on vastavuoroisuus ja siitä saatavien hyötyjen tulisi mahdollisuuksien mukaan jakautua oikeudenmukaisesti kaikille osapuolille. On kuitenkin tärkeä tiedostaa, että vastavuoroisuus verkostoissa jakautuu harvoin täysin symmetrisesti, eivätkä hyödyt tule välttämättä samanaikaisesti tai samasta lähteestä, kuin mihin itse panostaa. Tämän vuoksi vastavuoroisuutta ja sen tasapainoa on vaikea seurata”

Valtioneuvoston verkostojohdamisen oppaasta (Valtioneuvosto 2019) uupuu ohjeistus välttää epävertettä verkottumista, korruptiota, lahjontaa, kartellin muodostumista tai kilpailuneutraaliteettiin vaikuttamista.

Poliisin internetsivujen mukaan korruptio tapahtuu usein muodollisten päätöksentekorakenteiden ulkopuolella. Poliisi ohjeistaa huomioimaan eturistiriidat ja kuvaa ”Hyvä veli” - verkostoilla tarkoitettavan ”enemmän tai vähemmän suljettuja piirejä, joiden toiminta perustuu vastavuoroisuuteen ja epäeettiseen suosintaan”. (Poliisi 2021c.) Salmisen (2015) mukaan

epäeettisessä verkostoitumisessa lähtökohtana on se, että kaikki verkostossa olevat hyötyvät, paitsi ne, jotka eivät kuulu verkostoon. Rakenteellisen korruption elementtejä ovat lojaliteetti ja ystävyyssuhteet, kiittolisuudenvelka, vastavuoroisuus sekä salailu ja suojeleu verkoston jäsenten välillä (Kuvio 4).



Kuvio 4 Epäterve verkottuminen (Salminen 2015.)

Salminen (2015) mukaan korruptio on perusteltua määritellä hyvin laajasti. Kaikki korruptio, mikä on vahingollista yhteiskunnalle ja hyvälle hallinnolle eivät ole rikoksia. Lainsäädäntö myös vaihtelee eri maissa. Salminen (2015) korostaa, että rakenteellinen korruptio on osa muuta korruptiota. Erityisenä vaikeutena on osoittaa yksilöllisen ja institutionaalisen korruption erot. Salminen (2015) viittaa Thompsonin malliin, missä yksilöllinen ja institutionaalinen korruptio sisältää samoja elementtejä, mutta institutionaalinen korruptio olisi luonteeltaan poliittinen eikä yksilöllinen. Edun ja palvelun välisen yhteyden Salminen (2015) näkee voivan vahingoittaa lainsäädäntöelintä tai demokratian prosesseja, vaikka institutionaalisessa korruptiossakin toimijoina ovat yksilöt. Lipsasen (2019) mukaan korruptio johtuu toimijoiden, organisaatioiden ja instituutioiden välisistä suhteista monella tasolla. Päätöksentekoympäristössä rakenteellinen korruptio syrjäyttää kansalaisvaikuttamisen.

”Rakenteellinen korruptio (structural corruption) = vallan väärinkäyttö (abuse of power) + rankaisematta jättäminen (impunity) - kansalaisosallistuminen (citizen participatio)” (Salminen 2015, 22).

Salminen (2015, 23) tiivistää rakenteellisen korruption seuraavasti:

” Rakenteellinen korruptio on järjestelmille ja instituutioille tyypillinen korruption muoto. Se ilmenee laillisissa rakenteissa ja hyödyntää niissä olevia mahdollisuuksia. Sitä ei kyetä selittämään yksinomaan korruptoituneiden

*yksilöiden teoilla. Rakenteellinen korruptio vääristää instituutioiden perusteh-
tävää ja pahimmillaan demokraattisen yhteiskunnan toimintaa. Rakenteellinen
korruptio heikentää hyvää hallintotoimintaa ja horjuttaa yleistä luottamusta
instituutioihin ja organisaatioihin. Monesti näkymättömänä ja heikosti tunnis-
tettavana korruptiona sen torjunta vaatii erityisiä toimenpiteitä.”.*

Salminen (2015) nostaa esiin myös lahjatalouden, mikä perustuu vastikkeellisten vaihtojen si-
jaan ihmisten välisiin suhteisiin, joista muodostuu verkostoja kiitollisuuden velkaan ja si-
toumuksiin perustuen. Salminen (2015) ei pidä lahjataloutta hyvänä hallintona. Rose-Acker-
manin (1997b) mukaan on tärkeää erottaa korruptio, joka on keskittynyt organisaatiovallan
huipulle, keskitetystä korruptiosta, jossa maksajia ja edunsaajia on useita.

3.4 Kannabiskorruptio

FBI:n (2019) mukaan julkisen sektorin korruptiourha on kasvamassa sitä mukaa, kun yhä use-
ammat maat muuttavat lainsäädäntöään kriminalisoinnista säännellyksi liiketoiminnaksi ja
kannabisteollisuus kasvaa. Valtiot vaativat lisensoijia tai lupia huumeiden kasvattamiseen ja
myymiseen, mikä asettaa virkamiehet alttiiksi lahjuksille vastineeksi lisensseistä tai luvista.
Marihuanan myyntilupa on voinut maksaa jopa 500 000 dollaria. Kirschnerin (FBI 2019) mu-
kaan valtioiden tulisi ennakoita korruptio-ongelmien lisääntyvän merkittävästi sääntelyn
myötä. Korruptio on yleisempää länsimaissa ja se voi ylettyä korkeimmasta virkamiehestä ruo-
honjuuritasolle. FBI:ssä on hyvin tarkat huumausaineita koskevat säännöt työntekijöille, joilla
osaltaan pyritään minimoimaan huumekorruptioriskejä FBI:ssä (FBI 2021a).

Lipsasen (2019,18,23) mukaan lupaviranomaiset voivat käyttää julkista valtaa lahjusten hank-
kimiseen niiltä, jotka lupia tarvitsevat. Esimerkiksi kieltäytymällä hyväksymästä tai viivyttä-
mällä päätöksiä, joita sijoittajat joutuvat kustannuksissaan ottamaan huomioon. Yritysten tu-
lee lahjoa useita virkamiehiä saadakseen hankkeilleen luvat ja lisenssit. Korruption nähdään
liittyvän yleensä valtion toimintaan, valtion monopoliasemaan sekä harkintavaltaan (Lipsanen
2020).

Marihuanan vapauttaminen Yhdysvaltojen osavaltioissa ei ole poistanut toivotusti rikolli-
suutta. Katumyynnin hauraimpina uhreina ovat edelleen kaikki alaikäiset, jotka eivät saa lail-
lisesti hankittua huumausaineita. Kaliforniassa tehdyssä tutkimuksessa (N=758) 59,1 % nuorista
(Keski-ikä 21,6) ilmoitti saaneensa kannabista viihdekauppialta, 51,5 % perheeltä tai ystä-
viltä, 39,1 % lääketieteellisistä jakelupisteistä ja 5,5 % tuntemattomilta myyjiltä (D’Amico,
Rodriguez, Dunbar, Firth, Tucker, Seelam, Pedersen & Davis 2020).

Shin ja Liangin (2020) mukaan kannabisaltistumisten määrä on lisääntynyt Yhdysvalloissa kan-
nabiksen kaupallistamisen jälkeen. Kasvu oli alaikäisten keskuudessa suurempaa kuin aikuis-
ten. Vaikka päihdekäytön laillistamisen ja muutosten välinen yhteys ei ollut tilastollisesti

merkitsevä, kaupallistamisen jälkeen kasvussa havaittiin kuitenkin 5,06-5,80 altistusta enemmän 1 000 000 asukasta kohti neljännesvuosittain. Kasvu oli 67-77 % verrattuna laillistamista edeltävään keskiarvoon. Tutkimuksessa vertailtiin altistusilmoitusten määrien muuttumista päihdekäytön laillistamista edeltävänä ja laillistamisen muutosvaiheiden jälkeisinä aikoina vuosina 2010-2017. Muutosvaiheet olivat laillistaminen, eli rangaistusten poistaminen aikuisen kannabiksen vähäisestä määrästä päihdekäyttöön ja kaupallistaminen, eli kannabiksen myynnin aloittaminen aikuisille lisensoitujen apteekkien kautta. Aineistona käytettiin Yhdysvaltojen kansalliselle myrkytystietokeskukselle neljännesvuosittain ilmoitettuja altistumisraportteja. (Shi ja Liang 2020.)

Kannabisteollisuuden on tunnistettu käyttävän erilaisia strategioita vaikuttaakseen sääntely-ympäristöön. Esimerkiksi tukemalla lobbaamista kannabiksen päihdekäytön lainsäädännön uudistamiseksi, rahoittamalla lainvalmistelussa vaikutusvaltaisia kansalaisjärjestöjä, luomalla tutkimuskumppanuuksia yliopistojen kanssa sekä kutsumalla poliitikkoja neuvoa antavien toimikuntien ja hallitusten jäseniksi tai julkisen sektorin kumppanuuksiin. (Adams, Rychert & Wilkins 2021.)

Kannabiksen sääntelyn myötä on noussut myös esiin eturistiriitoja ja sääntelijän kaappausilmiöitä (Regulatory capture) lainvalmistelussa. Barryn ja Glanzin (2018) mukaan Coloradossa työryhmä, jonka tehtävänä oli kehittää suosituksia osavaltioiden lainsäädäntöelimille marihuanan sääntelyksi, kuului marihuana- ja alkoholiteollisuuden jäseniä. Alaskassa 5 hengen valvontalautakunta, joka perustettiin suunnittelemaan osavaltion marihuanan sääntelyjärjestelmää, oli mukana kaksi marihuanateollisuuden jäsentä. Ainoastaan Oregon kielsi marihuanateollisuuden jäseniltä pääsyn päätöksentekoolimiinsä. (Barry & Glanz 2016.)

Maailman terveysjärjestön (WHO) tupakoinnin valvontaa koskevan puitesopimuksen (Valtiosopimukset 27/2005) 5 artiklan 3 pykälän mukaan:

”Sopimuspuolien on toimittava tupakoinninvastaisen terveydenhuoltopolitiikan laatimisessa ja toteuttamisessa siten, että tätä politiikkaa suojellaan tupakateollisuuden kaupallisten ja muiden etujen tavoittelulta kansallisten lakien mukaisesti.”

Vastoin WHO:n puitesopimusta Coloradossa ja Alaskassa on ollut terveysohjelmia suunniteltaessa mukana esteellisiä virkamiehiä ja poliittisia päättäjiä, joilla on eturistiriitoja marihuanateollisuuteen liittyvien sidonnaisuuksien vuoksi. Marihuanateollisuus on näin päässyt käyttämään vaikutusvaltaansa päätöksenteossa säädöksiin, jotka olisivat voineet hankaloittaa marihuanateollisuuden myynnin tai voittojen maksimointia. (Barry & Glanz 2016.)

Vaikka kaikki edellä esitetyt osavaltiot ovat asettaneet marihuanan ostamisen ikärajaksi 21 vuotta, ei yksikään osavaltio ollut edellyttänyt ikärajan tarkistusjärjestelmiä tai kauppiaiden

koulutusjärjestelmiä, kuten tupakan ikärajojen tarkistamiseen liittyy. Huomionarvoista on myös, että alkoholin ja tupakan mainostaminen on säänneltyä mutta marihuanan markkinointi ja mainostaminen, mukaan lukien tapahtumasponsoroinnit, ovat edellä mainituissa osavaltioissa sallittu. (Barry & Glanz 2016.)

Lainsäätäjät Oregonissa, Washingtonissa ja Coloradossa myös alensivat marihuanan verotusta, jotta se olisi kilpailukykyisempi katukauppahuumeiden kanssa. Osavaltioiden sääntelyviranomaiset päättivät marihuanan koulutusohjelmien sisällöstä, jotka ohjaavat nuorten huumeidenkäytön ehkäisyä ja vähentämistä sekä aikuisten kouluttamista marihuanalainsäädäntöön. Koulutusohjelmiin ei kuulu kysynnän vähentäminen kansanterveyden suojelemiseksi. Marihuanaa koskevassa turvallisuusviestinnässä kehoitetaan aikuisia olemaan turvallisia ja järjestyviä uusia tai erittäin voimakkaita tuotteita käytettäessä, sen sijaan että olisi pyritty ohjaamaan käytön vähentämiseen kansanterveyden edistämiseksi. Vaikka kaikissa edellä mainituissa osavaltioissa kielletään harhaanjohtava mainonta ja väittämät terveysvaikutuksista, vain Oregon edellyttää näyttöä väitetyistä terveysvaikutuksista. (Barry & Glanz 2016.)

Health Quality Ontario on puolueeton elin, joka auttaa ohjaamaan Ontarion terveystaloutta. Campbell (2017) tuo esiin tapauksen, missä Health Quality Ontarion puheenjohtaja oli työskennellyt samaa aikaa Kanadan suurimmassa marihuanayrityksessä. Liitto- ja osavaltioita on arvosteltu siitä, että ne ovat luoneet oligopolin suurista marihuanayrityksistä. Oligopoli tarkoittaa markkinoita, joilla on vain muutamia myyjiä (Tieteen termipankki 2020). Poliitikot ovat perustelleet oligopolia sillä, että lisensoidut yritykset tuottavat puhtaampaa marihuanaa ja myyvät sitä turvallisesti. Virkamiehillä ja poliitikoilla on kuitenkin sidonnaisuussuhteita näihin yrityksiin. (Campbell 2017.)

Health Quality Ontarion puheenjohtaja puolustautuu eturistiriitaväitteiltä sillä, että hän on käyttänyt loma-aikaa hallituksen kokouksiin eikä päällekkäisyyksiä ole päässyt syntymään. Puheenjohtajalle oli maksettu 76 250 dollaria vuosina 2014-2015, minkä lisäksi hänet listattiin omistamaan 70 000 osaketta, joiden arvo oli tuolloin noin 112 000 dollaria. Health Quality Ontario tuotti mm tilastotietoa ja antoi lausuntoja mielenterveys- ja riippuvuuspalveluista, mukaan lukien marihuanasta. Health Quality Ontarion tuolloinen puheenjohtaja oli kollegansa kanssa antanut lausunnon maakuntavaltuustolle, joka linjaa suuntauksia investointeihin mielenterveys- ja riippuvuuspalveluihin. Kaikki eivät pidä tätä eturistiriitana. Toronton yliopiston professori puolustaa sanomalla *”ihmisillä on tapana rinnastaa se väärin korruptioksi”* ja jatkaa *”Sitä se ei ole lainkaan”*. Puheenjohtajana toiminut puolustautui sillä, että oli halunnut varmistaa, että yritys noudatti sääntöjä ja parhaita käytäntöjä. Saman alan kollegoilla voi olla käsitys, että auttamalla lisensoituja yrityksiä, se auttaisi samalla pitämään yleisön turvassa amatöörien pilalle kasvattamalla marihuanalta. Keskeisimpiä rooleja marihuanayhtiöissä on annettu virkamiehille ja poliitikoille, jotka ovat väistyneet viroistaan. Liittovaltion suurten projektien hallintojohtaja, jonka tehtävänä oli valvoa suuria luonnonvarahankkeita, erosi

tehtävästään ja seuraavassa kuussa hänestä tuli julkisesti noteeratun yhtiön varatoimitusjohtaja. Yhtiön mukaan eturistiriitoja ei havaittu lainkaan eettisessä selvityksessä, vaikka todellisuudessa hänellä oli merkittäviä osakkeen omistuksia liiketoiminnassa. Kanadan perustellaan olevan hyvin altis eturistiriidoille pienen väestömääränsä vuoksi. (Campbell 2017.) Valtion johdon rikollisuus on aiheuttanut myös historiallisesti katsottuna merkittävää vahinkoa väestölle ja taloudelle eri valtioissa (Sutton 2017).

Kannabis on tuottava bisnes pörssiyrityksille, mutta yhteiskunnalle vapaampi huumeiden saanti tuottaa lisää päihdesairauksia. Myös itsensä vahingoittamisen ja itsemurha-aikeiden riskin kohtamisesta on viitteitä vapaamman huumausainepolitiikan seurauksena. (Han, Wilson, Compton, Einstein & Volkow 2021.) Rajapaksha, Hammond, Filbey ja Choudhary ja Biswasin (2020) mukaan päihdehäiriöt ovat suuri kansanterveyskriisi Yhdysvalloissa, jossa useampi osavaltio on laillistanut kannabiksen päihdekäytön. Haitallisista terveysvaikutuksista on Rajapaksha ym. (2020) mukaan tullut maailman laajuinen ongelma, koska kannabiksen käyttäjiä on maailmassa yli 200 miljoonaa. Noin 34 % kannabiksen käyttäjistä kehittää päihdesairauden (Rajapaksha ym. 2020).

Valviran mukaan tutkimusnäyttö ei tue myyntiluvattomien kannabisvalmisteiden laajaa käyttöä, eikä se suosittele ”lääkekannabis” terminkään käyttöä julkisessa keskustelussa. ”Lääkekannabis” termiä ei lainsäädännön tai lääkeviranomaisvalvonnan näkökulmista ole lainkaan olemassa. Valviran mukaan viranomaisen ei hae myyntilupia lääkkeille, eikä ole aloitteentekijänä siinä, mille lääkkeille haetaan myyntilupaa. Myyntilupa myönnetään, jos yrityksen hakemuksessa on esitetty riittävä tutkimusnäyttö, jonka perusteella on osoitettavissa, että tuotteella on väestötasolla odotettavissa enemmän hyötyjä kuin haittoja. Fimea luokittelee lääkelain mukaisesti myyntiluvattomat kannabidiolituotteet laittomiksi lääkkeiksi. Luokittelupäätöksen tultua lainvoimaiseksi on valmisteen markkinointi laitonta, eikä tuotetta enää saa kaupata Suomessa. (Valvira 2020b.)

Europolin (2021b) mukaan EU:ssa joka vuosi noin 22 miljoonaa kannabiksen käyttäjää käyttää huumeisiin rahaa 9 miljardia euroa. Kannabiksen osuus koko huumemarkkinoista on 38 %. Cannabis on tärkeä tulonlähde järjestäytyneille rikollisverkostoille. Järjestäytynyt rikollisuus käyttää hyväkseen teknologisia innovaatioita sekä tarjoaa tietoa ja laitteita myös muille rikollisille ja rikollisryhmille, jotka haluavat aloittaa kannabiksen tuotannon. Tuotantopaikkoihin liittyy väkivaltaista konsernien välistä rikollisuutta ja sähkövarkauksia, kuin myös ihmiskauppaa. (Europol 2021b.)

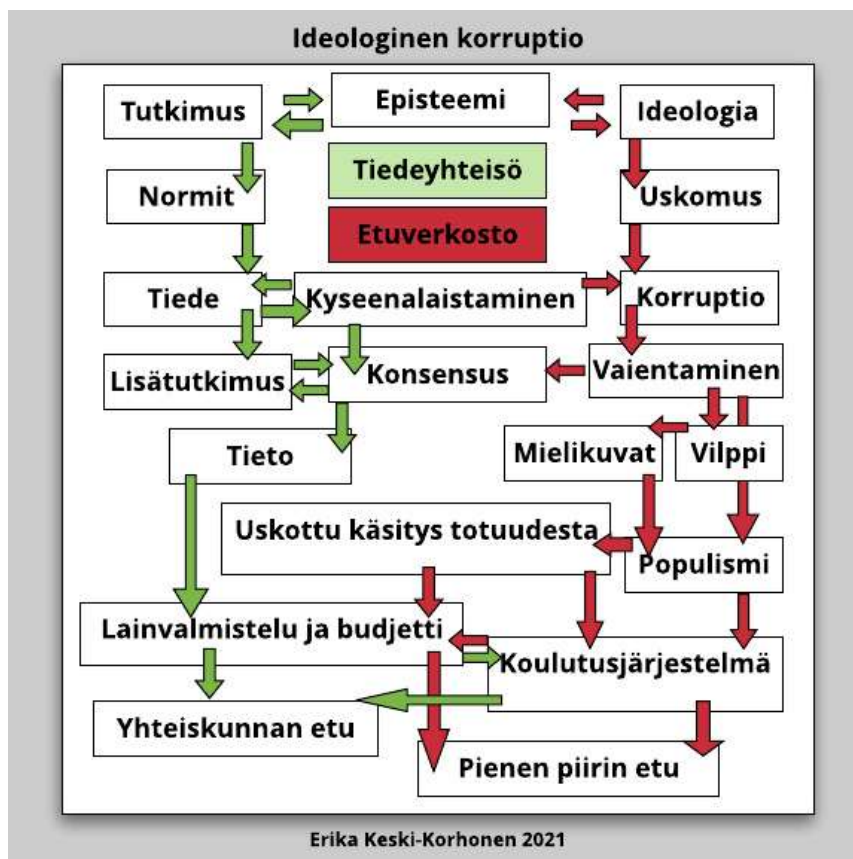
3.5 Yhteenveto korruptiosta

Korruption määrittelyssä on ongelma kansainvälisessä kontekstissa, koska määrittelyt ja lainsäädäntö eroavat eri maiden ja kulttuureiden välillä. Suomelle tyypillisimpänä korruption muotona pidetään rakenteellista korruptiota, joka ilmenee useimmiten elinkeinoelämän ja

viranomaistoiminnan rajapinnoilla (Oikeusministeriö 2021c). Korruptio tarvitsee aina suotuisat olosuhteet, jossa korruptiosta sopiminen mahdollistuu. Eli tilaisuuksia, joissa kysyntä ja tarjonta voivat kohdata. Lahjuksen tarjonnan lisäksi virkamies voi myös vaatia, edellyttää tai kaupata vaikutusvaltaansa, eli vaatia lahjuksia tai etuuksia itselleen vastineeksi palveluksistaan. Myös kolmas osapuoli voi olla korruption vaatijana tai välittäjänä. (Rose-Ackerman 1997a, 34; Castillo 2018.) Valtioneuvoston verkostojohtamisen opas (Valtioneuvosto 2019) kannustaa virkamiehiä tasavertaiseen verkottumiseen, joka perustuu vastavuoroisuudelle.

Epäterveelle verkottumiselle ominaista on kiitollisuudenvelka, vastavuoroisuus, lojaliteetti ja ystävyys-suhteet sekä salailu ja suojele. (Salminen 2015). Salailu ja vaihtamismenetelmät liittyvät rakenteellisen korruption vallankäyttöön siinä, missä nyrjähtäneet palkitsemisjärjestelmät ja epäterve suosintakin.

Ideologinen korruptio voi ilmetä tiedeyhteisöissä monella eri tavalla siten, että tieteen ja uskomusten raja hämärtyy (Kuvio 5). Ideologisessa korruptiossa näyttää olevan tavoitteena ohittaa tieteen normeja joko taloudellisen edun, poliittisen tai ideologisen tavoitteen tarkoituksena. Episteemin korruptoituneessa tiedollinen järjestelmä ei tuota enää luotettavaa tietoa. Tieteen yksi tärkeä tehtävä on tuottaa riippumatonta näyttöön perustuvaa tietoa esimerkiksi lainvalmistelun ja poliittisten päätösten tueksi. Indoktrinaation avulla korruptoitunutta tietoa voidaan levittää, vakiinnuttaa ja istuttaa valtaväestöön käsitykseksi ohi tietoisten harkintaprosessien. Korruptoituneiden tutkimusten määrällinen tehtävyys ja esijulkaisualustat voivat vääristää koko tutkimusympäristön, jolloin validien tutkimusten seulominen korruptoituneista voi muodostua haastavaksi. Tieteen korruptoitumista on pidetty vakavampana kuin esimerkiksi poliisi- ja tullikorruptiota, koska julkinen päätöksenteko nojaa usein tiedeyhteisöjen osoittamaan näyttöön.



Kuvio 5 Ideologinen korruptio (Keski-Korhonen 2021.)

Poliittinen korruptio pitää sisällään epäeettisen, lainvastaisen tai rikollisen vaikuttamisen kuten: vaalituloksen manipuloinnin, politiikan rahoituksen poliittisia vaikutusmahdollisuuksia vastaan, poliittiset virkanimitykset, julkiset hankinnat ja epäterveen verkottumisen (Salminen 2015; Rantamaa 2019; Blom 2018). Poliittisella ja rakenteellisella korruptiolla on vakavia vaikutuksia lainvalmisteluprosessiin ja voimassa olevien säädösten noudattamiseen. Ääritapauksessa se voi muuttaa koko demokraattisen hyvän hallinnon alamaailman lakeja noudattavaksi järjestelmäksi, joita kuvataan tarkemmin luvussa 4.

Kannabiskorruptiossa on kyse kannabiksen sääntelyyn liittyvistä virkamieskorruptiojärjestelmistä. P2P kannabiskorruptiossa on kyse virkamieskorruptiosta, jossa sääntelyn ja valvonnan kohteet voivat maksaa virkamiehille esimerkiksi markkinajohtajuudesta, kilpailijoiden aseman vaikeuttamisesta markkinoilla tai lupakriteerien valvonnan laiminlyönnistä. Kannabiskorruptiolla voidaan tarkoittaa myös sääntelyyn liittyvää poliittista korruptiota, eli sääntelijän kaappaamista; "regulatory capture" - ilmiötä. Sääntelijän kaappaamista kannabissääntelyn lainvalmistelussa ja sen seurauksia on tunnistettu vasta jälkikäteistarkasteluissa, mikä on johtanut uusiin korjaaviin sääntelytarpeisiin. P2P-kannabiskorruptiotapauksia on tunnistettu vasta kannabiksen sääntelyn jälkeen. Aineistosta ei käy selkeästi ilmi onko sääntelyn kaappaamisen ja P2P-kannabiskorruption välillä yhteys.

Lupsha (1991) on tunnistanut huumekorruption ilmiöitä jo 1960 luvun Meksikosta, jossa ensimmäisenä havaintona on toimilupien ostaminen paikallisilta lupaviranomaisilta. Kehityskaari tähän päivään osoittaa, ettei pelkkä huumausainetorjunta ilman tehokkaita korruption torjunnan menetelmiä johda toivottuun lopputulokseen. Jos yhteiskunnassa avoimesti hyväksytään, että viranomaisen voi ostaa rikollisiin tarkoituksiin, lainsäädäntö menettää merkityksensä.

4 Huumeisiin liittyviä rakenteita

Tässä luvussa kuvataan erilaisia kansainvälisesti järjestäytyneitä, ammattimaisia ja organisoituja rikollisverkostoja sekä toisiaan hyödyntäviä solurakenteisia ketjuja ja huumevaltioperiaatteita. Lisäksi pohditaan niihin liittyvien käsitteiden määrittelyn ongelmia. Huumeet ovat myös osa ihmiskauppaverkostojen ja terrorististen järjestöjen toimintaa. Ihmiskauppa ja terrorismi organisaatiopiirteineen on kuvattu ilmiöinä tässä luvussa siltä osin, kun ne liittyvät huumeiden toimitusketjuihin. Tämä luku on tiivistetty yleiskatsaus huumekorruption liittyviin rakenteisiin.

4.1 Järjestäytynyt ja organisoitu rikollisuus

Gyran (2016, 7-9) avaa järjestäytyneen rikollisuuden määritelmää mm. Malloryn (2012) kirjaan viitaten, missä järjestäytyneen rikollisuuden määritelmä kuvataan muodostuvan akateemisen ja lainsäädännöllisen määritelmän synteisistä. Määritelmä on eri valtioissa erilainen mutta myös lain tulkinta voi poiketa viranomaisesta toiseen. Gyranin (2016, 9) mukaan järjestäytyneen rikollisuuden ilmiötä tulisi ymmärtää laajemmin, kuin mitä lainsäädännön määritelmät kattavat. On tärkeää tunnistaa järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvät toimijat, toimintatavat ja seuraukset. Gyran (2016, 9) pitää tärkeänä, että ilmiöitä kuvataan hyvin tarkasti erilaisissa prosesseissa ja asiakirjoissa, jotta ymmärretään paremmin erilaisia tunnusmerkistötekijöitä ja ominaisuuksia, joiden perusteella on mahdollista tehdä perusteltuja hallintopäätöksiä asiantuntijuuteen perustuen.

Lohsen, Meriniemen ja Honkasen (2019, 50) mukaan järjestäytyneelle rikollisuudelle tyypillisiä piirteitä ovat laaja toiminta-alue, kansainvälisten mahdollisuuksien hyödyntäminen ja toiminnan suunnitelmallisuus. Lohse ym. (2019, 48) tuovat niin ikään esiin ongelman käsitteiden määrittelyssä. Esimerkiksi järjestäytyneen rikollisuuden vastaisessa YK:n yleissopimuksessa (20/2004), jonka Suomi on allekirjoittanut vuonna 2004, ei määritellä kansainvälistä järjestäytyntä rikollisuutta lainkaan, vaikka sopimuksen 2 artiklassa käsitteitä on muutoin määriteltä. Lohse ym. (2019, 49) pitävät järjestäytyntä rikollisuutta omana rikollisuuden alana. Järjestäytyneen rikollisuuden toiminnasta Lohse ym. (2019, 49) mainitsevat esimerkkinä järjestäytyneen rikollisuuden ujuttautumisen valtionhallinnon merkittäviin virkoihin, mitä kautta on mahdollista päästä vaikuttamaan suoraan päättäjiin. Päättäjiä voivat olla esimerkiksi

istuvan hallituksen ministerit ja kansanedustajat tai lainvalmistelijat sekä kuntatasolla hankinta- ja lupaviranomaiset, luottamushenkilöt ja kunnan valtuutetut. Lohsen ym. (2019, 50) mukaan järjestäytyneen rikollisuuden pääsy lähelle valtion johtoa altistaa valtion korruptiolle. Lohse ym. (2019, 50) määrittelevät korruption vaikutusvallan väärinkäytöksi henkilökohtaisten etujen tavoittelun tarkoituksena, mikä voisi ilmetä esimerkiksi poliittisen vaikutusvallan tavoittelemisena rikollisjärjestön tai rikollisjärjestöä välikätenään käyttävän vieraan valtion eduksi.

Myös sisäministeriössä (SM) on ilmiönä tunnistettu järjestäytyneen rikollisuuden pyrkimykset ujuttautua yhteiskunnan valtarakenteisiin ja päätöksentekojärjestelmiin. Sisäministeriön internetsivuilla järjestäytyneen rikollisuus määritellään vähintään kolmen hengen ryhmäksi, joka yhteistuumin tekee vakavia rikoksia, uhkaa tai tekee väkivaltaa ja harjoittaa rahanpesua. Esimerkkinä sivustolla mainitaan rikollisen toiminnan peittäminen näennäiseksi hyväntekeväisydeksi. (Sisäministeriö 2021a.) Poliisin internetsivustolla (2021a) järjestäytyneen rikollisuus määritellään vähintään kolmen hengen ryhmäksi, joka yhteistuumin toteuttaa vakavia rikoksia. Näkyvimmiä ilmiöitä kuvaillaan tunnukselliset ryhmät, väkivallan käyttö ja sillä uhkaaminen. Järjestäytyneen rikollisuuden on tunnistettu kansainvälistyneen. Kansainvälistyneiden järjestäytyneiden rikollisverkostojen tavoitteiksi on tunnistettu mahdollisimman suuri rikoshyöty. Tavoitteena on erityisesti liittyminen lailliseen liiketoimintaan ja siitä saatavaan mahdollisimman suureen hyötyyn laillisin tai lailliselta näyttävillä menetelmin.

Palon (2010, 23) mukaan järjestäytyneen rikollisuutta ei voida tarkastella yhteiskunnallisena ilmiönä ilman määritelmää. Yleinen käsitys järjestäytyneestä rikollisuudesta muodostuu siitä, miten järjestäytyneen rikollisuus määritellään virallisesti. Palon (2010, 23) mukaan ilmiökartoituksen avulla voidaan pyrkiä arvioimaan esimerkiksi sitä, mitkä ovat järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan liittyvät haasteet ja mihin rikosoikeuden pitäisi pystyä vastaamaan. Tietoa tarvitaan tässä tarkoituksessa ryhmien toimintatavoista, rakenteista ja motivaatiosta.

Palon (2010, 23) mukaan järjestäytyneen rikollisuus on ilmiönä tunnistettu jo 1800-luvulla, alkuun sisilialaisesta mafiasta. Järjestäytyneen rikollisuuden kasvun nähdään liittyvän valtioiden väliseen tavara-, henkilö- ja rahaliikenteen vapautumiseen. Vaikka järjestäytyneellä rikollisuudella on pitkät perinteet ainakin 1800-luvulta Sisiliasta, on Suomessa käsitettä käytetty rikosoikeudessa vasta 1970-luvulta alkaen. Järjestäytyneen rikollisryhmää koskeva säännös säädettiin rikoslakiin ensimmäisen kerran vasta 1976, jolloin vakavien rikosten tekeminen rikollisryhmän jäsenenä säädettiin koventamisperusteeksi rangaistuksille. Kuitenkin jo ennen lakien säätämistä on Suomessa ollut jo tunnistettavissa järjestäytyneen rikollisuuden ilmiöitä. Esimerkkinä alkoholin kieltolain aikainen organisoitu salakuljetus ja salakauppa ilmiöt, mitkä edellyttivät organisoituja välitysketjuja. Myös 1790-luvulla pohjanmaalla toimineiden puukkojunkkareiden piirteissä oli nähtävillä myös mafiamaisia piirteitä. Puukkojunkkarissa oli toimijoita kaikista yhteiskuntaluokista. Osa heistä syyllistyi tappoihin, murhiin tai

väkivaltaisiin kuolemantuottamuksiin. Puukkojunkkareita ei aina saatu tuomiolle, koska heitä vastaan ei uskallettu todistaa. (Kallio 2021; Palo 2010, 25).

Palo (2010, 24) erottelee ammattimaisen rikollisuuden ja järjestäytyneen rikollisuuden myös nojaten historiantutkija Heikki Ylikankaan tutkimuksiin siten, että järjestäytynyt rikollisuus olisi aina kollektiivista, kun taas ammattimainen rikollisuus olisi useimmiten yksilörikollisuutta. Ammattimaisella rikollisuudella on tunnistettu myös kollektiivisia muotoja kuten toimiminen yhteisissä intresseissä eri tasoisin rakentein. Palon (2010, 25) mukaan ammattimainen rikollisuus on ennen aikaan nähty liittyvän köyhyyteen; elannon ja vaatteiden varasteleamiseen. Kun taas järjestäytynyt rikollisuus nähdään uudempana ilmiönä, mikä liittyy rikastumisen mahdollisuuteen. Palon (2010, 25) mukaan järjestäytyneen rikollisuuden edellytyksenä on rahatalous.

Palo (2010, 39) tuo esiin myös kriminologisen tutkimuksen näkökulmaa, missä korostuu usein kriminologian kriittinen suhtautuminen järjestäytyneeseen rikollisuuteen ilmiönä. Kriittikki kohdistuu usein organisoitumiseen, mikä kriminologiassa nähdään usein vain löyhinä verkostoina. Nämä ristiriidat näyttävät syntyvän nimenomaan siitä, ettei eri maissa ole yhtenevää lainsäädäntöä organisoidulle, ammattimaiselle ja järjestäytyneelle rikollisuudelle. Jotta kaikki rikollisuuden muodot voitaisiin niputtaa yhteen ja mitata, riippumatta siitä, onko jokin prosessi tai teko säädetty rikokseksi kaikissa maissa samalla tavoin vai ei, tulisi käsitteillä olla yhteinen nimittäjä. (Palo 2010, 39, 40.)

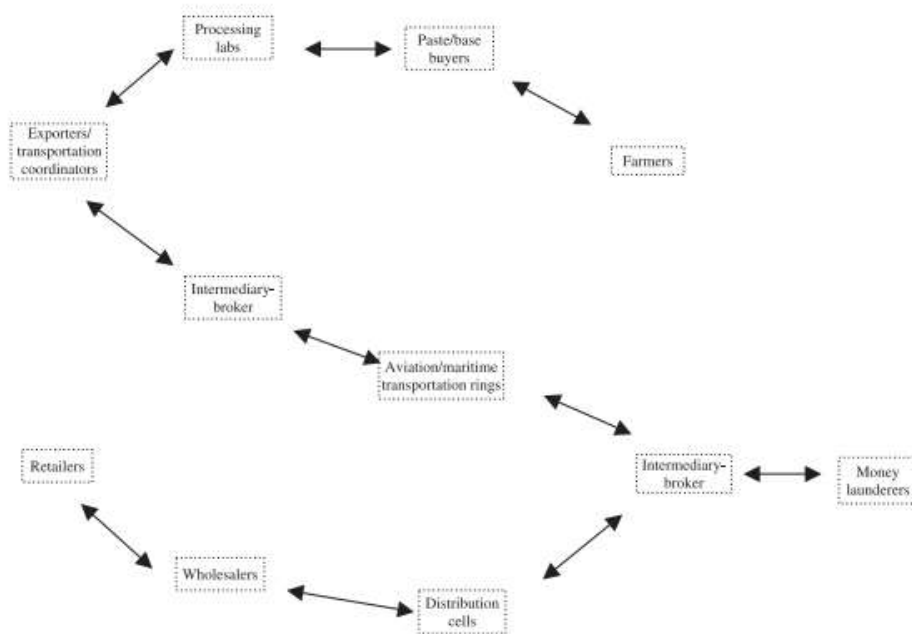
Korsell ja Larsson (2010) nostavat esiin Pohjoismaiseen kontekstiin ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyen ad-hoc -ryhmät ja veljeskunnat, joiden ensisijainen tavoite on taloudellisen voiton tavoittelu. Ad hoc -ryhmät ovat hyvin joustavia ja niiden yhteistyökumppanit voivat tulla ja mennä projektin mukaan. Ad hoc -ryhmille identiteetti ja ns. ”veljeys” ovat tyyppisiä ja useimmiten tärkeämpää kuin rikollinen toiminta itsessään, voiton tavoittelusta huolimatta. Korsell ja Larsson (2010) esittävät Lamppuun (2009) nojaten, että järjestäytyneelle rikollisuudelle on olemassa yli 100 määritelmää.

Järjestäytyneen rikollisuuden määritelmä on riippuvainen myös sosiaalisesta konstruktiosta, eikä se siten ole aistein objektiivisesti aina kaikkien havaittavissa samalla tavalla. Yleinen käsitys voi poiketa julkisuudessa esitettyjen mielikuvien mukaan tai kontekstisidonnaisesti lakiin tai tiettyyn rikoskokonaisuuteen liittyen. (Palo 2010, 151.)

Huumekaupan toimitusketjuista on tehty erilaisia tutkimuksia ja organisaatiokaavioita. Kenneyn (2007, 233-257) mukaan Kolumbian huumekauppa perustuu ennemminkin sujuvaan sosiaaliseen järjestelmään, kuin hintoja määrääviin massiivisiin ja hierarkkisesti johdettuihin kartelleihin. Kenneyn (2007, 233) mukaan sujuvat sosiaaliset järjestelmät perustuvat vaihtoverkostoon, mitkä laajenevat ja kutistuvat markkinamahdollisuuksien ja sääntelyrajoitusten mukaan. Ne perustuvat perhe ja ystävyysuhteille sekä maantieteellisiin ja ammatillisiin siteisiin.

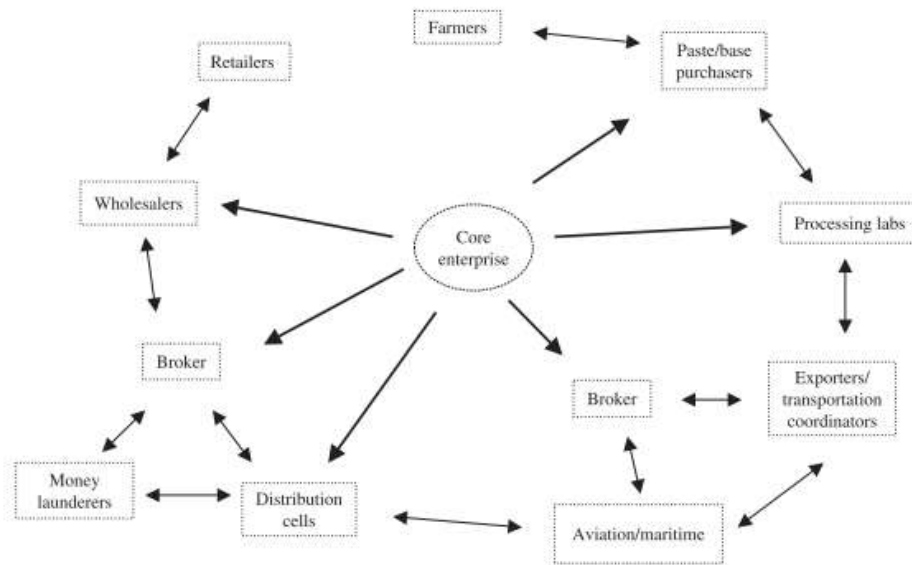
Organisaatiokaavioiden tutkiminen vaikuttaa haastavalta, koska kiinnijäämisen riskiä pienentääkseen verkostoilla on voinut olla laajojakin solujärjestelmiä, joissa jokainen solu hoitaa omaa tehtäväänsä tietämättä ylemmän tason toimijoista tai toimista. Tällaisilla toisiinsa kiinnittyvillä soluverkostoilla on tarve salata toimintansa niin kilpailijoilta kuin lainvalvojiltakin. Tavoitteena on suojella avainhenkilöitä ja johtohahmoja erilaisin puskurimenetelmin. Huume-kauppaverkoston kuuluu myös myynninedistäminen ja jos johtohahmot vaihtuisivat, myynninedistäminen muuttuisi monimutkaisemmaksi. (Kenney 2007, 257.) Yksittäisessä solussa voi olla tusinan verran toimijoita, joilla on tarkoin määritelty rooli ja tehtävä, jota he toteuttavat. Kiinnijäämisriski rajautuu tällaisessa järjestelmässä aina yhteen yksittäiseen toimijaan tai soluun. Kenneyn (2007, 245) mukaan tyypillisessä soluverkostossa voi olla lukuisia rooleja, esimerkiksi solujen esimiehet, logistiikan työntekijät, työntekijän virheistä rankaisijat, velanperijät, rahanpesijät jne.

Kenney (2007, 244-246) mallintaa esimerkkinä organisaatiokaavion huumekaupan löyhästä verkostosta (Kuvio 6), missä yhteen soluun kuului noin kaksikymmentä jäsentä, jotka suorittivat erilaisia organisaatiokaaviossa esitettyjä rooleja. Nämä ketjuverkostot koordinoivat ylikansallisia huumevirtoja ilman keskitettyä koordinointia hajautetusti, itseohjautuvasti ja solurakenteisesti. Ketjuverkostoa voisi verrata pienyrityksistä koostuvaan toimitusketjuun, jossa palveluita ostetaan toimitusketjussa toinen toisiltaan.



Kuvio 6 Huumekauppaverkosto (Kenney 2007, 246.)

Vaarojen tunnistaminen ja tunnistettujen vaarojen riskienarviointi, eli riskien hallinta, on välttämätön osa laitonta liiketoimintaa ja verkostojen hallintaa. Kenneyn (2007, 243) mukaan riskienhallinta on niin tärkeä, että sitä toteutetaan jopa tuottavuuden ja kannattavuuden kustannuksella. Johtamiseen käytetään usein väkivaltaa ja pelottelua muistutuksena siitä mitä tapahtuu, jos verkostoon kuuluva päättää pettää tai ryhtyä avustamaan lainvalvojia. Sitä varten on oma organisaatio, joka huolehtii esimerkiksi keskinäisten kiistojen ratkaisemisesta, velkojen perinnästä, johtajien ja avainhenkilöiden suojelusta, solujen organisoinnista ja puskuroinnista lainvalvonnalta. Nämä ydinryhmät ovat segmentoineet toimintansa soluiksi, joissa yhden solun irrottaminen ydinryhmästä on mahdollista ilman että lainvalvojat pääsevät kiinni toimitusketjun koko operaatioon, saati organisaatioon. Ydinryhmät käyttävät useita toimittajia kansainvälisiin kuljetuksiin, tukkukauppaan ja rahanpesuun. Ydinryhmät korruptoivat virkamiehiä eri tavoin maksamalla esimerkiksi salakuljetuksen valvonnan laiminlyönnistä tai houkuttelemalla etua vastaan antamaan tietoja lainvalvontatoimista niiden kiertämiseksi. Ydinryhmät pyrkivät vaikuttamaan myös julkiseen politiikkaan. Kenney (2007, 243) kuvaa esimerkin organisaation ydinverkostosta huumekaupparenkaana (Kuvio 7). Sitä voisi verrata konsortioon, missä emoyhtiö valvoo sivu- ja aliurakoitsijoiden toimintaa.

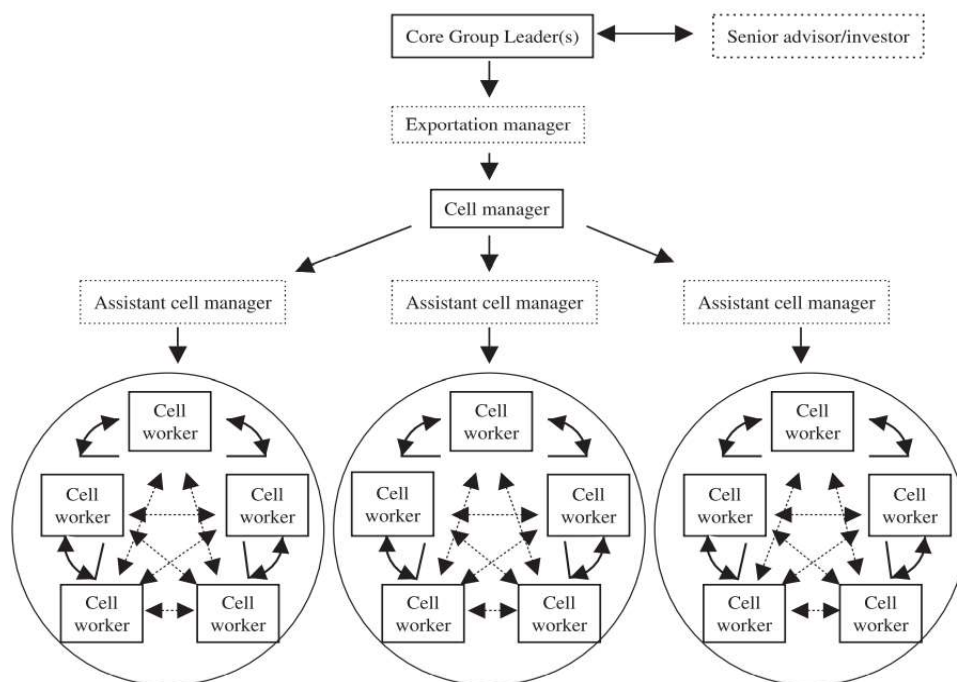


Kuvio 7 Huumekaupparenkas (Kenney 2007, 244.)

Kenney (2007, 247) kuvaa esimerkin roolien erikoistumisesta tietyssä pienessä ihmiskauppanverkostossa, missä johtajana toimi nainen: Johtaja (Leader) valvoi koko huumekauppaverkoston toimintaa; Sijoittajat (Investors) sijoittivat rahaa huumekuljetuksiin; Ostaja (Buyer) osti huumeet käsittelylaboratorioista; Rekrytoija (Recruiter) valitsi ihmissalakuljettajat ja toimitti heille matkustusasiakirjat ja kehopakkaukset; Valvoja (Enforcer) käytti pelottelua ja väkivaltaa toiminnan toteuttamiseksi, huumevelkojen perintään ja ratkaisemaan erimielisyyksiä;

Kouluttaja (Trainer) valmisteli ihmiset nielemään kehopakkauksia (body packers), välttämään riskejä ja käsittelemään lainvalvojia; Kuriirit (Couriers) kuljettivat pienehköjä määriä huumeita pääasiassa Kolumbiasta Yhdysvaltoihin ja Espanjaan kehopakkauksissa tai matkatavaroissa; Vastaanottaja/Tukkumyyjä (Receiver/Wholesale disbutor) vastaanotti kuriirit ja kuljetti heidät tiloihin, missä he voivat ulostaa tai luovuttaa huumeet. Tukkumyyjä oli myös vastuussa huumeiden myynnistä niiden jälleenmyyjille. (Kenney 2007, 247.)

Kenney (2007, 247) kuvaa salakuljetusyrityksiä melko tasaisiksi, missä vain harvat johtokerrokset erottavat verkoston johtajat solutyöntekijöistä (Kuvio 8). Osa ketjuverkostoista luottaa välittäjiin, jotka suojelevat johtajia. Kenneyn (2007, 247, 248) mukaan jopa median kuvauksissa kartelleissa johtotasoa olisi enintään vain kolme tai neljä. Ydinryhmien johtajia ympäröi usein sijoittajien ja neuvonantajien rinki. Neuvonantajilla on erityistä osaamista salakuljetukseen ja ihmiskauppaan liittyen, mutta ovat jo vetäytyneet operatiivisista tehtävistä. Neuvonantajat ja sijoittajat jakavat tietämystään ja yhteystietojaan vastikkeena provisioista tai mahdollisuudesta sijoittaa toimituksiin.



Kuvio 8 Hallintotasot huumekaupparenkaassa (Kenney 2007, 249.)

Huumekauppaverkostossa on paljon kurinalaisia sääntöjä, mitä ylläpidetään auktoriteetilla, luottamussuhteella, karismalla, väkivallan uhkalla tai väkivallalla. Tärkein säännöistä on ” *do your work and don’t leave traces*” (Kenney 2007, 249), eli työ tulee tehdä jälkiä jättämättä. Tärkein sääntö on välttää kontaktiverkostojen paljastumista kaikin keinoin erityisesti lainvalvontaviranomaisille kiinni jäädessä, jotta koko organisaatio ei paljastuisi yhden henkilön tai

solun paljastuessa lainvalvontaviranomaisille. Operatiivisen turvallisuuden ylläpitämisen lisäksi sääntöjä käytetään resurssien jakamiseen, tehtävien suorittamiseen, tiedon välittämiseen ja päätöksentekoon. Sääntöjä käytetään myös huumeiden käsittelyssä, kuljetuksessa ja jakelussa. Lisäksi sääntöjä käytetään huumetuoton keräämisessä, rahanpesussa, uusien jäsenten rekrytoinnissa ja vastuun kantamisessa projektien epäonnistuessa. Sääntöjen rikkomisesta kostotoimia kohdistetaan myös rangaistuksen kohteen läheisiin. Huumekaupan ja ihmiskaupan säännöt syntyvät kokemusten kautta käytännössä, mistä ne siirretään suoraan tuleviin käytäntöihin ja menettelytapoihin, jotka ohjaavat organisaation myöhempää käyttäytymistä. Monet rutiinit ovat kuitenkin hyvin yksinkertaisia, kuten parhaimpien ystävien ja perheenjäsenten rekrytointi (nepotismi ja kronyismi), missä suhde perustuu jo syntyneeseen luottamukseen ja lojaliteettiin toimijoiden välillä. (Kenney 2007, 250-251.) Korruption menetelmistä nepotismi tarkoittaa perheenjäsenten ja sukulaisten suosimista esimerkiksi rekrytoinnissa. Kronyismi tarkoittaa ystävien, kollegoiden tai puoluetovereiden suosimista. (Tamminen 2020, 14.)

Espanjassa laaja rikollisverkosto onnistui soluttautumaan useampiin julkisiin instituutioihin. Rikollisverkosto pystyi harjoittamaan toimintaansa seuraamuksitta ja saamaan useita julkisia palveluita, kuten oikeudelliset ja poliisin palvelut. Lisäksi rikollisverkosto pystyi järjestämään esimerkiksi asuntoja rikollisryhmän tarpeisiin. Järjestäytyneet rikollisverkosto oli sekaantunut useisiin rikollisiin toimiin, kuten kiristykseen ja murhiin sekä huume-, ase- ja ihmiskauppaan. Verkostoyhteistyössä toimi lakimiehiä, virkamiehiä, poliitikkoja, liikemiehiä ja hakkereita, mikä lisäsi niiden toimintakykyä. Rahanpesuoperaatioihin liittyi mm. maan hankintaa luksuskiinteistöhankeita varten sekä ravintola, teollisuusvarastojen, tonttien ja veneiden hankintaa. Rikolliset käyttivät toiminnassaan kehittyneitä teknologioita ja kryptovaluuttoja. (Europol 2020b.)

Helsingin käräjäoikeudessa on tuomittu 8.4.2021 n.s. ”Katiska-jutussa” useita henkilöitä, joiden toiminta on muodostanut järjestäytyneen rikollisryhmän. Toiminnan osana on tehty doping- ja huumausainerikoksia sekä rahanpesua. Vastaajina tapauksessa on ollut yhteensä 53 henkilöä. (Helsingin käräjäoikeus 2021.) Julkisuudessa tämän järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa on esitelty aivan kuin kyseessä olisi normaali laillinen liiketoiminta. Päätekijää kutsutaan mediassa esimerkiksi liikemieheksi (Ruonakoski 2020; Salmi & Mäkeläinen 2020). Vuonna 2018 julkisuudessa puitiin huumerikosvyyhtiä, missä oli kyse metamfetamiinin maahantuonnista ja levittämisestä. Yksi tuomituista kiisti julkisuudessa olleensa osa ”huumerinkiä” ja että kyse olisi ollut vain huumeiden levittämisestä ja käyttämisestä oman kaveripiirin kesken (Mattila 2018; Mäkinen 2018). Medialla on tärkeä rooli siinä millä tavoin rikoksiin, rikoksentekejiin ja uhriin suhtaudutaan. Coomberin, Donnermeyerin, McElrathin, ja Scottin (2015, luku 33) mukaan uutiset, joissa esitetään rikoksia, rikoksentekejiä ja uhreja, ovat yleisimpiä aiheita, joista media raportoi. Televisio ja sanomalehdet ovat länsimaisen yhteiskunnan tärkeimpiä uutislähteitä, joiden saatavuutta verkkomedia, sosiaalinen media ja sähköpostijakelut edistävät. Coomber ym. (2015) määrittelevät mediarikollisuus-termin viittaavan

tiedotusvälineissä raportoitaviin rikostyyppeihin ja tapaan, jolla tiedotusvälineet esittävät rikoksia, rikosentekijöitä ja uhreja mediassa. Coomber ym. (2015) mukaan jotkut tiedotusvälineet pyrkivät vääristämään rikoksia ja rikosentekijöitä koskevia uutisia tavalla, jolla voi olla vaikutusta siihen tapaan, miten ihmiset suhtautuvat rikoksiin ja rikosentekijöihin. Myös valtamedia voi korruptoitua riippumattoman tiedon tuottajasta mielipidevaikuttajaksi. Valtamedia voi esimerkiksi viestiä virheellisesti rikollisuudesta, ettei se esimerkiksi kuvaa koko ilmiötä objektiivisesti ja tasapuolisesti vaan pikemminkin valikoivasti tai korostavasti. (Ditton & Duffy 1983.)

Yleinen suomalainen sanakirja (YSO 2020a) määrittelee järjestäytyneen rikollisuuden yleiskäsitteeksi ja rikollisuuden yläkäsitteeksi. Ohjausterminä on rikollisjärjestöt. Termi kuuluu ryhmään sosiaaliset ongelmat; oikeus ja lainsäädäntö. Järjestäytynyt rikollisuus käännetään englanniksi ”organised crime” ja ruotsin kielellä ”organiserad brottslighet”. Assosiatiivisina käsitteinä on mainittu kansainvälinen rikollisuus, mafia ja yakuza. YSO:n yleiskäsitesanasto KOKO-ontologian (2020a) mukaan järjestäytynyt rikollisuus on assosiatiivisena käsitteenä myös ei-sotilaallinen uhka.

Kansainvälinen rikollisuus on määritelty (YSO 2020b) yleiskäsitteeksi ja rikollisuus yläkäsitteeksi. Se kuuluu ryhmään sosiaaliset ongelmat; oikeus ja lainsäädäntö. Assosiatiivisena käsitteenä on järjestäytynyt rikollisuus. KOKO-ontologian (2020b) mukaan assosiatiivisena käsitteenä on ei-sotilaallinen uhka, järjestäytynyt rikollisuus ja turvallisuusuhka.

Suomessa järjestäytyneellä rikollisuudella tarkoitetaan usein Suomen rikoslain (39/1889) mukaisia määritelmiä. Gyranin (2016) mukaan tuomioistuinkäytäntöä ei voida pitää yksistään järjestäytyneen rikollisuuden määrittelemiseksi ratkaisevana tekijänä. Rikoslain (39/1889) pykälien vaikeaselkoisuus ja tulkintavaikeudet johtavat tuomioistuinten vaihteleviin ratkaisukäytäntöihin. Organisoidulla rikollisuudella tarkoitetaan useimmiten järjestäytynyttä rikollisuutta laajempaa merkitystä rajat ylittävässä kontekstissa, kuin mitä Suomen rikoslain (39/1889) määritelmät kattavat järjestäytyneestä rikollisuudesta. Kaikki vahingolliset teot, jotka on määritelty joissain muissa maissa rikoksiksi, eivät välttämättä ole rikoksia Suomessa tai päinvastoin.

Laillisten liiketoimintarakenteiden väärinkäyttöä ja korruptiota pidetään vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden keskeisimpinä piirteinä Euroopassa. Kaksi kolmasosa rikollisista käyttää korruptiota säännöllisesti ja yli 80 % rikollisverkostoista toimii laillisissa liiketoimintarakenteissa. Huumekauppa hallitsee edelleen vakavaa ja järjestäytynyttä rikollisuutta EU:ssa. Suuri osa vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden väkivallasta liittyy huumekauppaan. Ajankohtaisesti kokaiinikauppa käyttää valtavia resursseja ujuttautuakseen yhteiskunnan valtarakenteisiin ja päätöksentekoihin heikentäen EU:n taloutta, julkisia instituutioita ja yhteiskuntaa. (SOCKTA 2021.)

Korruptio ja laillisten liiketoimintarakenteiden väärinkäyttö ovat vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden keskeisiä piirteitä Euroopassa. Euroopan unionin vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden uhka-arvio SOCKTA:n (2021) mukaan lähes 40 % EU:ssa toimivista rikollisverkostoista osallistuu huumekauppaan. Noin 60 % käyttää väkivaltaa osana rikollisia yrityksiään.

Interpol (2021f) kuvaa järjestäytyneen rikollisuuden verkostoja miljardiyrityksiksi ja maailmanlaajuisiksi liiketoiminnaksi. Järjestäytyneet rikollisverkostot ulottuvat useisiin maihin, harjoittaen kaikenlaista rikollisuutta, kuten huumekaupan lisäksi ase- ja ihmiskauppaa, aseellisia ryöstöjä, väärennöksiä ja rahanpesua.

4.2 Huumevaltiot, kartellit ja mafia

Interpol on kansainvälinen rikospoliisijärjestö, mihin kuuluu 197 jäsenvaltiota. Interpol auttaa kaikkia jäsenvaltioidensa poliiseja tekemään rajat ylittävää yhteistyötä turvallisemman maailman puolesta. Rikokset kansainvälistyvät ja menetelmät kehittyvät tekniikan ja verkottumisen myötä, kuten laillisessakin liiketoiminnassa ja sosiaalisissa suhteissa. Interpol pyrkii vastaamaan kansainvälistyvän rikollisuuden haasteisiin tarjoamalla yhteistyöverkoston jäsenmaille. (Interpol 2021g.)

Europol on Euroopan unionin lainvalvontaviranomainen (Europol 2021a). Europolin Euroopan unionin vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden uhka-arviossa (SOCTA 2021) keskitytään järjestäytyneen rikollisuuden vakiintuneiden ja rajoittuneiden käsitteiden sijaan enemmän rikollisten rooleihin rikosprosesseissa. Tavoitteena on hahmottaa miten rikoksentekijöiden roolien parempi ymmärtäminen mahdollistaisi kohdennetumman operatiivisen lähestymistavan vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa.

Europol (2021d) pitää Italian järjestäytyneitä rikollisryhmiä Euroopan uhkaavimpina ja listaa merkittävimmiksi kolme mafiatyylisiä verkostoa, jotka toimivat maailmanlaajuisesti: Cosa Nostra, Camorra ja Ndrangheta. Nämä järjestäytyneet rikollisryhmät pitävät hyvin matalaa profiilia Italian ulkopuolella, mikä vaikeuttaa lainvalvontaviranomaisia havaitsemasta liikehdintää. Näiden mafiamaisten rikollisryhmien toimintaa ovat huumekaupan lisäksi rahanpesu ja korruptio.

Cosa Nostra, Camorra, Ndrangheta ja Sacra Corona Unita ovat Italian neljä aktiivisinta järjestäytyntä rikollisverkostoa, joiden suurimmat uhat ovat huumekauppa ja rahanpesu. Niiden tiedetään tekevän yhteistyötä rikollisen toimintansa myötä myös muiden kansainvälisten rikollisverkostojen kanssa. Lisäksi niiden tiedetään olevan mukana uhkapeleissä, poliittisessa korruptiossa, kiristyksessä, kidnappauksissa, petoksissa, väärennöksissä, murhissa, pommituksissa, asekaupassa ja laillisiin rakenteisiin soluttautumisissa. (FBI 2021b.)

Cosa Nostra (Sisilian mafia) on joidenkin arvioiden mukaan Italian toiseksi suurin järjestäytynyt rikollisorganisaatio. Se on tunnettu aggressiivisista hyökkäyksistä Italian lainvalvontaviranomaisia vastaan. Uhreina ovat olleet esimerkiksi poliisi, pormestarit, tuomarit ja parlamentin jäsenet. Cosa Nostran on tunnistettu erikoistuneen huumekauppaan, poliittiseen korruptioon ja sotilaalliseen asekauppaan. Lisäksi Cosa Nostran tiedetään syyllistyneen myös tuhopolttoihin, petoksiin väärennöksiin ja kiristysrikoksiin. (FBI 2021b.)

La Cosa Nostra (LCN) on kehittynyt Sisilian mafiasta. LCN on rikollisliitto, jota yhdistää verisitteet tai sopimukset. Rakenteiltaan se koostuu erilaisista ryhmistä tai ”perheistä”. LCN:n tiedetään olevan mukana huumekaupan lisäksi esimerkiksi virkamiesten korruptiossa, murhissa, kiristyksissä, uhkapeleissä, prostituutiossa, pornografiassa, työvoimarikollisuudessa ja veropetosjärjestelmissä. (FBI 2021b.)

Sacra Corona Unita on saanut alkunsa vankilajenginä 1980-luvulla ja se on erikoistunut huumekaupan lisäksi savukkeiden, aseiden ja ihmisten salakuljetukseen. Sacra Corona Unitan tiedetään liittyvän myös poliittiseen korruptioon, rahanpesuun ja kiristykseen. (FBI 2021b.)

Camorra (Napolin mafia) on saanut alkunsa vankilajenginä 1800-luvulla Napolissa. Vapauduttuaan jäsenet muodostivat eri kaupunkeihin klaaneja ja kasvoivat yhdeksi suurimmaksi italialaiseksi järjestäytyneeksi rikollisverkostoksi. Camorra on erikoistunut huumeiden ja savukkeiden salakuljetuksiin, poliittiseen korruptioon, Ihmissalakuljetuksiin, rahanpesuun, kiristykseen, kidnappauksiin ja ryöstöihin. (FBI 2021b.)

Ndrangheta (Calabrian mafia) on Interpolin (2021b) mukaan yksi maailman laajimmista ja vaikutusvaltaisimmista rikollisjärjestöistä, joka on peräisin Italian Calabrian alueelta.

Ndrangheta-rikollisjärjestöä pidetään ainoana italialaisena mafiajärjestönä, jonka verkostot ulottuvat kaikkialle maailmaan. Mafiatyypistä rikollisuutta pidetään ainutlaatuisena ja kii-reellisenä uhkana. Sen vaaraominaisuuksina pidetään korruptoituneita poliittisia ja liike-elämän suhteita, mitkä mahdollistavat sen tunkeutumisen kaikille talouselämän alueille. Toimintaperiaatteinaan Ndrangheta osallistuu huumekauppaan, rahanpesuun, kiristykseen ja huijauksiin julkisissa hankinnoissa. Sijoittamalla rikoshyödyn voitot uudelleen tavallisiin yrityksiin, Ndrangheta vahvistaa entisestään valta-asemaansa ja vahingoittaa samalla julkista taloutta. (Interpol 2021b.) Tietokirjailija Anton Montin mukaan Ndranghetan jäsenet eivät saa itse käyttää huumeita lainkaan (Selander 2021). Ndranghetalla on FBI:n mukaan monia soluja, jotka kiinnittyvät toisiinsa löyhästi verisiteiden ja avioliittojen kautta. Ne ovat erikoistuneet poliittiseen korruptioon, minkä lisäksi ne harjoittavat huumekauppaa, murhia, väärennöksiä, uhkapelejä, lainojen jakoa, salakuljetusta, petoksia ja varkauksia. (FBI 2021b.) Europolin (2021d) mukaan Ndrangheta saa noin 44 miljardia euroa vuodessa, mikä mahdollistaa myös likviditeetin lisäämisen vaikeuksissa oleviin yrityksiin. Mikään laillinen yritys ei kykene kilpailemaan rikollisten omistamien yritysten kanssa, koska näillä yrityksillä on mahdollisuus

tuottaa tavaroita ja palveluita tappiolla, osana pitkän aikavälin strategiaa markkinoiden valtaamiseksi. (Europol 2021d.)

Latinalaisen Amerikan ja Karibian järjestäytynyt rikollisuus tunnetaan erityisesti huumekaupasta. Nyttemmin toiminta on monipuolistunut ja muuttunut maailmanlaajuisemmaksi, kuten ihmiskaupaan, salakuljetukseen ja talousrikollisuuteen. (Interpol 2021d.)

Aasian järjestäytynyt rikollisuus ei rajoitu Interpolin mukaan pelkästään Aasian alueelle, vaan sitäkin toteutetaan eri puolilla maailmaa. Näiden rikollisverkostojen toimintaa ovat huumekaupan lisäksi laiton rahapelitoiminta, kiristys, kidnappaus, ihmissalakuljetus ja rahanpesu. (Interpol 2021a.)

Triadit ovat kiinalaisia järjestäytyneitä rikollisverkostoja. Filippiinien huumevalvontavirasto (PDEA) mukaan Filippiinien suurimmat metamfetamiinihydrokloridin (Shabu) lähteinä ovat kolme ylikansallista huumekauppajärjestöä, United Bamboo, 14k ja Sun Yee On Triadit. Taiwanissa toimiva Bamboo, on perustettu 1950-luvulla. United Bamboon toimintaan kuuluu kaikki mahdollinen rikollinen toiminta, kuten prostituutio, uhkapeli, kiristykset, aserikokset, ihmiskauppa ja huumeiden salakuljetus. 14k on perustettu vuonna 1945 Kiinassa, mutta neljä vuotta perustamisen jälkeen se muutti Hongkongiin. 14k harjoittaa laajaa huumekauppaa ympäri maailmaa. Sun Yee On perustettiin Hongkongissa vuonna 1919. Tällä hetkellä se sijaitsee Manner-Kiinassa ja sillä on tiettävästi yli 55 000 jäsentä maailmanlaajuisesti. 14k ja Sun Yee On ovat keskenään kilpailijoita, ja niillä on taipumusta myös keskinäiseen väkivaltaan. (PDEA 2021; PDEA 2017.)

Kiinalaisten syndikaattien tutkimista vaikeuttaa kiinalaisten vahva kasvokulttuuri. Kwok (2019) kuvaa kasvokulttuurin Lin (2001) mukaan merkitsevän yksilön mainetta, asemaa ja valtaa. Kwokin (2019) mukaan kasvot mahdollistavat positiivisen kuvan yksilöstä sosiaalisessa verkostossa, mikä auttaa luomaan verkostoja merkittävässä sosiaalisissa asemassa olevien kanssa. Kasvojen merkitys yhteisössä on riippuvainen yksilön sosiaalisen pääoman arvosta ja määrästä. (Kwok 2019.) Rikollissyndikaateilla tarkoitetaan yritysryppäiden tai ryhmittymien yhteenliittymiä, joilla on rikollisen toiminnan lisäksi myös laillista liiketoimintaa.

Euraasian järjestäytyneet rikollisryhmät tulevat yleensä Itä-Euroopasta ja Kaukasukselta. Niiden toiminnan tiedetään ulottuvan Länsi-, Keski- ja Pohjois-Eurooppaan, Pohjois-Amerikkaan ja Lähi-Itään. Kaikki nämä rikollisryhmät harjoittavat hyvin organisoitua rikollista liiketoimintaa ja osa on jopa korruptoituneiden tai rikollisesti vaikuttavien virkamiesten suojeluksessa. (Interpol 2021h.)

Granatin (2020) mukaan Venäjän järjestäytyneen rikollisuuden tutkimusta vaikeuttaa asiantuntijoiden käyttämät vaihtelevat ja moninaiset termien määritelmät. Venäjän järjestäytyneelle rikollisuudelle on ominaista ammattirikollisten oma keskinäinen kieli (slangi), eli fenja

(fenja, феня, ofenja, офеня, blatnaya muzyka, блатная музыка). Venäjällä järjestäytyneestä rikollisuudesta voidaan käyttää nimityksiä: Venäjän-, venäläinen- tai Euraasian järjestäytynyt rikollisuus ja median suosimia Itämafia tai Venäläinen mafia. Venäjän järjestäytyneen rikollisuuden tutkintaa vaikeuttaa myös muut kielellisten perustermien määrittelyt, kuten ”varas” (vor, вор), ”varkaiden maailma” (vorovskoi mir, воровской мир) ja ”varkaiden laki” (voroskoi zakon, воровской закон). Termeillä tarkoitetaan ns. ammattirikollista, alamaailmaa ja alamaailman lakeja. Fenjan kielessä on myös käsite ”vor´v zakone”, jolle on Granatin (2020) mukaan annettu kirjallisuudessa eri käännöksiä, kuten: varas lain puitteissa, koodia kunnioittava varas, laillinen varas, lakivaras tai lakia tunnustava varas. Fenjan kielessä sana ”laki” tarkoittaa nimenomaan alamaailman lakeja ja vorien koodiston, eli alamaailman lakien noudattamista, millä viitataan samalla alamaailman normeihin sitoutumiseen ja keskinäisiin luottamuksellisiin suhteisiin. Alun perin alamaailman lakien mukaan alamaailman ammattirikolliset eivät saaneet tehdä yhteistyötä valtion kanssa ja heidän tuli elää yhteiskunnan ulkopuolella. Aikojen saatossa maailma muuttui ja alamaailma sen mukana. Pahimpia ammattirikollisia, jotka suostuivat yhteistyöhön valtion kanssa ajaakseen omaa etuaan, ryhdyttiin värväämään esimerkiksi vankiloiden pyörittäjiksi. Vorien koodeista, eli alamaailman laeista, kielto toimia yhteistyössä valtion kanssa jäi pysyvästi pois 1950-luvun aikana. Murroksen jälkeen ammattirikolliset ryhtyivät tekemään yhteistyötä epärehellisten poliitikkojen ja virkamiesten kanssa aina, kun siitä oli heille etua ja korruptio alkoi syventyä. (Granat 2020.)

Basir, Mohammadi ja Sobotia (2016) ovat tutkineet huumeiden ja korruption yhteyksiä ECO-maiden alueella. Taloudellisen yhteistyöjärjestön (ECO) päätavoitteena on tukea islamististen alueiden talouskehitystä. ECO:n jäsenmaat ovat maailman suurimpia oopiumin ja heroisiin tuottajamaita. Valtaosa huumeiden salakuljetusreiteistä kulkee ECO-maiden kautta. Tuottamatonta huumekauppaa pidetään esteenä ECO maiden taloudelliselle kehitykselle. Kaikki ECO-maat käyttävät paljon rahaa huumekaupan torjuntaan ja haittojen vähentämiseen, koska ne kaikki kärsivät huumeriippuvuuksista ja huumeisiin liittyvistä liitännäis- ja seurannaisongelmista. Korruptio on aiheuttanut ECO-maissa merkittäviä ongelmia lainvalvontapyrkimyksille ja vahingoittanut vakavasti myös ECO-maiden välistä yhteistyötä. Basir ym. (2016) mukaan järjestäytyneiden rikollisverkostojen toiminta ei rajoitu yksin ECO:n tuottajamaihin. Rikollisverkostojen toiminta saa pääosin rahoituksensa korruption mahdollistamasta huumekaupasta. Huumekaupan ja korruption nähdään liittyvän kiinteänä osana myös ihmiskaupaan ja rahanpesuun. Huumekorruptio vaikuttaa kaikkiin Keski-Aasian maihin, mikä edesauttaa myös vahvistamaan järjestäytyneiden rikollisverkostojen vaurastumista ja valtaa. Basir ym. (2016) mukaan kaikkia järjestäytyneitä rikollisverkostoja ja terroristisia ryhmiä ei tulisi niputtaa yhteen, vaikka niillä onkin joitakin yhteisiä intressejä ja toimintamalleja huumekaupassa, koska näiden verkostojen välillä on suuria toiminnallisia ja motivaatioeroja huumekaupassa. (Basir ym. 2016.)

Bradfordin ja Mansfieldin (2019) mukaan vaikka Afganistan on erityisen tunnettu oopiumista, kannabiksen juuret ovat tietyllä tavalla syvemmällä historiassa. Afganistanin kannabiskaupoista ja viljelymääristä ei ole tarkkaa tietoa. Tiedetään kuitenkin, että kannabista kasvatetaan laajalti ja hasista tuotetaan sekä paikallisille, että maailmanlaajuisille markkinoille. Bradfordin ja Mansfieldin (2019) mukaan kannabiksella on luotu perusta verkostoille, jotka lopulta toimittavat heroiniä kaikkialle maailmaan. Bradfordin ja Mansfieldin (2019) kannabistaloutta koskeva tutkimustyö perustuu perusteelliseen tutkimukseen Afganistanissa monien vuosien ajalta. Afganistanin uskotaan olevan yksi vanhimmista kannabiskulttuureista. Johtopäätöksensä Bradford ja Mansfield (2019) nostavat esiin sen, että kannabis jätetään yleensä huomiotta Afganistanin huumetaloudessa oopiumin saaman huomion vuoksi. Myös kannabisviljelmien mittauksissa Afganistanissa, kuin muissakin tuottajamaissa, on Bradfordin ja Mansfieldin (2019) mukaan epäselvyyksiä.

Perun presidentti Belaunde Terry otti ensimmäisenä käyttöön termin narkoterrorismi (Narco-terrorism) 1980-luvulla, huumekauppaverkostojen poliisivoimia kohtaan kohdistamien hyökkäysten yhteydessä. Narkoterrorismiin liittyy terroristisessa tarkoituksessa tehdyt hyökkäykset huumekaupasta saadun voiton maksimoimiseksi tai organisaation ja toiminnan rahoittamiseksi. (TRACK 2021.) Huumekaupalla voi olla terroristisille ryhmille useampi merkitys, mikä tekee huumekaupasta terroristisille ryhmille taloudellisesti tuottoisaa ja ideologisesti kannattavaa. Shwetan ja Ravikumarin (2020) mukaan narkoterrorismi on maailmanlaajuinen uhka. Yksittäisten maiden lainsäädännöllä ja poliittisilla linjauksilla on suoria ja välillisiä vaikutuksia toistensa politiikkaan ja lainsäädäntötarpeisiin. Huumekartellien tuottama ”musta raha” (Black money) aiheuttaa peruuttamatonta vahinkoa Intian taloudelle ja taloudelliselle asemalle kansainvälisessä yhteistyössä. Intian maantieteellinen sijoittuminen oopiumin tuottajamaiden ja huumekauppioiden ”puolikuun” ja ”kultaisen kolmion” väliin, altistaa sen ympäröivien alueiden politiikan vaikutuksille. Terrorismi voidaan ymmärtää väkivaltatekoina, joiden tavoitteena on lietsoa pelkoa ja paniikkia poliittisten, ideologisten tai uskonnollisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Beittelin (2011) mukaan sääntöjen ja normien rappeutuminen ja sellaisten käyttäytymistapojen ilmeneminen, mitä ei voi rajoittaa tavallisilla käsityksillä siitä, mikä on hyväksyttävää, normalisoi jopa murhaväkivallasta jokapäiväisen ilmiön.

Hondurasissa huumekartellit ovat kuin osa valtionhallintoa. Järjestäytynyt rikollisuus on ujutautunut yhteiskunnan valtarakenteisiin korruptoituneiden virkamiesten kautta hallitsemaan huumekauppaa. Hondurasin huumekartellioikeudenkäynneissä New Yorkissa syyttäjät on kuvannut julkisuudessa Hondurasia ”korruptoituneeksi huumevaltioksi”, jossa kartellit ovat soluttautuneet yhteiskunnan valtarakenteisiin ja päätöksentekojärjestelmiin. Esimerkiksi poliisiin, armeijaan ja poliittisiin korkeisiin virkoihin. Vuonna 2019 Yhdysvalloissa tuomioistuon on tuominnut Hondurasin presidentti Juan Orlando Hernándezin veljen elinkautiseen vankeuteen huumekaupasta. Juan Orlando Hernándezin veli toimi kongressiedustajana vuosina 2014-2018. Myös presidentti Hernándezin syytetään työskentelevän ihmiskauppioiden kanssa

salakuljettaakseen kokaiinia Yhdysvaltoihin. Presidentti itse kiistää syytökset ja väittää huumekauppiaiden antaneen väärää todistuksia häntä vastaan kostoksi hallituksensa toimista ja saadakseen itse pienemmät tuomiot. (Grant 2021; BBC 2021; Kinoshian 2021.) Tutkiva journalisti Carlos Dada, joka on tunnettu korruptioon ja väkivaltaisuuksiin liittyvistä journalistisista tutkimuksistaan, kuvaa Hondurasista olevan haastavaa löytää poliitikko, sotilaspäällikkö, poliisi tai merkittävä liikemies, jolla ei olisi mitään tekemistä huumekaupan tai korruption kanssa Hondurasissa. Kaikki tietävät huumekorruption olemassaolosta, mutta sen ääneen sanominen Hondurasissa on vaarallista. (Dada 2021a; Dada 2021b.)

Myös Alankomaissa eli Hollannissa on tunnustettu huumevaltion ominaispiirteitä. Esimerkiksi Hollannin suurimman poliisiliiton puheenjohtajan Jan Struijsin mielestä Hollannissa on huumevaltion ominaispiirteet: *”Emme todellakaan ole Meksiko. Meillä ei ole 14 400 murhaa. Mutta jos tarkastellaan infrastruktuuria, järjestäytyneen rikollisuuden ansaitsemaa suurta rahaa, rinnakkaistaloutta. Kyllä, meillä on huumevaltio.”* (Holligan 2019). Hollanti on yksi huumeiden kauttakulku- ja välityssatamista, erityisesti otollisen sijaintinsa ja liityntäliikenteen vuoksi. Hollannissa myös tuotetaan merkittävä osa synteettisistä huumeista. Jan Struijsin (Holligan 2019) mukaan jokainen gramma menee järjestäytyneille rikollisverkostoille ja erityisesti niiden toiminnan rahoittamiseen.

Naímin (2012) mukaan heikon maailmantalouden ansiosta raharikkaat rikollisverkostot hyötyvät talouskriisistä monella tapaa. Kun miljoonia ihmisiä lomautetaan ja ajetaan talousvaikeuksiin, näillä on suurempi kiusaus tai elinkeinon tarve lain rikkomiseen. Poliitikot puolestaan pyrkivät vakauttamaan maan taloutta ja siinä saattaa tulla kiusaus tarttua järjestäytyneiden rikollisverkostojen kaiken pelastaviin yhteyksiin ja rahavirtoihin. Naímin (2012) mukaan rikolliset ovat myös ujuttautuneet yhteiskunnan valtarakenteisiin ennennäkemättömällä tavalla. Mafiavaltiossa korkeimmista virkamiehistä tai poliitikoista tulee erottamaton osa rikollisverkostojen johtoa. Naím (2012) näkee tällaisten mafiavaltioiden olevan suuri haaste kansainvälisen politiikan poliittisille päättäjille. Naím (2012) pitää virheellisenä olettamuksena sitä, että kansainvälinen järjestäytyneet rikollisuus olisi jokin rajautunut maanlainen ilmiö, johon osallistuisi vain pieni yhteisö poikkeavia, jotka toimivat yhteiskuntien reuna-alueilla lakia rikkoen. Vaikutusvaltaisimpien rikollisverkostojen laajuus vastaa suurimpien monikansallisten yhtiöiden laajuutta ja vaikutusvaltaa. Samalla tavoin, kun järjestöt etsivät poliitista vaikutusvaltaa, niin etsivät rikollisverkostotkin. (Naím 2012.)

Naímin (2012) mukaan suurin ongelma kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa on valtäväestön ja poliitikkojen tietämättömyys ongelman laajuudesta. On vaikea perustella määrärahoja erilaisille torjunnan resursseille, etenkin maailmanlaajuisen talouskriisin aiheuttamien julkisen talouden säästötoimien aikaan, jos päättäjillä ei ole käsitystä järjestäytyneeseen rikollisuuden liittyvien ongelmien todellisesta luonteesta ja laajuudesta. Maailmanlaajuinen talouskriisi on kultakaivos vauraille ja vaikutusvaltaisille järjestäytyneille rikollisverkostoille.

4.3 Ihmiskauppa

Ihmiskauppa liittyy usein hyvin erottamattomasti huumekauppaan. Ihmiskauppiaille ei ole mitään väliä mitä myydään - kunhan vain myydään. Huumeet ja seksi ovat molemmat tuottoisia teollisuuden aloja. Huumeiden ja ihmiskaupan välinen yhteys on molemmin suuntainen. Huumeita käytetään usein syöttinä rekrytoidessa huumeidenkäyttäjiä ihmiskauppaan. Toisaalta ihmiskauppiat voivat käyttää huumeita myös valvoakseen uhrejaan, pakottaakseen heidät noudattamaan sääntöjään, tekemään enemmän töitä, pidempiä työpäiviä tai pitämällä uhrejaan huumattuina, jotta nämä eivät karkaisi. Ihmiskauppiat tarjoavat jopa lapsille vahvoja huumeita keinona hallita heitä. Noin 25 % ihmiskaupasta selvinneistä on opioidiriippuvaisia. (DEA 2021.)

Ihmiskaupassa on kyse ihmisten rekrytoinnista, kuljetuksesta, siirrosta, piilottelusta tai vastaanottamisesta väkivaltaisain tai petollisin keinoin, jotta heitä voitaisiin käyttää hyväksi voiton tavoitteluun. Ihmiskaupan uhriksi voi joutua kaiken ikäiset ja sukupuolta olevat aikuiset ja lapset. Erityisesti järjestäytyneitä ihmiskauppaverkostoja kiinnostaa epätoivoiset, haavoittuvassa asemassa tai paremman elämän toivossa olevat ihmiset. (Unodc 2021a.)

Shelley (2012) mukaan keskittyminen pelkästään huume- ja ihmiskauppareittien päällekkäisyyksiin ei riitä tutkimaan laittoman huumekaupan ja ihmiskaupan monia osa-alueita. Huumeaineiden erilaisilla ominaisuuksilla on Shelley (2012) mukaan monimuotoinen rooli ihmiskaupassa. Huumeita käytetään ihmiskaupan uhrien rekrytoinnissa, säilyttämisessä ja kaikenlaisessa hyväksikäytössä. Mukaan lukien seksuaalinen hyväksikäyttö, missä huumeita käytetään pakottamisessa seksuaalisiin tekoihin ja osallistumaan pornografiaan.

Shelley (2012) mukaan huumekauppa ei liity ihmiskaupan osalta pelkkään seksiin ja pornografisen materiaalin tuottamiseen, vaan myös erilaisiin työvoimakauppoihin, kerjäämiseen sekä monen muotoiseen kovaan fyysiseen työhön. Salakuljetetut henkilöt maksavat usein matkansa määränpäähen toimimalla huumehuriireina kehopakkauksia niellen tai muulla tavoin salakuljettaen. Huumeiden merkitys ihmiskaupassa on uhrien hyväksikäytöstä saatavan tuoton maksimointi. Shelley (2012) mukaan ihmis- ja huumekauppaa käsitellään liian usein toisistaan irrallisina ilmiöinä risteymäkohdista huolimatta. Shelley (2012) mukaan poliittiset päättäjät keskittyvät lähinnä haittojen vähentämisiin sekä yksilölle että yhteiskunnalle.

Huumeiden ja ihmiskaupan yhdistelmä lisää Shelley (2012) mukaan yksilöön kohdistuvaa pakkoa, koska monet tulevat huumeriippuvaisiksi hyväksikäyttöprosessin aikana. Keinoja ihmiskaupan uhrin hallitsemiseksi Shelley (2012) mainitsee eristämisen, nöyryytyksen ja hämmennyksen. Kun edellä mainittuihin prosesseihin lisätään huumeita, vahingot kasautuvat, jolloin uhrista tulee entistä riippuvaisempi ihmiskauppiasta. Kun uhria liikutellaan paikasta toiseen hän ei kykene muodostamaan ihmisuhteita ja on siten aivan yksin ja riippuvainen ihmiskauppiasta.

Ihmiskaupassa ja huumekaupassa Shelley (2012) näkee myös eroja. Nimittäin huumekauppiiaan tuotteen voi käyttää vain kerran, jolloin huumevarastoja on koko ajan täydennettävä. Ihmiskauppiilla on hyödyke mitä voi hyödyntää toistuvasti, riippumatta siitä, onko kyse työvoimasta, seksiorjuuteen myydyistä naisista, vai lasten hyväksikäytöstä, mikä johtaa pornografiin ja mitä voidaan myydä useille ostajille. Ihmiskaupassa ei tarvitse kuin löytää uusia hankintalähteitä hyödykkeelleen, poikkeuksena elinkauppa tai lapsikauppa adoptioon, joita voi ostaa ja jälleenmyydä voitolla vain kerran.

Shelley (2012) mukaan myös huume- ja ihmiskaupan väkivaltaisuuksissa on nähtävillä eroja. Ihmiskaupan väkivaltaisuuksien rajoittuvat yleensä uhriin ja heidän omaisiinsa, kun taas huumekaupassa väkivaltaisuuksia kohdistuu myös rikollisiin kilpailijoihin. Tämä johtuu Shelley (2012) mukaan siitä, että ihmiskaupan markkinat kasvavat niin nopeasti. Liiketoiminta on niin globaalia, että ihmiskauppaverkostot kykenevät toimimaan rinnan ilman että tappaisivat toinen toisiaan pois tieltä, kuten huumekauppiat voivat toimia. Väkivallan käyttökulttuurissa ja väkivallan kohteissa on voinut tapahtua muutos, kun huumekauppiat ovat sittemmin yhdistäneet liiketoimintansa ihmiskauppioiden kanssa tai ryhtyneet ihmiskauppiiksi. Huume- ja ihmiskaupan väkivaltaisuuksien kohteena on usein myös rikollisuudesta ja korruptiosta kirjoittavat toimittajat. Shelley (2012) mukaan toimittajia on tapettu yleisemmin huumeisiin ja korruptioon liittyvien kirjoitusten vuoksi kuin ihmiskaupan.

Ihmiskaupalla ja ihmisten salakuljetuksella on iso ero. Vaikka ihmisen salakuljetukseen voikin liittyä ihmiskauppaa ja ihmiskauppaan salakuljetusta, ne ovat silti kaksi erilaista ilmiötä ja rikoslajia. Ihmiskauppaa voi harjoittaa myös kansallisesti tai jopa niin paikallisesti, ettei uhrin tarvitse astua edes jalallaankaan ulos kotoaan. Sen sijaan ihmisalakuljetus voi tapahtua ainoastaan kansainvälisten rajojen yli. Ihmiskaupalle on ominaista värväminen, siirtely ja piilottelu hyväksikäyttöä varten. Vapaus voidaan riistää kemiallisesti, taloudellisesti, psykologisesti tai fyysisen väkivallan avulla. Hyväksikäytön muotoja on monia kuten: seksuaalinen hyväksikäyttö, pakkotyö, orjuus tai vaikkapa elinten irrottaminen myyntitarkoituksessa. Elimiä myydään terveydenhuollon tarpeisiin. (Shelley 2012.)

Ihmisalakuljetuksessa uhri on usein mukana vapaaehtoisesti paremman elämän toivossa tai karussa kotimaansa konflikteja. Mutta siihen saattaa liittyä ihmiskaupan muotoja, kuten huumeiden kehopakkausten nielemistä matkakustannusten vastineeksi tai salakuljetus voi päätyä ihmiskauppaan rekrytoitumiseen. Ihmiskauppa on yleensä tahallista pakottamista hyväksikäytettäväksi. Ihmiskauppiat käyttävät petoksia, manipulointia, voimaa, monen muotoista väkivaltaa tai muuta pakottamista, saadakseen uhreja rekrytoitua seksityöhön, pakkotyöhön tai orjuuteen. Vallankäytön ja huumeiden avulla ihmiskauppiat voivat pitää uhrin vapauden riistettynä psykologisesti ja kemiallisesti etteivät nämä pääsisi karkaamaan. Vaikka ihmiskaupan ja ihmisalakuljetuksen uhreilla on ihmisoikeuksia ja oikeus turvallisuuteen kuten muillakin, on silti huomioitava, että ensisijaisesti tulisi olla pyrkimys puuttua juurisyihin. Juurisyyt

liittyvät sosiaaliseen haavoittuvuuteen, kuten köyhyyteen, päihderiippuvuuksiin ja lähtömaiden konflikteihin. (Unodc 2021; Polaris 2021; Shelley 2012.)

Eroavaisuuksista huolimatta huume- ja ihmiskaupalla on myös merkittäviä yhteisiä intressejä, riippumatta alueellisista eroista toiminnassa ja rakenteissa. Nimittäin molemmat ovat liiketoimintaa, jotka tarvitsevat monenlaisia rikollisia toimijoita, avustajia ja korruptiota mahdollistamaan toimintaansa. Nämä kansainväliset järjestäytyneet rikollisverkostot ovat riippuvaisia logistiikasta ja logistiikkataidoista, koska ihmiset ja huumeet on siirrettävä määränpäähänsä. Shelley (2012) mukaan huume- ja ihmiskauppaan tarvitaan fasilitaattoreita organisoimaan ja tukemaan toimintaa sen eri vaiheissa sekä järjestämään asiakirjoja, turvataloja ja keräämään voittoja. Useimmat fasilitaattoreina toimivat työskentelevät laillisesti kuljetusalalla, lakimiehinä, kirjanpitäjinä tai kiinteistövälittäjinä. Monissa maissa hallinnon korkeimmat virkamiehet, entiset ja nykyiset turvallisuusalan henkilöstöt ja laillisuusvalvojat ovat mukana ihmiskaupparenkaissa. (Shelley 2012.)

© Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) mukaan yli 20,9 miljonnaa ihmistä ympäri maailmaa arvioidaan joutuneen ihmiskaupan uhriksi. Pakkotyövoiman arvioidaan tuottavan maailman laajuisesti laittomia voittoja noin 150 miljardia dollaria vuosittain. Ihmiskauppaa pidetään yhtenä tuottoisimpana rikollisuuden muotona. Ihmiskaupan uhreista noin 66% salakuljetetaan yli rajojen. Ihmiskauppaa ei voi tehdä ilman korruptiota. Ihmiskauppa tapahtuu korruptoituneiden virkamiesten ja rikollisverkostojen salaisilla kanssakäymisillä. (OECD 2021.)

Shelley (2012) varoittaa kuitenkin niputtamasta kaikkia verkostoja samanlaisiksi, vaikka yhteisiä intressejä ja eroavaisuuksia löytyykin. Ympäri maailmaa on nähtävillä eroja huumeverkostojen ja ihmiskaupparenkaiden toiminnassa ja rakenteissa. Huume- ja ihmiskaupan välinen suhde ja rakenteet vaihtelevat sääntelyn, riskien ja hyödykkeiden kysynnän mukaan. Terroristien verkostojen ja solujen yhteydestä ihmiskauppaan tiedetään Shelley (2012) mukaan varsin vähän. Johtopäätöksessään Shelley (2012) linjaa, että huume- ja ihmiskaupan yhteydet ja keskinäinen suhde on riippuvainen siitä, millaisesta ihmiskaupasta on kyse. Sillä on merkitystä huumausaineiden osallisuuteen, onko esimerkiksi kyse lapsisotilaiden värvämisestä huumeiden avulla väkivaltaisiin tekoihin; radikalisoinnista vai seksuaalisesta hyväksikäytöstä, mikä johtaa pornografiaan; vai aikuisista, joita kuljetetaan seksityöläisiksi tai halpatyövoimaksi. Ihmiskauppiat käyttävät huumeita eri käyttötarkoituksiin, lisätäkseen riippuvuutta ja parantaakseen tuottavuutta.

4.4 Jaottelu valkokaulus- ja sinikaulusrikollisuuteen

Valkokaulusrikollisuus (White collar crime) termin käsitteellisti ja otti käyttöön Edwin Sutherland vuonna 1939 (Coomber ym. 2015). Tutkimuksiinsa perustuen Sutherland kumosi käsityksen siitä, että rikollisuus olisi vain seurausta köyhyydestä. (Sutherland 1944; Crossen 2003.)

Valkokaulusrikollisuudella tarkoitetaan toimihenkilö ja liike-elämän rikoksia, joihin liittyy useimmiten organisaatiovaltaa, korkeampi sosioekonominen asema ja yksityisen edun tavoite (Coomber ym. 2015). Füss ja Hecker (2008) ovat tutkineet valkokaulusrikollisuuden ilmiöitä Saksan, Itävallan ja Sveitsin alueella. Füssin ja Heckerin (2008) mukaan viisi tyypillisintä valkokaulusrikollisuuden muotoa ovat korruptio, petokset, kavallus, kilpailunvastainen toiminta ja rahanpesu. Organisaatiot ovat kärsineet eniten markkinointi, myynti, osto ja materiaalien hallintaan liittyvistä rikoksista. Näissä rikoksen tekijälle on annettu hyvin autonominen asema, minkä valvonta on haastavampaa. Lisäksi näihin edellä mainittuihin erityispiirteisiin liittyy myös kaikkialla läsnä oleva mahdollisuus toteuttaa rikoksia (tuotteiden ja rahan käsittely sekä valtasuhteet). (Füss ja Hecker 2008.)

Sinikaulusrikollisuus (Blue collar crime) termi on tietävästi peräisin 1900-luvun alusta, jolloin teollistuminen oli jo synnyttänyt uudenlaisen erottelun yhteiskuntaluokkien välillä. Johtajat ja hallinnollista työtä tekevät, suosivat valkoisia kauluspaitoja työasuina. Käsiyöläiset ja ruumiillista työtä tekevät puolestaan pukeutuivat tummaan ja kulutusta kestäviin asuihin tai univormuihin, mitkä sopivat paremmin myös likaisempiin töihin. Valkoisista kauluksista tuli 1900-luvun alussa vaurauden symboli, mihin työväenluokka pukeutui vain juhlapäivinä ylemmän sosiaaliluokan pukeutuessa valkoisiin päivittäin. Värikoodeilla on ollut hyvin tunnistettava ero sosioekonomisessa luokassa. Termi ”sinikaulus” on tietävästi ollut lähtöisin yhtenäisistä pukukodeista teollisilla työpaikoilla. Luokkajaon voisi nähdä siten, että työt missä valkoinen paita ei likaannu eikä kulu, ovat valkokaulustyötä ja työt, missä valkokaulusta käytetään vain juhlapyhinä, ovat sinikaulustyötä. Valkokaulusrikollisuus nähdään väkivallattomana, kun taas sinikaulusrikollisuudessa on mukana fyysinen väkivalta tai sen uhka. (Rivera 2018; Study.com 2021.)

Valkokaulusrikoksia ovat esimerkiksi arvopaperipetokset, korruptio, kilpailunrajoitukset, pankkien kavallukset, posti- ja pankkipetokset, väärät todistukset tai lausunnot, rahoituslaitos- ja luottopetokset, rahanpesu ja veronkierto. Sinikaulusrikollisuutta ovat esimerkiksi huumaiden käyttörikos, aseellinen ryöstö, väkivaltarikokset, murto ja varkaus. (Rivera 2018; Study.com 2021.) Shelley (2012) mukaan huumekauppa tarvitsee fasilitaattoreita, jotka työskentelevät laillisilla aloilla, kuten kuljetusliikkeissä, lakimiehinä ja kirjanpitäjinä. Valkokaulusrikollisuuden voi nähdä sosioekonomisena ylemmän yhteiskuntaluokan tekeminä rikoksina, missä tekijällä on käytössään vaikutusvaltaa tai organisaatiovaltaa. Sinikaulusrikollisuus on ennemminkin katurikollisuutta, missä valkokauluksille tyypilliset akateemiset käyttäytymissäännöt eivät ole esteenä kovankaan väkivallan käytölle. Toki on mahdollista, että valkokaulusrikollinen käyttäisi sinikaulusrikollisen palveluita tekemään ”likaiset työt” puolestaan.

Sisäministeriön internetsivujen mukaan järjestäytyneellä rikollisuudella tarkoitetaan vähintään kolmen hengen ryhmää ja sen ominaispiirteitä leimaa väkivalta tai sillä uhkaaminen ja rahanpesu. Lisäksi sivustolla mainitaan Suomessa toimivien rikollisryhmien toimivan

huumausainerikollisuuden lisäksi rakennus-, ravintola- ja yksityisellä turvallisuusalalla. (Sisäministeriö 2021b.) Tämän kuvauksen perusteella rikollisryhmän määritelmä koskisi Suomessa vain sinikaulusrikollisuutta, eli katurikollisuutta, koska rakenne on hierarkkinen ja toimintaan liittyy väkivalta ja sillä uhkaaminen.

4.5 Yhteenveto huumeisiin liittyvistä rakenteista

Järjestäytyneen, organisoidun ja ammattimaisen rikollisuuden käsitteiden määrittelyssä on ongelma kansainvälisessä kontekstissa, koska määrittely ja lainsäädäntö eroavat eri maiden välillä. Käsitteet poikkeavat toisistaan myös alakohtaisista operatiivista, akateemisista ja lainsäädännön näkökulmista. (Gyran 2016, 7-9; Palo 2010, 23) Granatin (2020) tutkielma antaa viitteitä siitä, että myös alamaailmaan liittyvien sanojen käsitteiden muodostumisen historialla voi olla kulttuurillisia historiaan liittyviä syvempiä merkityseroja, jotka osaltaan vaikeuttavat järjestäytyneiden rikollisverkostojen akateemista tutkimista.

Järjestäytyntä rikollisuutta voitaisiin määritellä Palon (2010, 23) mainitseman ilmiökartoituksen lisäksi myös vaarojen tunnistamisen ja tunnistettujen vaarojen riskienarvioinnin menetelmin, jolloin voitaisiin arvioida, kuinka laajasta, vaarallisesta tai vahingollisesta ilmiöstä on kyse. Eli mikä on seurausten vakavuus ja kuinka todennäköisesti vaarallinen ilmiö, sen mahdollistavissa rakenteissa toteutuu tai toteutetaan. Järjestäytyneiden rikollisverkostojen on tunnistettu pyrkivän ujuttautumaan yhteiskunnan valtarakenteisiin ja päätöksentekojärjestelmiin (Sisäministeriö 2021a; Lohsen ym. 2019, 49, 50). Järjestäytyneen rikollisuuden ujuttautuminen lähelle valtion johtoa voi altistaa valtion korruptiolle (Lohse 2019, 50).

Järjestäytyneiden rikollisverkostojen tutkiminen on haastavaa myös alamaailman ankarien sääntöjen, vaintamismenetelmien ja ankarien rangaistusten vuoksi. Järjestäytyneen yhteiskunnan rangaistukset eivät kovimmillaankaan yllä alamaailman rangaistusten ankaruuteen. Alamaailman rangaistukset voivat yltyä rangaistuksen kohteen läheisiin, kuten perheenjäseniin tai ystäviin. Myös rakenteellisilla puskurijärjestelyillä on voitu vaikeuttaa verkostojen tutkimista siten, etteivät kaikki verkoston solut tai jäsenet tunne koko verkostoa tai sen toimintaa. Kukin hoitaa omat tehtävänsä tietäen mahdollisimman vähän muiden tekemisistä. Järjestäytyneeseen yhteiskuntaan verrattuna, järjestäytyneiden rikollisverkostojen riskienhallinta vaikuttaa huolellisemmalta, päätöksenteko ja muutokset nopeammilta sekä säännöt ja rangaistukset ankarammilta. Maantieteelliset rajat ja lainsäädäntö eivät rajoita järjestäytyneiden rikollisverkostojen toimintaa, koska korruption ja toisaalta väkivallan avulla säädöksiä voidaan ohittaa. (Kenney 2017.)

Kaikki eivät miellä kuuluvansa järjestäytyneeseen rikollisverkostoon, koska verkostot perustuvat vahvaan luottamukseen toimijoiden välillä tai lojaliteettisuhteisiin, kuten ystävyys-, suku- ja verisiteisiin. (Mattila 2018; Mäkinen 2018.) Useiden järjestäytyneiden rikollisverkostojen on tunnistettu saaneen alkunsa vankilamaailmasta, mikä on potentiaalinen paikka rikollisten

verkottumiselle (FBI 2021b; Granat 2020). Granatin (2020) mukaan vankiloiden pyörittäjiä voidaan myös värvätä vankiloihin.

Järjestäytyneiden rikollisverkostojen rakenteet poikkeavat toisistaan. Ne voivat olla rengasmaisia, ketjumaisia tai solurakenteisia verkostoja, löyhiä tai hierarkkisesti johdettuja. Rakenteet voivat muistuttaa järjestäytyneen yhteiskunnan laillisia rakenteita, minkä vuoksi niitä voi olla vaikea havaita. Rakenteet voivat muuntaa joustavasti sääntelyn ja riskien mukaan ja ne voivat siirtää toimintaansa löyhemmille tai hallinnassaan oleville lainkäyttöalueille sääntelyn tai kriminalisoinnin kiristyessä ja pyrkiä sieltä käsin vaikuttamaan ympäröivien valtioiden politiikkaan. Suurimmat verkostot ovat levittäytyneet maailmanlaajuisiksi useille eri yhteiskunnan sektoreille, ja ne voivat muistuttaa miljardiluokan kansainvälisiä konserneja. (Kenney 2017, 244-246).

Järjestäytyneissä rikollisverkostoissa on toiminnallisia eroja (FBI 2021b). Erot voivat johtua esimerkiksi motivaatioista tai maantieteellisestä sijainnista. Hyvät maantieteelliset kulkuyhteydet tai suotuisa kasvuympäristö viljelmille tai löyhä lainsäädäntö mahdollistaa erilaisia tilaisuuksia taloudellisen edun tavoitteluun. Useat järjestäytyneet rikollisverkostot ovat mukana myös politiikassa. Europol (2021d) pitää Italian järjestäytyneitä rikollisverkostoja Euroopalle uhkaavimpina, joista se nimeää Cosa Nostran, Camorran ja Ndranghetan. Yhtenäistä tunnetuimmille italialaisille rikollisverkostoille on huumekauppa ja korruptio.

Järjestäytyneistä rikollisverkostoista käytetään erilaisia nimityksiä kuten kartelli, mafia ja triadit. On hyvin mahdollista, ettei ”kartellilla” tässä yhteydessä tarkoiteta Suomen lakien määritelmien mukaista hintakartellia vaan rikollisverkostoa, joka hallitsee huumekauppaa tietyillä alueilla. Huumeilla voi olla erilaisia merkityksiä järjestäytyneille rikollisverkostoille. Esimerkiksi Narkoterrorismissa huumeita voidaan käyttää toiminnan rahoittamisen lisäksi ideologisten terroritekojen toteuttamiseen. Ihmiskauppaverkostoissa huumeita voidaan käyttää toiminnan rahoituksen lisäksi uhrien hallitsemisen ja tuottojen maksimoinnin tarkoituksessa (Shelley 2012). Nämä voivat toimia keskenään yhteistyössä, mutta voivat olla myös samaa järjestäytyntä verkostoa. Kaikille näille edellä mainituille on yhteistä se, että ne tarvitsevat korruptiota ja korruptioverkostoja sääntelyn ohittamiseksi. Huume- ja ihmiskauppa liittyvät hyvin olennaisesti toisiinsa ja hyötyminen on molemmiin suuntaista.

Ilmiö, missä valtion hallinto harjoittaa tai tukee huumekauppaa tai hyötyy huumekaupasta, kutsutaan nimellä huumevaltio tai slangisanana narkolandia/narkovaltio (narco-state, narco-capitalism, narco-economy). Narkovaltioperiaatteissa on kyse siitä, ettei kyetä enää erottamaan johtaako järjestäytyneet tai terroristiset verkostot valtionhallintoa vai valtionhallinto järjestäytyneitä tai terroristisia verkostoja. Narkovaltioissa harvoinvalta hyötyy valtion järjestelmien kautta taloudellisesti väestön huumeriippuvuudesta seurauksista piittaamatta. Ääripäässä narkovaltioissa voi olla vaikea erottaa johtaako valtion hallintoa järjestäytynt

rikollisuus vai valtion hallinto järjestäytyntä rikollisuutta. Korruption avulla voidaan vaikuttaa lainsäädäntöön, budjettiin ja hankintoihin tai ohittaa sääntely ja lainvalvonta rikollisen toiminnan mahdollistamiseksi ja taloudellisen hyödyn saamiseksi. (Shweta ja Ravikumar 2020; TRACK 2021; Dada 2021a; Dada 2021b; Grant 2021; BBC 2021; Kinoshian 2021)

Alamaailman kurinpito ja säännöt ovat ankarampia kuin järjestäytyneen yhteiskunnan ankarammat seuraamukset. Vaikka jokaisella järjestäytyneellä rikollisverkostolla on omat alamaailman säännöt ja koodistonsa, ne perustuvat kuitenkin vahvasti vaarojen tunnistamiseen ja riskien arviointiin. Jos jokin toiminta tai teko aiheuttaa esimerkiksi laajan kiinnijäämisen riskin, riski pyritään poistamaan heti ja uudet käytänteet otetaan käyttöön maantieteellisistä rajoista riippumatta koko organisaation toiminnassa. (Kenney 2017.) Esimerkiksi joissain järjestäytyneissä rikollisverkostoissa jäsenet eivät itse saa käyttää lainkaan huumeita (Selander 2021).

Järjestäytyneitä rikollisverkostoja ei voi niputtaa kaikkia yhteen ja käsitellä samanlaisina, koska niillä on rakenteisiin, motivaatioon ja toimintaan liittyviä merkittäviä eroavaisuuksia aivan kuten laillisilla yrityksillä ja konserneillakin keskenään (Basir ym. 2016). Järjestäytyneet rikollisverkostot voivat tehdä yhteistyötä, mutta myös harjoittaa väkivaltaa toisiaan kohtaan. Yhteneväistä laajoille rajat ylittävälle rikollisverkostoille on kuitenkin jako hallintoon ja operatiivisiin toimintoihin. Tätä voi hahmottaa parhaiten valko- ja sinikaulusrikollisuuden määrittelyn kautta (Füss ja Hecker 2008; Coomber ym. 2015). Valkokaulusrikolliset voivat olla: toiminnan johtoa, rahoittajia, neuvonantajia, kirjanpitäjiä, rahanpesijöitä, järjestelmäasiantuntijoita tai fasilitaattoreita huumeiden toimitusketjun eri tasoilla. Kun taas sinikaulusrikolliset tekevät ns. ”likaiset työt”, esimerkiksi: huumeiden salakuljetusta, katukauppaa, väkivaltaista velanperintää ja palkkamurhia. Valkokaulusrikolliset kykenevät toimimaan laillisissa rakenteissa tunnuksettomasti, kun taas sinikaulusrikollisilta edellytetään katu-uskottavuutta pelotteeksi.

Huumeilla ja korruptiolla on pitkät perinteet järjestäytyneissä rikollisverkostoissa ympäri maailmaa. Korruptio mahdollistaa voimassa olevan lainsäädännön ja valvonnan ohittamisen sekä rikollisille suotuisamman sääntelyn valmistelun. Järjestäytyneet rikollisverkostot pyrkivät lamauttamaan lainvalvonnan ja sääntelyn joko korruption tai väkivallan tai sen uhkan avulla. Huumeiden avulla rahoitetaan toimintaa ja rakennetaan korruptioverkostoja, jotka mahdollistavat kaikenlaisen rikollisen toiminnan toteuttamisen, jopa maailman laajuisesti.

5 Huumeisiin liittyviä toimintaympäristöjä

Tässä luvussa kuvataan huumeisiin liittyviä toimintaympäristöjä ja huumeakaupasta hyötyviä oheisliiketoimintoja, mitkä osaltaan saattavat vakiinnuttaa huumeakauppaa osaksi

yhteiskuntaa. Huumeisiin liittyvä toimintaympäristö kattaa kansainvälisesti olennaiset toimitusketjun vaiheet sekä rakenteet ja prosessit missä huumeita tuotetaan, välitetään, myydään ja käytetään. Lisäksi toimintaympäristö kattaa huumeiden käyttötarkoitukset ja huumeisiin liittyvän tai huumeita käyttävän rajat ylittävän oheisrikollisuuden. Korruptiota tarkastellaan tässä luvussa koko toimintaympäristössä kansainvälisesti järjestäytyneiden, ammattimaisten sekä ihmiskauppa- ja terrorististen verkostojen erilaisten toimintaedellytysten mahdollistajana.

5.1 Rahanpesu

Kätkemis- ja rahanpesurikoksista säädetään Rikoslain (39/1889) 32 luvussa. Luvun 6§ säädetään rahanpesusta, missä minimirangaistus on sakkoa ja maksimirangaistus on kaksi vuotta vankeutta. Luvun 7§ säädetään törkeästä rahanpesurikoksesta, mistä minimirangaistus on vankeutta neljä kuukautta ja maksimirangaistus on 6 vuotta vankeutta. Rahanpesun yrityskin on rangaistava. Rahanpesurikos määritellään 6 §:

” joka ottaa vastaan, käyttää, muuntaa, luovuttaa, siirtää, välittää tai pitää hallussaan rikoksella hankittua omaisuutta, rikoksen tuottamaa hyötyä tai näiden tilalle tullutta omaisuutta hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä tai peittääkseen tai häivyttääkseen hyödyn tai omaisuuden laittoman alkuperän tai avustakseen rikosentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset taikka... peittää tai häivyttää rikoksella hankitun omaisuuden, rikoksen tuottaman hyödyn taikka näiden tilalle tulleen omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet taikka avustaa toista tällaisessa peittämisessä tai häivyttämisessä”.

Törkeä rahanpesurikos määritellään 7§ mukaan lisäksi:

”Jos rahanpesussa rikoksen kautta saatu omaisuus on ollut erittäin arvokas tai... rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti ja rahanpesu on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.”.

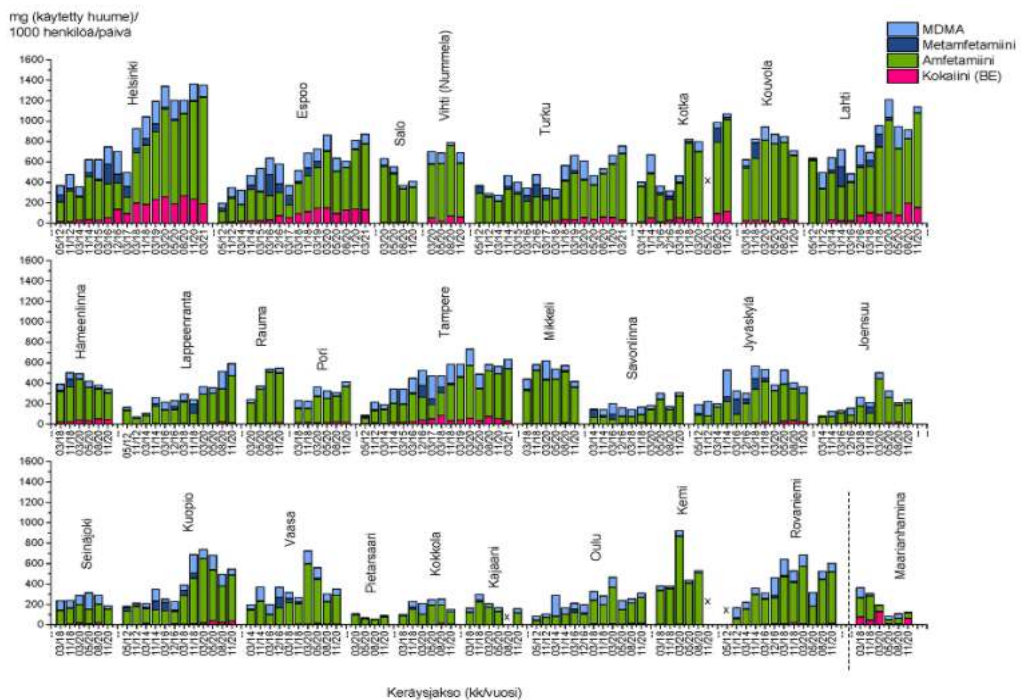
Maan rajojen yli huumeita kuljetettaessa on huomioitava, että vastapäin kuljetetaan aina myös rahaa tai rahaksi realisoitavaa vastinetta. Esimerkiksi käteisenä, arvopapereina, jalometalleina, aseina, virtuaalivaluuttana ja muina hyödykkeinä, mikä vaurastuttaa tuottajamaiden kartelleja, terroristiryhmiä ja mafiaverkostoja, samalla kun ostajamaasta valuu rahaa yli rajojen.

Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio (Rikkilä, Jukarainen & Muttilainen 2021) jakaa rahanpesun yksinkertaisimmillaan kolmeen vaiheeseen; sijoittaminen, häivyttäminen ja palauttaminen. Ensin rikollista alkuperää oleva raha sijoitetaan

rahoitusjärjestelmään, missä varojen alkuperä pyritään häivyttämään, minkä jälkeen kierrätetty rikoshyöty, eli häivytetty tuotto palautetaan laillisille markkinoille. Rahanpesu on aiemmin itsepesussa ollut erikseen rankaisematon jälkirikos, eli rahanpesijän ollessa itse osallinen rahanpesun esirikokseen. Joulukuussa 2020 rikoslakiin (39/1889) tehtiin laajennus itsepesun osalta, joka lisää rahanpesurikosten määrää tilastoissa itsepesun laajentumisen vuoksi. Rikkilän, Jukaraisen ja Muttilaisen (2021) mukaan rahanpesun kiinnijäämisriskit ovat suurimmat sijoitusvaiheessa, missä tyypillisimmät menettelytavat ovat käteistalletukset, lainojen maksu, yli- tai alilaskutus sekä sijoittaminen ylellisyystuotteisiin. Raha saatetaan kierrättää veroparatiisien kautta ja palautuksessa esimerkiksi sijoittaa vaikkapa kiinteistöihin. Rahanpesussa rikoksella saatu raha pyritään saamaan näyttämään laillisesti hankitulta. Valtiovarainministeriön ja sisäministeriön ylläpitämällä (Rahanpesu 2021) sivustolla rahanpesu määritellään kolmivaiheisena prosessina:

1. Rahat ovat rikollista alkuperää.
2. Rahat kierrätetään laillisen maksujärjestelmän läpi.
3. Pyrkimys peittää varojen tosiasiallinen luonne, alkuperä ja omistajat.

Valtiovarainministeriön rahanpesua koskevalla sivustolla, rahanpesu liitetään terrorismin rahoittamiseen. Kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion (Isoaho & Kaski 2021) mukaan huumekauppaa pidetään tyypillisenä esirikoksena rahanpesulle ja terrorismin rahoittamiselle. Riskiarvion (Isoaho & Kaski 2021) mukaan huumausainerikosten merkitys rahanpesurikosten esirikoksina olisi kuitenkin vähentynyt. Huumausaineiden käyttö on kuitenkin lisääntynyt merkittävästi viime vuosina (Kuvio 9), joten Isoahon ja Kasken (2021) riskiarviossa esittämä arvio siitä, että huumekaupan merkitys rahanpesun esirikoksena olisi vähentynyt on ristiriitainen. Rikolliset keksivät koko ajan uusia keinoja rahanpesuun ja jälkien peittämiseksi. Käyttöön päätyneiden huumeiden tuottoa, eli piiloon jäänyttä rahanpesua, ei ole välttämättä onnistuttu paljastamaan.



Kuvio 9 Huumausaineiden jätevesitilastot (THL 2021.)

Ammattimaiseen rahanpesuun käytetään myös epävirallisia rahansiirtoverkostoja. Basir ym. (2016) mukaan järjestäytyneet rikollisverkostot siirtävät miljardeja dollareita Hawalan ja Hundin kaltaisten maanalaisten rahansiirtojärjestelmien avulla. Tällaisista järjestelmistä on vaikea tietää tarkasti, kuinka paljon rahaa siirretään huumeista ja korruptiosta tai muista huumekauppaan tarvittavista tarvikkeista ja palveluista. (Basir ym. 2016.)

Rikkilän, Jukaraisen ja Muttilaisen (2021) mukaan korruption piilotetun luonteen vuoksi tutkimukset ja viralliset tilastot eivät anna riittävää kokonaiskuvaa korruption esiintyvyydestä. Poliisin tietoon tulee ilmeisesti vain jäävuoren huippu, joka tilastoihin päättyy. Rikkilä ym. (2021) mainitsee rahanpesun syyksi rikoshödyn piilottamisen, mikä suojaa vastaanottajaa rikossyytteiltä tai rikoshödyn menetyksi tuomitsemiselta. Rahanpesuun voidaan käyttää välikäsiä ja bulvaaneja (Straw men). Esimerkkinä Rikkilä ym. (2021) mainitsee rahanpesumenetelminä konsulttiyhtiöt, erilaiset liike- ja sijoitusjärjestelyt ja offshore-tilit. Rikkilä ym. (2021) mukaan offshore-tilien käyttö on suosittua erityisesti korruptoituneiden virkamiesten keskuudessa. Lahjuksen siirtäminen Offshore-tilille yhdistää lahjonnan ja rahanpesun yhdessä tapahtumassa. Edunsaajina voidaan käyttää bulvaaneja, jolloin jäljittäminen lahjuksen todelliseen edunsaajaan voi olla vaikea yhdistää, vaikka rahansiirrot jättävätkin jälkiä. Rikkilä ym. (2021) näkevät rahanpesun ja korruption sääntelyn ongelmat niin maailmanlaajuisina, kuin paikallisinakin ongelmina. Erityisesti rajat ylittävän lahjonnan tutkinta on hidasta ja haastavaa. Haastavuutta aiheuttaa poikkeavat säädökset ja käytänteet, mutta myös pienempien

käteislahjuksien tunnistaminen, koska niitä voidaan käyttää normaaliin elämiseen epäilyjä heittäen. (Rikkilä ym. 2021.)

5.2 Salakuljetus

Huumeiden salakuljetuksessa on kyse kielletyn aineen kuljettamisesta salaa tietyille alueille jonkin kontrolloidun rajanylityspaikan läpi. Salakuljetuksesta säädetään Rikoslain (1889/39) 49 luvussa. Huumeiden salakuljetuksesta säädetään kuitenkin Rikoslain (1889/39) 50 luvussa huumausainerikoslakien yhteydessä. Rikoslain (1889/39) 50 luvun 1§ säädetään rangaistavaksi huumeiden laitton maahantuonti, maasta vienti ja niiden yritys. Lisäksi 1§ säädetään huumeiden kuljetuksesta, kuljetuttamisesta sekä näiden yrityksestä. Loikkanen tuo esiin Raution (2009) kirjaan viitaten, että salakuljetus edellyttää tahallisuutta.

Yksittäiset matkustajat kuljettavat tyypillisimmin huumeita matkatavaroissa, kehon onteloissa (peräsuoli ja vagina) tai suolistossa. Huumeiden salakuljetus kehopakkauksissa (body packers) suolistoon nieltynä on hyvin yleinen käytäntö. Huumeet pakataan läpäisemättömään materiaaliin, kuten kondomeihin, talouskäsineisiin tai muuhun tiiviiseen materiaaliin. Huumeitäyteisiä kehopakkauksia voidaan saada suolistoon kymmeniä kerralla. Kehopakkauksia on tavattu jopa 12-vuotiaalta ja raskaana olevilta naisilta. Yleensä kehopakkauksia on yhteensä noin kilon verran, mikä on jaettu 50-100 erilliseen 8-10 g kehopakkauksiin. (Traub, Stephen, Robert, Hoffman & Nelson 2003.) Myös Chakrabartyn, Hydrosin ja Puliyelin (2005) mukaan huumeitäyteisiä kehopakkauksia on tavattu alaikäisiltä lapsilta pakkausten vuotamisen tai suolistotukoksen paljastamana.

Yksittäisiä huumeita kuljettavia henkilöitä kutsutaan ”katukielellä” muuleiksi (drug mules), sillä tarkoitetaan yksittäisiä huumeekuriireita, jotka yksityishenkilöinä kuljettavat huumeet rajan yli joko kehossaan tai matkatavaroissaan. Tässä tutkielmassa muuleista käytetään kuitenkin nimitystä huumeekuriiri. Bjerck ja Mason (2014) tutkivat huumeekuriirien palkkojen ja rangaistukselle altistumisen suhdetta Mexicon ja Yhdysvaltojen rajalla. Bjerkin ja Masonin (2014) mukaan kerralla kuljetettavien huumeiden määrä on merkittävä. Mediaani on 30 kg. Myös korvaus on merkittävä; keskiarvo 1604 dollaria ja mediaani on 1313 dollaria, mikä vaihtelee kuormitusominaisuuksien mukaan. Kaikki kansallisuudet ja sukupuolet ovat hyvin edustettuina huumeiden salakuljetustehtävissä. Kuten myös Chakrabarty ym. (2005) sekä Traub ym. (2003) ovat tuoneet esiin, on kehopakkauksia tavattu myös alaikäisten suolistoista.

Suomessa esimerkiksi kokaiinin katukauppahinta on markkinatilanteen mukaan noin 120 € grammalta. Vuonna 2019 uutisoitiin tapaus, missä alankomaalainen mies salakuljetti kehopakkauksissa Suomeen kerralla 833 grammaa kokaiinia. Kokonaisuudessaan tapauksessa oli kuljetettu Suomeen 13 kiloa kokaiinia, mistä tuo 833 grammaa oli ainoa, mikä saatiin takavarikkoon. Tuotujen huumeiden arvo Alankomaista Suomeen oli kaikkiaan 1,5 miljoonaa euroa.

Huumeet tuotiin nieltynä, peräsuolella ja vaginassa ja kaupattiin pääosin Tampereella, mutta myös pääkaupunkiseudulla. (Härkönen 2019.)

Bjerkin ja Masonin (2014) mukaan tilastollisesti merkittävää eroa huumehuriirien palkkioissa ei ole huumehuriirien muiden ominaisuuksien kanssa, kuten sukupuoli, kansallisuus, ikä ym. Merkitsevyyttä sen sijaan on kuljetettavan aineen salakuljetusominaisuuksilla. Kokaiinista ja metamfetamiinista kiinni jääneiden palkka näyttäisi korreloivan odotetun tuomion kanssa, kun taas marihuanahuriirien palkka näyttäisi korreloivan ennemminkin kuorman koon kanssa. Marihuanaa salakuljetetaan paljon suurempia kuormia ilmeisesti sen vuoksi, koska tuomiot ovat varsin lyhyitä. Rajalla havaitaan suuri kuorma helpommin kuin pieni kuorma. Etenkin marihuanan hajuisen huumeen kiinnijäämisen riskin todennäköisyys on suurempi mutta tuomiot pienempiä. Mediaanipalkassa huumehuriirien olisi tehtävä vähintään kaksi matkaa kuukaudessa saadakseen vastaavan palkan kuin kuorma-auton ammattikuljettaja, eli noin 35 000 dollarin vuosipalkan verran. Jos kuriiri jää kiinni, maksetaan kokaiinin ja metamfetamiinin vuoden tuomiosta 1200 dollarin lisäpalkka, kun taas 50 kg per ylimääräinen lasti marihuanaa tuottaa noin 420 dollarin lisäpalkan.

Unlun ja Ekicin (2012) mukaan kehopakkauksin huumeita kuljettavien huumehuriirien tulojen suhde on tilastollisesti merkittävä. Unlun ja Ekicin (2012) tutkimus on rajallinen ja paikallinen, mikä toteutettiin Euraasian alueella Turkin Istanbulissa. Tutkimuskohde valittiin, koska se on Turkin keskeisin huumekeskus, jolla on merkittävä vaikutus myös kansainvälisessä huumeakaupassa. Tutkimuksessa analysoitiin huumehuriirien toimintatapaa yhdessä heidän kansallisuksiensa kanssa. Unlun ja Ekicin (2012) mukaan heidän tutkimuksensa osoitti, että tietyn tyyppisillä kuljetusmenetelmillä olisi ollut merkittävyyttä kansallisuuden kanssa. Tutkimuksesta oli kuitenkin jätetty tietojoukon ulkopuolelle Turkin kaikki omat kansalaiset.

Huumehuriirikorvauksen periaatteiden ymmärtäminen on tärkeää, jotta tiedetään minkälaisessa elämäntilanteessa olevat ihmiset ryhtyvät huumehuriireiksi. Bjerk ja Mason (2014) pohivat ovatko huumehuriirit niin epätoivoisia vai onko palkka niin korkea suhteessa laillisiin työmarkkinoihin, että se on houkutteleva vaihtoehto esimerkiksi työttömälle tai lisäansioksi. Toisaalta, jos rajanylityspaikalla tiedetään olevan pieni kiinnijäämisen riski, niin rahdin kuljettajilla ei ole syytä välittää siitä mitä rajanylityspaikan läpi kuljettaa. Yhtenä kannustimena voi olla myös heikko koulutustaso tai työllä korvattava huumevelka. Bjerkin ja Masonin (2014) mukaan 10-20 huumehuriirimatkaa vuodessa ylittäisi Yhdysvaltain ja Meksikon raja-alueiden keskipalkan.

Espanjan poliisi takavarikoi ensimmäisen Euroopassa valmistetun huumesukellusveneen kansainvälisen rikostorjuntaoperaatio FERRO:n yhteydessä (Europol 2021e). Operaatiossa tehtiin 47 kotietsintää Espanjan kaupungeissa, 52 pidätystä, 2 takavarikoitua venettä, yksi pikavene ja sukellusalus. Kokaiinia takavarikoitiin yli 3 tonnia, hasista 700 kg ja käteistä yli 100 000

euroa. Sukellusalus oli löydettyä vielä rakenteilla. Se oli 9 metriä pitkä ja sillä olisi ollut mahdollista kuljettaa jopa 2 tonnia huumeita kerrallaan. Vuonna 2019 paljastui ensimmäinen transatlanttinen huumesukellusvene Espanjassa, mikä oli 20 metriä pitkä ja sillä kuljetettiin 100 miljoonan euron edestä kokaiinia. Kyseessä oli ns. ”matalan profiilin alukset”, mitä ei niistä huolimatta ole tarkoitettu sukeltamiseen, mutta niitä on vaikea havaita. Laitonta lastia kuljettavissa aluksissa ei ole muista aluksista varoittavaa AIS-järjestelmää, minkä vuoksi tuhansien kilometrien matka hitaalla ja heikosti havaittavalla aluksella on iso riski. (Tekniikanmaailma 2019.) Vuonna 2010 löydettiin 33 metriä pitkä sukellusvene piilotettuna Ecuadorin viidakkoon. Sukellusvene pystyi liikkumaan täysin upoksissa (MTV Uutiset 2010). PDEA (2017) mukaan huumeita valmistetaan myös merellä kiinnijäämisriskin pienentämiseksi ns. kelluvissa Shabu-laboratorioissa, mistä huumeet heitetään yli laidan laivareitin varrella välittäjille.

Vuonna 2020 Italiassa tehtiin tiettävästi maailman suurin yksittäinen takavarikko Syyriasta. Operaatiossa takavarikoitiin kolme konttialusta, jossa oli noin miljardin euron edestä amfetamiinia, eli 84 miljoonaa pilleriä Captagon huumetta. Vain kaksi viikkoa aiemmin Italian poliisi takavarikoi Salernon satamassa 2800 kg hasista ja miljoona Captagon pilleriä. Italian poliisi epäilee, että rajojen koronasulut Euroopassa olisivat estäneet huumeiden tuotannon ja jakelun, pakottaen ihmiskauppiat järjestämään kuljetukset Syyriasta. Huume-erän epäillään olleen peräisin ISIS-terroristiryhmältä. (Vaittinen 2020; Amante 2020.) OCCRP (2020) puolestaan julkaisi pian artikkelin, jonka mukaan huumeet olisivatkin peräisin Al-Assadin perheverkostolta, eikä ISIS-järjestöltä. Captagon niminen huume, jota operaatiossa takavarikoitiin, on sanottu olevan suosittu Lähi-Idässä ja käytetyn ”taisteluhuumeena”, koska sen vaikutus tekee piristäväksi ja pelottomaksi. (Vaittinen 2020; Amante 2020.)

Salakuljetusta toteutetaan myös ilmailuliikenteessä. Yksityiskoneista on tullut kustannuksista huolimatta suosittu huumeiden salakuljetusmenetelmä. Huhtikuussa 2021 takavarikoitiin puoli tonnia kokaiinia Brazilian Salvadorin kansainvälisellä lentoasemalla piilotettuna yksityislentokoneeseen. Huumeiden määränpää oli Portugali, joka on jo pitkään ollut tunnetusti kokaiinin välitys- ja kauttakulkumaa. Lokakuussa 2020 Lissabonin kansainvälisellä lentoasemalla takavarikoitiin 175 kiloa kokaiinia yksityisestä liikelentokoneesta. Vuonna 2019 Brazilian ilmaivoimien työntekijä salakuljetti lähes 40 kiloa kokaiinia sotilaskoneessa, joka matkasi Espanjan Sevillaan. Huumeiden ja rahan salakuljetukseen on hyödynnetty myös pienempiä lentoasemia, joilla on vähemmän turvaresursseja. Brazilian takavarikon yhteydessä virkamiehet ovat epäilleet, että mukana olisi ollut useita kumppaneita ja lento-operaattoreita. (Bleszynska 2021.)

Ruotsi on yksi kauttakulkumaa Suomen huumemarkkinoille. Ruotsin poliisin mukaan huumeiden salakuljetus Ruotsiin on laajempaa kuin mitä aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet. Ruotsin poliisi on päässyt huumekauppaan ja salakuljetustietoihin käsiksi salatun Encrochat viestintäalustan kautta. Encrochatista saatavat tiedot osoittavat, että huumeiden

salakuljetusta tapahtuu lähes teollisessa mittakaavassa. Ruotsin poliisin arvio on, että huumeita salakuljetetaan noin 100 tonnia vuodessa. Salakuljetus tapahtuu pääosin laillisessa tie liikenteessä, missä huumeet ovat laillisessa rahdissa. Ruotsin poliisin mukaan pääsy salattuun viestintään käsiksi on auttanut kykyä havaita, estää ja torjua vakavaa järjestäytyneitä rikollisuutta. (Polisen 2021b.)

Tullin (2019a) mukaan huumeita salakuljetetaan Suomeen pääosin Baltiasta ja läntisestä Euroopasta Ruotsin kautta. Uutena ilmiönä Tulli (2019a) pitää kokaiinin merikonttikuljetuksia Etelä-Amerikasta. Sen lisäksi, että Suomessa kysyntä on lisännyt tarjontaa, on Suomi myös kauttakulkumaa huumeiden vientiin Venäjälle, Eurooppaan ja Norjaan. Suomea käytetään myös huumeiden lähtöaineiden kauttakulkumaana. Tulli takavarikoi vuonna 2019 yhteensä 1714 kiloa huumausaineita.

Kannabiksen, nuuskan, tupakan ja alkoholin salakuljetusta ei toteuteta aivan samalla tapaa kuin esimerkiksi kokaiinin tai metamfetamiinin. Kannabiksen kohdalla tuotantoa on tullut osittain myös lähemmäksi kuluttajia, kun taas nuuskan, tupakan ja alkoholin pakkauskoost ovat sen verran suuria, ettei kuriirina niistä saa vastaavaa taloudellista hyötyä tai niiden piilottaminen rahtiin on pakkauskoon tai kannabiksen voimakkaan hajun vuoksi vaikeampaa ja riskialttiimpaa. Kannabiksen kohdalla esimerkiksi serbialaiset ammattirikolliset kasvattivat vuosia kannabista Suomen maaseudun rauhassa ja lähettivät tuotot järjestäytyneen rikollisryhmän johtohahmolle. Rikokset tehtiin osana järjestäytyneitä rikollisuutta (MTV 2020). Saksassa puolestaan paljastettiin laitton tupakkatehdas, joka olisi pystynyt tuottamaan 10 miljoonaa savuketta viikossa. Kaikki pidätetyt olivat Puolan ja Ukrainan kansalaisia. Myös 11 miljoonaa savuketta takavarikoitiin. Kyseessä on neljäs laitton tupakkatehdas, joka on paljastunut Saksassa. (Europol 2020a)

Salakuljetuksen lisäksi on huomioitava yksittäiset posti- ja kuriirilähetykset, joissa laillisesti toimiva kuriiri ei tiedä lähetysten sisällöstä mitään, eikä myyjää kyetä välttämättä jäljittämään. Postiin voi viedä kirjeen kuka hyvänsä ilman henkilöllisyyden todentamista. Loikkanen (2018) esittää viitaten Tolvasen (2014) aineistoon, että silloin kun huumeita lähetetään postitse, pidetään sekä lähettäjää että vastaanottajaa Rikoslain 50:1 mukaan salakuljettajana. Syyttäjän on kuitenkin kyettävä osoittamaan, että vastaanottaja on vastaanottaessaan ollut tietoinen lähetysten sisällöstä luvatta vastaanottaen lähetysten.

5.3 Huumeiden kulkeutuminen vankiloihin

Huumeita salakuljetetaan vankilaan eri menetelmin. Lomalta palaavat ja uudet vangit voivat tuoda aineita vankilaan kehonsisäisesti. Huumeita lähetetään myös kirjelähetyksinä, heitetään pakettina muurin yli tai vankien omaiset ja ystävät voivat lähettää vangeille myös vaatteita, joiden resoreihin on ommeltuna ammattitaitoisesti huumeita. Vangit voivat tavata lakimiestään ja perhettään valvomattomasti ja näilläkin tapaamisilla on voitu kuljettaa huumeita

vankilaan. (YLE 2020; MTV 2015; Turun Sanomat 2007.) Drone kuljetuksiakin on havaittu, mutta miehittämättömien kulkuneuvojen käyttöön voidaan nykyään puuttua vankila-alueella (Rönkä & Markkula 2020, 118). Huumeiden salakuljetusta vankiloihin voidaan toteuttaa joko väkivallalla uhkaamalla tai korruption avulla. (Iltalehti 2018; Mäntymaa 2017.)

Huumeiden käytön ja rikollisuuden välillä on läheinen suhde. Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan miesvangeista 70% oli huumeiden käyttäjiä. Tutkimuksen mukaan alkoholia ja huumeita samanaikaisesti käyttäneet tekivät 21,4 % aggressiivisista rikoksista. Australiassa vuonna 2004 pidätetyistä henkilöistä 82 % oli käyttänyt huumeita. Huumeiden käytön tason, huumausaineen ominaisuuksien ja tehtyjen rikosten välillä on yhteys. Huumeiden käyttäjiä ei palkata töihin, jonka vuoksi heillä ei ole varaa riippuvuuden aiheuttamien tarpeidensa ylläpitämiseksi. Huumeiden käyttäjät tekevät rikoksia saadakseen huumeita. Rikoksia tehdään myös huumeiden vaikutuksen alaisena. Myös huumeikauppa on huumeiden käytön seurausta. (Rafaiee, Olyae & Sargolzaiee 2013.) Kreikkalaisessa vankilaväestössä tehdyn tutkimuksen mukaan sukupuolen, kannabiksen ja huumeiden käytön kaltaiset tekijät liittyvät tiukasti rikollisuuteen. Kannabiksen käyttöhistoriasta kertoi 208 vankia (67,5 %), joista 133 vankia (63,9 %) oli aloittanut käytön 10 - 15 vuotiaana. Yhteensä 179 vankia (58,5, %) ilmoitti huumeiden käytön historiasta, joista puolet (50,3 %) ilmoitti olevansa riippuvaisia huumeiden yhdistelmistä. Väkivaltaisen käyttäytymisen nähtiin liittyvän alhaiseen sosiaaliekonomiseen asemaan ja alhaiseen koulutukseen. (Apostolopoulos, Michopoulos, Rizos, Manthou, Tzeferakos, Kalemi, Pappageorgiou & Douzenis 2018.) Huumeiden käytön ja rikollisuuden välillä on johdonmukainen korrelaatiomalli, joka kuvastaa todellista mutta epäsuoraa syy-yhteyttä (Gropper 1985).

Brasiliassa tehdyssä tutkimuksessa ilmeni, että riskit vankeusajan huumeidenkäyttöön väkivaltarikoksista tuomituilla naisvangeilla liittyi nuoreen ikään, lapsuuden seksuaalisen hyväksikäytön historiaan, seksuaaliseen impulsiivisuuteen, varhain aloitettuun rikolliseen toimintaan, huumeongelmiin ennen tuomiota ja saman sukupuolen suhteisiin. Vain aiempi huumehistoria ja samaa sukupuolta olevien suhteet vankilassa liittyivät riippumattomasti vankeusajan huumeiden käyttöön. Riskitekijöiden tunnistamisella nähtiin voivan olla vaikutusta tunnistaa ihmiset, joilla on korkeammat hoitotarpeet. (Baltieri 2014.)

Suomessa päihderiippuvuuden ja rikollisen elämäntavan yhteydestä ei ole tehty tutkimusta, minkä vuoksi siitä tiedetään vain vähän (Rönkä & Markkula 2020, 114). Pitkäsen, Kaskelan, Sasin ja Tourusen (2016) mukaan elämänaikainen huumeriippuvuus todettiin hieman yli 60 % mies- ja naisvangeista. Huumeiden käyttö suomalaisissa vankiloissa on yleisempää kuin kansainvälisissä raporteissa yleensä. (Pitkänen ym. 2016.) Moni velkautuu vankeusaikana, eikä huumevelat vanhene koskaan. Ruckesteinin ja Tepon (2005) mukaan huumevelkainen vanki voi olla järjestäytyneen rikollisuuden uhri nimenomaisesti jo vankeusaikana kertyneen huumevelan vuoksi. Tutkimuksissa ja mediakirjoittelussa on viitteitä myös siitä, että järjestäytyneet

rikollisuus pyrkii ottamaan vallan vankiloissa. (Holopainen 2021; Paasonen 2021; Ruckestein & Teppo 2005; YLE 2021)

Vuonna 2011 turvayhtiö G4S:stä tuli ensimmäinen yksityinen yritys, joka pyöritti julkista vankilaa Britanniassa. Kyseessä oli laajin poliisitoimen ulkoistaminen Britanniassa. (YLE 2011.) Vuonna 2018 Britannian hallitus otti vankilan lopulta takaisin hallintaansa, lainvalvojien tekemässä tarkastuksessa ilmenneiden vakavien puutteiden vuoksi vankilan ylläpidossa. Tarkastuskäynnillä valvontaviranomaisille paljastui, että vangit olivat saaneet käyttää huumeita ja väkivaltaa vankilassa lähes vapaasti. Tarkastuksen aikana myös viranomaisten autot oli sytytetty tuleen. (Parkkari 2018; Shaw 2018.)

Suomessa rikollisverkostot ovat esimerkiksi pyrkineet ujuttamaan jäseniään töihin rikosseuraamusalan järjestelmään tai jr-vangit ovat pyrkineet saamaan kokemattomista vartijoista liittolaisiaan. Vuonna 2015 vankiterveydenhuolto siirrettiin oikeusministeriöltä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisuuteen. Vankiterveydenhuolto ja rikosseuraamuslaitos muodostavat työturvallisuuslain (738/2002) mukaisen yhteisen työpaikan vankiloihin. (Holopainen 2021; Paasonen 2021; YLE 2021; Laki vankiterveydenhuollon yksiköstä 1635/2015)

Rikosseuraamuslaitoksen selvityksessä Holopainen (2021) nostaa esiin mahdollisuudet motiivoida tutkintavankeja irtautumaan rikollisryhmästä tutkintavankeuden aikana Keskusrikospoliisin Exit-toiminnan avulla, mikä ennen lakimuutosta oli mahdollista poliisivankilassa. Vieroittuminen huumeista tutkintavankeusaikana ei ole enää mahdollista, koska tutkintavankeusaikaa poliisin tiloissa, minne huumeiden salakuljetus on vaikeampaa, on lyhennetty neljästä viikosta seitsemään vuorokauteen (Oikeusministeriö 2021d). Vankiloihin virtaa huumeita eikä vieroittuminen ja toipumiskeskeinen hoito välttämättä toteudu sellaisissa olosuhteissa ja ympäristössä, mistä uupuu päihteettömyyden tuki. Ongelmaksi on muodostunut myös se, että Exit-toiminta on liian pienen piirin tiedossa, jotta vankeja voisi motivoida vankilaoloissa (Holopainen 2021). Harhaanjohtavasti saman niminen Exit-palvelu löytyy kaupallisena myös Diakonissalaitoksen säätiön omistamalta osakeyhtiöltä, joka ei ole kuitenkaan turvallisuusviranomaisen virkavastuulla tuottama palvelu. (SM 2020; STT 2020; Poliisi 2021c; Diakonissalaitos 2021.) Holopaisen (2021) mukaan huumausaineiden saamisessa pois vankiloista, myös järjestäytyneiden rikollisverkostojen toimintaedellytykset heikentyisivät merkittävästi.

Interpolin (2021e) mukaan vankiloiden radikalisoituminen on tulevaisuuden uhka. Erityisesti terroristeille vankilaolot tarjoavat radikalisoitumahdollisuuden vankiloiden pyörövi-ilmion takia. Interpolin (2021e) mukaan vankiloiden radikalisoituminen tarkoittaa sitä, että henkilöt, joilla on terroristi-ideologisia ääriajatuksia, ovat edelleen uhka väestön turvallisuudelle. Huumeet, laitokset ja radikalisoititaktiikat yhdessä nostavat radikalisoitumisen riskiä ja

rikollisen elämäntavan jatkuvuutta vankiloissa, missä on jo valmiiksi potentiaalisia rikoksenteijöitä ja suljetut olosuhteet.

5.4 Huumekauppa ja sen oheisliiketoiminnat

Huumekaupalla tarkoitetaan tuotemyyntiä, jossa huumausaine ja vastike vaihtavat omistajaa, aivan kuten laillisessakin liiketoiminnassa tuote ja vastine vaihtavat omistajaa. Huumekauppaa voidaan käydä tuottajien, salakuljettajien, tukkukauppiaiden ja loppukäyttäjien välillä. Toimitusketjuja on kuvattu luvussa 4.

Huumekaupan oheisliiketoiminnalla tarkoitetaan kaikkia niitä liiketoimintoja, joita huumekauppa aiheuttaa ja joita ei olisi lainkaan ilman huumekauppaa. Oheisliiketoiminta voi olla laillista, lailliselta näyttävää tai laitonta. Riippumatta siitä onko oheisliiketoiminta laillista vai laitonta siitä on yleensä hyötyä joillekin. Huumekaupan oheisliiketoiminnasta voi olla yhdelle osa-alueelle hyötyä ja toiselle haittaa.

Huumekaupan kaupankäyntitapoja on useita. Haasion (2017) mukaan netissä toimii alakulttuuri, missä aineen myyjä ja käyttäjä eivät koskaan kohtaavat. Aineet tilataan TOR-verkon (pimeä verkko/darknet) kautta, mitä pidetään sanavapauden ja anonymiteetin mahdollistamana verkkopalveluna. Aineet maksetaan useimmiten Bitcoin virtuaalivaluutalla, jolloin maksutapahtuma toteutuu lähes anonymisti verkossa kuten myyntitapahtumakin. Haasion (2017) mukaan huumeiden verkkokaupankäynti tapahtuu aivan samoin kuin muukin verkkokaupankäynti. Uudet markkinoille pyrkivät huumekauppiat mainostavat verkossa tutustumistarjouksia, tekevät myyntikampanjointia ja antavat kaupanpäällisiä. Kaupanpäällisillä voi tutustuttaa ja kouduttaa ostajan yhä vahvempaa riippuvuutta aiheuttaviin aineisiin, mikä vahvistaa taloudellista riippuvuussuhdetta huumekauppiaiden ja loppukäyttäjän välillä. Haasion (2017) mukaan osa netin huumekauppiasta järjestää myös myyntiä edistäviä kilpailuja, missä oikein vastanneiden kesken arvotaan huumeapalkintoja, millä niin ikään on mahdollista tutustuttaa ja kouduttaa käyttäjä riippuvuutta syventäviin aineisiin. TOR-verkon kauppapaikalla käydään myös keskusteluita myyjien luotettavuudesta ja annetaan arvioita. Kauppiaiden arvostelu ja saama palaute lisää käyttäjien turvallisuuden tunnetta kauppapaikkaan, myyjään ja huumeisiin. Tämä on tuonut huumekauppaan samalla aivan uuden käyttäjäryhmän, mikä pysyy tietokoneen äärellä esimerkiksi virtuaalisessa pelimaailmassa, tilaa huumeet netin huumekauppiaalta, eikä tapaa muita huumeiden käyttäjiä kasvotusten välttämättä lainkaan. (Haasio 2017.)

Willner-Mäenpään (2020) mukaan kansallinen ja kansainvälinen huumekauppa on siirtymässä voimakkaasti TOR-verkkoon, mikä on muuttanut osto- ja myyntiprosessin toimintamekaniikan. Siinä missä aiemmin piti tuntea huumekauppias tai kaveri, jonka kautta sai ostettua huumeita, voi nyt huumekaupan toteuttaa kuin missä tahansa verkkokaupassa ja saada postin tai kuriirin mukana huumeet kotiovelle. Suurin kiinnijäämisriski on tilaajalla, koska tuotteet voi lähettää anonymisti. Willner-Mäenpään (2020) mukaan myös järjestäytyneen rikollisuuden

toimijat ovat ryhtyneet hyödyntämään TOR-verkkoa huumausaineiden myyntikanavana. Huumekauppa on muuttunut TOR-verkon avulla toteutettavaksi verkkorikokseksi, mikä on kaikkien saavutettavissa myös Suomessa (Karjalainen, Nyrhinen, Gunnar, Ylöstalo & Ståhl 2021).

Huumeet täytyy edelleenkin toimittaa konkreettisesti tuottajalta loppukäyttäjille, eli salakuljettaa tai kuljetuttaa tilaajalle siitä huolimatta, että itse kauppatahtuma, eli tilaus, toteutuu TOR-verkon välityksellä. Myyjän ja loppukäyttäjän kiinnijäämisen riskiä pienentää se, että myynti ja maksutapahtuma tapahtuu anonyymina verkossa ja aineet annetaan laillisen kuriirin kuljetettavaksi, joka ei tiedä lähetyksen sisältöä. (Loikkanen 2018; Haasio 2017; Willner-Mäenpää 2020.). Kriminalisoinnilla pyritään yleisestävään vaikutukseen. Kaskenmäen (2006) mukaan yleisestävä vaikutus syntyy vasta kun tuomioistuinten päätöksistä syntyy käytäntö. Mainonnan vaikuttavuutta esimerkiksi alaikäisten alkoholinkäyttöön on tutkittu ja siitä on tehty myös kirjallinen kysymys Euroopan parlamentille (Juvon 2011).

Vaikka TOR-verkkoa on pidetty varsin turvallisena, on kansainväliset turvallisuusviranomaiset päässeet käsiksi verkkokauppa-alustoihin. Operaatio OTF Greenlight/Trojan Shield on yksi suurimmista ja kehittyneimmistä lainvalvontaoperaatioista salatun verkon huumerikollisuuden torjunnassa. Operaatiossa toteutettiin useita laajamittaisia valvontatoimia 16 maassa, mikä johti yli 700 kotietsintään, 800 pidätykseen, huumeiden kymmenien tuhansien kilojen takavarikointiin sekä satojen ampuma-aseiden, kymmenien luksusajoneuvojen ja yli 48 miljoonan dollarin takavarikointiin eri maailmanlaajuisissa valuutoissa ja kryptovaluutoissa. (Haasio 2017; Europol 2021c.)

Myös Suomen Tulli yhdessä Ranskan viranomaisten kanssa takavarikoi Silkkitien verkkopalvelimen vuonna 2019, mitä käytettiin vuodesta 2013 huumeiden verkkokaupapaikkana TOR-verkossa. Kaupapaikalla oli sen toiminta-aikana noin 400 000 nimimerkkiä. Toteutuneita kauppatahtumia oli ollut 500 000 ja myynnissä oli 78 000 eri tuotetta. Silkkitie-kaupapaikan käyttäjiä on ollut kaikkialta Suomesta ja ikäjakauma varsin laaja 15-83 vuotta. Esitutkintanimikkeitä ovat mm. huumausainerikos, dopingrikos, salakuljetus, lääkerikos, ampuma-aserikos ja veropetos. (Tulli 2019b.)

Espanjassa rikollisverkostot maksavat noin 5000 euroa satoa kohden pienituloisille perheille, jotka suostuvat kasvattamaan huumeita kodeissaan. Ratsioita on Dolzin ja Arroyon (2020) mukaan viikoittain. Espanjassa vuosittain tehdyistä 20 000 pidätyksestä yli puolet liittyy kannabikseen. Lähes 70 % kiinni jääneistä on espanjalaisia. Rikolliset hoitavat kasvit, istutuksen, valot, ilmastoinnit, sähköjohdot ja jättävät käsikirjan missä on yksityiskohtaiset ohjeet, miten kasveja hoidetaan. Rikolliset korjaavat sadon, joka on kerralla noin 5-20 kg ja maksavat 5000 euroa satoa kohden. Kannabis salakuljetetaan ympäri Eurooppaa. (Dolz ja Arroyo 2020.) Yhteistyöstä näyttää muodostuvan pientuottajien osuuskunnan kaltainen laiton liiketoimintakonaisuus.

Järjestäytyneen yhteiskunnan säätämät lait poikkeavat alamaailman lainalaisuuksista. Esimerkiksi laillisen velan maksamatta jättäminen aiheuttaa yleensä perinnän ja ulosottoimet. Alamaailman kulttuurissa huumevelka aiheuttaa väkivaltaisen velanperinnän, missä kohteeksi joutuu velallinen tai hänen läheisensä, jos huumevelkaa ei makseta ajallaan. (Reinboth 2020.) Valtiolla on perittävänä kymmeniä miljoonia euroja rikoksenteijöiltä (Hämäläinen 2020). Laillisella velalla on aina vanhentumisaika (KKV 2015), mutta huumevelka ei vanhene koskaan. Järjestäytyneessä yhteiskunnassa on mahdollista tehdä rikosilmoitus ja saattaa rikoksenteijä vastuuseen ja todistajalla on totuudessa pysymisen velvollisuus (Rikosuhripäivystys 2021; Rikoslaki 39/1889, 15:1). Alamaailman kulttuurissa ilmiäntajaa kohtaa väkivaltaiset vaiennamistoimet, mikä tunnetaan katukielessä nimityksellä ”vasikkalaki”. Vasikkalaki on tehokas vaiennamismenetelmä eikä huumeiden käyttäjä paljasta huumeiden myyjää kovin helpolla. Vasikalla tarkoitetaan henkilöä, joka paljastaa rikoksia päästäkseen itse pienemmällä tuomiolla. Vasikan ihoon voidaan esimerkiksi tatuoida tai viillellä pysyvästi ”olen vasikka” tai vaikkapa ”petturi” (Ilta Sanomat 2004). Vasikkatatuointi tarkoittaa häpeärangaistuksen lisäksi myös sitä, että henkilöä voi vapaasti pahoinpidellä. Kyse on kustosta ja samalla vaiennamisesta pelottavana esimerkkinä muille. Suomessa väkivaltaista velanperintää tiedetään harjoittavan järjestäytyneesti tunnukselliset ryhmät (YLE 2020; MTV 2017; Turun Sanomat 2013).

Huumausaineiden käytön ja valmistuksen on todettu saastuttavan asuinhuoneistoja. Pienimmät huumelaboratoriot mahtuvat auton takaluukun kokoiseen tilaan. Kuhnin, Walkerin, Whitleyn, Wrightin ja Rossin (2019) mukaan normaali asunnon perussiivous ei poista terveysvaaraa, eli huumejämiä asunnoista, missä on höyrystetty, nuuskattu, kasvatettu tai valmistettu huumausaineita. (Kuhn ym. 2019.) Valviran sisäilman tutkimiseen liittyvässä ohjeessa (2020b) ei ole mitään mainintaa huumeiden käytöstä tai niiden valmistusprosessista aiheutuvien terveyshaittojen vaikutuksista asumisterveysturvallisuuteen. Kuhn ym. (2019) mukaan haitalliset terveysvaikutukset voivat olla erilaisia hengitystie-, iho- ja käyttäytymisoireita, ahdistusta, masennusta, huimausta, jatkuvaa yskää tai hengenahdistusta, silmien kirvelyä, ihoärsytystä tai pienillä ryömintä ja konttausikäisillä lapsilla jopa myrkytysoireita. Kuhn ym. (2019) arvioivat kustannusten voivan nousta jopa suuremmaksi kuin kontaminoituneiden rakenteiden ja pintamateriaalien uusiminen. (Kuhn 2019; Keski-Korhonen 2021.)

Yksi tunnetuimmista terveydenhuollon järjestelmien korruptiotapauksista julkisuudessa liittyy Sacklerin perheen omistamaan lääkeyhtiö Purdue Pharmaan. Purdue Pharma valmisti OxyContin nimistä kipulääkettä, jonka epäillään aiheuttaneen laajan opioidiepidemian Yhdysvalloissa. Purdue on myöntänyt markkinoineensa ja myyneensä vaarallisia opioidituotteitaan terveydenhuollon palveluntuottajille, joiden se on tiennyt ohjaavan niitä huumeiden väärinkäyttäjille. (Department of Justice 2020.)

National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (NASEM) on Yhdysvaltain hallituksen elin, joka neuvoo elintarvike- ja lääkevirastoa (FDA) opioidipolitiikassa. NASEM:in 15

henkisessä työryhmässä, joka neuvoo FDA:ta opioidien määräämistä koskevissa ohjeissa, havaittiin seitsemällä jäsenellä eturistiriitoja lääke- ja terveydenhuoltoalaan. NASEM oli myös saanut 14 miljoonaa dollaria Purdue Pharmedin omistavalta Sacklerin perheeltä. (Dobson 2019; Schwab 2019.)

Ruotsissa on myös paljastunut terveydenhuollon korruptiotapaus osana järjestäytyneen rikollisuuden tutkintaa, missä lääkäriä epäillään törkeästä lahjuksesta. Lääkärin epäillään kirjoittaneen reseptejä ja lausuntoja lahjuksia vastaan. (Polisen 2021a; SVT Nyheter 2021.) Suomessa Valvira on evännyt ammattioikeuksia tietoon tulleista tapauksista, joissa lääkäri on esimerkiksi määrännyt keskushermostoon vaikuttavia lääkkeitä päihtyneille (Valvira 2017).

Hulmen, Hughesin ja Nielsenin (2019) mukaan lääkkeitä ohjataan yhä enemmän pois lääkinnällisestä käytöstä ei-lääkinnälliseen käyttöön ympäri maailmaa, myös Euroopassa. Syyksi on päätelty potilaiden painostus, lääkkeiden kannattavuus ja vapaat hoitokäytännöt. Vuonna 2016 Yhdysvalloissa oli 17 000 huumekuolemaa. Australiassa suurin osa huumekuolemista ovat todennäköisimmin aiheutuneet lääkärin määrääminä kuin katuhuumeista. (Hulmen, Hughes ja Nielsen 2019.) Suomesta ei löydy julkisena tilastoja siitä, kuinka suuri osuus huumeisiin kuolleista on ollut esimerkiksi korvausainevalmisteella tai kipulääkepotilaana reseptillä.

Organigram on johtava kannabisyritys, joka pyrkii kehittämään kansainvälisiä liikekumppanuuksia ”yhtiön maailmanlaajuisen jalanjäljen laajentamiseksi” (Organigram 2021; McMillan 2019). Organigram aloitti kannabisbisneksen lääkekannabiksella vuonna 2013 ja laajensi toimintaansa päihdekannabikseen. Nyt yritys on pörssissä (Nordnet 2021b). Yhtiö käyttää mainonnassaan Suomessakin tuttuja myyviä mainostermejä päihdekannabiksesta, kuten ”virkistyskannabis [recreational cannabis]”. (Organigram 2021.) Nyt kun tupakkayhtiöt on ajettu alas sääntelyllä ja samaa aikaa tuotu signaalia kannabiksen laillistamiskampanjoista maailmalla, on myös tupakkayhtiöitä lähtenyt mukaan kannabisbisnekseen. (Lamers 2021.)

Kannabisiiketoimintaa pidetään niin nousevana bisneksenä, että siihen koulutetaan esimerkiksi Niagara College Canadan (NC) Niagara on the lake -kampuksella vuoden kestäväillä opiskeluohjelmilla. NC mainostaa sivuillaan, että alalla tarvitaan uusia ja erittäin ammattitaitoisia ammattilaisia kannabisbisnekseen. Opiskelijoilta kannabisbisnekseen kouluttautumisesta peritään 10 466 dollaria. Opiskelijoiden kiinnostusta houkutellaan mainostamalla jaossa olevan 1,5 miljoonaa dollaria stipendejä ja palkintoja antelijailta lahjottajilta. (Niagara College Canada 2021.) NC:n Cannabis Institute mainostaa visionaan olla maailmanlaajuisesti tunnettu opetus-, koulutus- ja tutkimuslaitos, joka palvelee kannabisteollisuuden tarpeita. (Cannabis Institute 2021.) Olds College tarjoaa myös koulutusta kannabisbisnekseen. Ensimmäinen taso kestää neljä kuukautta verkkokoulutuksena, mistä yksi viikko on paikan päällä lisensioidun kannabistuottajan johdolla. Hinta ensimmäisen tason kannabiskoulutukseen neljän kuukauden verkko-opinnoille on 799 dollaria, mikä valmistaa perustason tuotantotyöhön.

Sivustolla mainostetaan koulutuksen oikeuttavan Canada-Alberta Jobs Grant -apurahaan, millä koulutuksen voi saada osittain tai kokonaan maksutta. (Olds College 2021.)

5.5 Haittojen vähentäminen ja hoito

Huumeiden käytöstä aiheutuvien haittojen vähentämisestä aiheutuvista kustannuksista ei ole saatavilla tarkkaa tietoa Suomesta, mutta todellisten kustannusten arvioidaan vuonna 2016 sijoittuvan laskennallisesti 299,1-369,5 miljoonan euron haarukkaan (Päihdetilastollinen vuosikirja 2020, 93). Silti päihde- ja riippuvuusstrategia (2021) Suomessakin keskittyy toipumiskeskeisyyden sijaan huumeiden käytöstä aiheutuvien haittojen vähentämiseen. Saaren (2017, 31, 286) mukaan sekä päihde- että sosiaaliriippuvuuteen liittyvät mielikuvat ovat tärkeitä, koska ne ohjaavat poliittisia linjauksia ja päätöksiä tehdään helposti vain mielikuvien perusteella.

Mayn, Hollowayn ja Bennetin (2019) mukaan niukkojen varojen kohdentaminen toimiin, joista on vain vähän tai ei lainkaan näyttöä myönteisistä tuloksista on äärimmäisen riskialtista, koska se heikentää käytettävissä olevia varoja niiltä toimilta, joiden tehokkuus on jo kyetty osoittamaan.

Vuonna 2015 kumottiin raittiustyölaki (828/1982), jonka tavoitteena oli ohjata kansalaiset terveisiin elämäntapoihin, ohjaamalla kansalaisia välttämään päihteiden ja tupakan käyttöä. Tilalle säädettiin laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015), jonka tavoitteena on päihtymiseen käytettävien aineiden ja rahapelaamisen haittojen ehkäisy yhteistyössä yleis-työdyllisten yhteisöjen kanssa.

Suomen rikoslain (39/1889) 50 luvun 7§ mukaan syyte huumausaineen käyttörikoksesta voidaan jättää nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos rikoksesta epäilty tai tekijä on ha-keutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon. Päihdehuoltolain (41/1986) 4 luvun 28§ mukaan:

”Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan myös säätää niistä edelly-tyksistä, joilla hoitoa pidetään rikoslain (39/1889) 50 luvun 7 §:ssä tarkoitettu sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymänä hoitona. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan lisäksi antaa säännöksiä huumeriippuvaisten lääkkeellisen hoidon järjestämisestä ja toteuttamisesta.”

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (290/2002) 2§ mukaan:

*”Hoidon tavoitteena on saada huumausaineen käyttöön tai siihen liittyvään muuhun huumausainerikokseen syyllistyneeksi epäilty, jäljempänä epäilty, lo-
pettamaan huumausaineiden käyttö tai sosiaali- ja terveydenhuollon*

menetelmin ehkäistä ja hoitaa epäillylle huumausaineiden käytöstä aiheutuvia terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja.”

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (290/2002) hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa 4§ mukaan:

”Hoitoa voidaan antaa A-klinikalla, nuorisoasemalla, kuntoutuslaitoksessa, sosiaalisairaalassa tai vastaavissa päihdehuollon erityishoitoyksiköissä sekä kansanterveyslaissa (66/1972), erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989) ja sosiaalihuoltolaissa (710/1982) tarkoitetuissa toimintayksiköissä.”

Selvennyksen vuoksi kerrottakoon, että asetuksessa mainittu ”A Klinikka” ei tarkoita A Klinikka Oy:tä eikä sen omistamaa -säätiötä, vaan yleisesti kuntien päihdepoliklinikoita. A Klinikka Oy on perustettu vasta säätiölain (487/2015) muuttamisen jälkeen vuonna 2016, eli vasta 14 vuotta sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (290/2002) säätämisen jälkeen. Toiminimilain (128/1979) 9§ mukaan yrityksen toiminimi ei saa olla hyvän tavan tai yleisen järjestyksen vastainen, eikä omiaan johtamaan yleisöä harhaan. A Klinikka Oy:n omistama sosiaalisairaala on perustettu vuonna 1951, jolloin se on ollut valtion omistuksessa. Vuonna 1994 päihdesairaala siirrettiin valtion omistuksesta A-klinikkasäätiölle sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakesin ja A-klinikkasäätiön välillä 22.12.1993 allekirjoitettuun sopimukseen perustuen. Vuonna 2018 säätiö siirsi sosiaalisairaalan säätiön omistamalle A Klinikka Oy:lle. (Sosiaali- ja terveysministeriö 1997; A-klinikka päihdesairaala 2021; Virre-tietopalvelu 2021.)

Päihdehuoltolain (41/1986) 4 luvun 28§ mainittua asetusta edellytyksistä, joilla hoitoa voidaan pitää rikoslain (39/1889) 50 luvun 7 §:ssä tarkoitettuna sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymänä hoitona ei ole sisällöllisesti yksilöity. Sen sijaan asetus lääkkeellisestä hoidosta, joka voitiin säätää edellä mainitun lisäksi, on säädetty. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoidosta eräillä lääkkeillä (33/2008) 3§ mukaan:

”Korvaushoito tässä asetuksessa tarkoitetuilla lääkevalmisteilla saadaan aloittaa sellaiselle opioidiriippuvaiselle potilaalle, joka ei ole vieroittunut opioideista.”

Asetuksin ei kuitenkaan ole määritelty tarkemmin niistä edellytyksistä, joilla hoitoa pidetään rikoslain (39/1889) 50 luvun 7 §:ssä tarkoitettuna sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymänä hoitona. Eikä niistä tavoitteista hoidoille, joiden tarkoituksena on saada huumeriippuvainen lopettamaan huumausaineiden käyttö (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 290/2002). Suomessa huumeriippuvuudesta toipuneiden määristä ei löydy julkisia tilastoja keskitetysti, eikä

riippuvuudesta toipumiselle asetettuja mittareitakaan. Myöskään kustannuslaskelmia tai vaikuttavuustutkimuksia eri hoitomuotojen väliltä ei löydy.

Päihdehuoltolain /41/1986) 3§ mukaan:

”kunnan on huolehdittava siitä, että päihdehuolto järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.”

Kuntien käytännöt järjestämisvelvollisuudesta vaihtelevat. Eduskunnan oikeusasiamies on tutkinut kanteluita liittyen laitospuoliseen vieroitukseen ja hoidon järjestämiseen. Sekä korvaushoidon järjestämistä kanteluiden takia, joissa kantelija oli toistuvasti pyytänyt päästä terapiaan ja koki ettei hänen kokonaisvaltainen hoitonsa ollut toteutunut (Eduskunnan oikeusasiamies 2019; 2020). Kantelun aikana palveluita tuotti kaksi eri julkista rahoitusta nauttivaa säätiömisteistä yritystä konsortioineen. ”Kukaan ei putoa” -konseptin nimellä tunnettu hankintasopimus oli sisällöltään palveluntuottajien välillä keskenään yhteneväiset (Tampereen kaupunki 2016; Kukaan ei putoa konsepti 2021).

Hankintasopimuksen (Tampereen kaupunki 2016) aikaista tilannetta tuotiin esiin myös mediassa tutkivan journalismin menetelmin. Kaaron (2019) haastattelemien työntekijöiden mukaan toiminnan alkaessa perehdytystä, asiakastietojärjestelmää, eikä edes laboratoriosopimusta ollut lainkaan. Niin kauan, kun laboratoriosopimusta ei ollut, virtsanäytteitä säilytettiin samassa jääkaapissa työntekijöiden eväiden kanssa. Korvausainevalmisteita käsiteltiin samalla pöydällä kuin työntekijöiden tiskejä. Kun korvausainevalmisteet olivat päässeet loppumaan, niitä haettiin junalla Helsingistä perässä vedettävällä matkalaukulla. Työntekijät olivat tehneet ilmoituksen aluehallintovirastoon, mutta palveluntuottajan vedotessa keskeneräisyyteen ilmoitus ei ollut haastateltujen työntekijöiden mukaan johtanut mihinkään, vaan keskeneräisyys hyväksyttiin. (Kaaro 2019.) Hankintasopimus (Tampereen kaupunki 2016) perustui riippuvaisten määrään järjestelmässä, jossa tavoitemäärille oli asetettu bonussanktio -järjestelmä. Riippuvaisten tavoitemäärä järjestelmässä tuotti bonusta palveluntuottajalle ja vastaavasti tavoitemäärän alittuminen sanktioita. Riippuvuudesta toipuneet, jotka eivät tarvitse haittoja vähentäviä palveluita poistuvat tavoitemäärälaskennasta. Palveluntuottajille maksettiin bonusta tavoitemääräbonuksen lisäksi, riippuvaisten kierrättämisestä konsortion eri palveluissa. Lisäksi sopimukseen oli sisällytetty palveluntuottajille velvollisuus pitää julkisuuskuva positiivisena seuraamalla aktiivisesti mediaa ja sosiaalista mediaa sekä raportoimalla kaupunkia (Tampereen kaupunki 2016).

Korvaushoidon käytännön oppaan (Häkkinen, Putkonen, Kuikanmäki, Kurkela, Kuurne & Riihimäki 2020.) mukaan korvaushoito on pysyvä tai pitkäaikainen hoito, eikä korvaushoidon lopettaminen ole oppaan mukaan onnistuneen hoidon mittari. Ehyt Ry:n (2021) mukaan:

”Haittojen vähentäminen on huumausainepoliittinen lähestymistapa, jonka ensisijainen tavoite ei ole käytön lopettaminen, vaan esimerkiksi käytön tai siihen liittyvien riskien vähentäminen.”

Huumeriippuvuudesta ja opioidi-korvausaineriippuvuudesta voi toipua ainevieroituksella ja siihen integroidulla toipumiskeskeisellä lääkkeettömällä hoidolla. Toipumiskeskeinen hoito perustuu oppimisprosessiin, yhteisökasvatukseen ja arjen strukturointiin. Rikolliseen elämäntapaan ajautuneen henkilön voi olla hankala oppia pois rikollisesta elämäntavasta etenkin silloin, jos joutuu elämään rikollisessa alakulttuurissa. (Kiiskinen 2020, 10.) Suomessa yksi tunnetuimmista yhteisökasvatuksellisista toipumiskeskeisistä hoitomenetelmistä on 12-askeleen toipumishjelma, jota tukee myös NA Nimettömien Narkomaanien vertaistukiryhmät. 12-askeleen toipumishjelman oppimisprosessia toteutetaan konkreettisesti tekemällä hoito-ohjelmassa portaittain askeltehtäviä, käsittelemällä niitä ryhmissä ja strukturoimalla päihteetön arki. Askeltehtävissä edetään askel kerrallaan. Seuraavaa askeltehtävää voi ryhtyä työstämään vasta, kun edellinen askel on omaksuttu, joten toipumishjelman kesto on myös hyvin yksilöllinen. Toipumishjelman 12-askeleen jälkeen toipujalla on käytössään oppeja ja työvälineitä, joilla on mahdollista hoitaa riippuvuuttaan itsenäisesti. (Hännikäinen-Uutela 2004; NA Nimettömät Narkomaanit® 2021.) 12-askeleen toipumishjelmaa saatetaan soveltaa eri toipumisyhteisöissä eri tavoin, etenkin jos maksusitoumus asettaa liian tiukan aikataulun toipumiselle.

Suomen päihderiippuvaiset ry on riippumaton potilasjärjestö, jonka hallituksen jäsenillä ei ole sidonnaisuuksia palveluita tarjoaviin tahoihin (Suomen päihderiippuvaiset ry 2021). Suomen päihderiippuvaiset ry:n laatiman hoito-oppaan mukaan on yleistä, ettei riippuvainen ole halukas lähtemään hoitoon. Hoidon tehtävä on motivoida riippuvainen hoitomyönteiseksi. Toimivassa hoidossa ulkoinen motivaatio muuttuu sisäiseksi motivaatioksi. Oppaan mukaan hoidon tarve on kriteeri, jonka perusteella maksusitoumus toipumiskeskeiseen hoitoon tulee riippuvaiselle hyväksyä. Pelkkä huumeita oleminen pakonomaisesti ei hoida riippuvuutta, vaan hoitoon tulee sisältyä myös elementtejä, joilla opitaan raitis elämäntapa ja tarve käyttää huumeita poistuu. Oppaan mukaan vertaisryhmät ovat suositeltavia kaikissa toipumiskeskeisen hoidon vaiheissa. Toipumiskeskeinen hoito huomioi myös huumeriippuvaisen läheiset. (Suomen päihderiippuvaiset ry 2019.) Leshnerin (2001) mukaan riippuvuus on krooninen relapsoiva sairaus, joka johtuu huumeiden käytön aiheuttamilla vaikutuksilla aivoihin. Leshnerin (2001) mukaan saatavilla on lukuisia valikoima hoitoja, jotka voivat auttaa yksilöä lopettamaan huumeiden käytön ja ylläpitämään päihteetöntä elämäntapaa. Hoidon perimmäisenä tavoitteena on palauttaa yksilö takaisin toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

NA Nimettömät Narkomaanit ® (Narcotics Anonymous, NA) on ”hyötyä tavoittelematon miesten ja naisten toveriseura niille, joille huumeista on muodostunut ensisijainen ongelma”, eli päihteetön vertaistukiyhteisö. Nimettömiin Narkomaaneihin voi liittyä ikään, sukupuoli-

identiteettiin, kansallisuuteen, vakaumukseen, uskontoon tai sen puuttumiseen katsomatta. 12 askeleen toipumishjelma on hengellinen, mutta ei uskonnollinen. NA ryhmiä kokoontuu ympäri Suomea. (NA Nimettömät Narkomaanit® 2021.)

Ala-Heikkilä (2021) arvostelee Aamulehden kolumnissaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen eduskunnalle antamaa lausuntoa kannabisaloitteeseen, jossa väitetään laittomuuden saavan huumeiden käyttäjät piilottelemaan ongelmaansa ja viivyttämään hoitoon hakeutumista. Ala-Heikkilän (2021) mukaan pääongelma ei ole se, etteikö huumeriippuvaiset hakeutuisi hoitoon, vaan se, ettei hoitoon pääse ja jos pääsee, hoito kestää liian lyhyen aikaa ja on useimmiten laadullisesti heikkoa. Ala-Heikkilän kolumnissaan (2021) kuvaamaa hoitoon pääsyn vaikeutta ja laadullista heikkoutta tukee esimerkiksi oikeusasiamiehen antamat kanteluratkaisut (Eduskunnan oikeusasiamies 2019; 2020). Huumeiden käyttäjiä ohjataan myös lähihoitajaopintoihin ja työharjoitteluun toipumiskeskeisten hoitojen sijaan. Lähihoitajat työskentelevät esimerkiksi sairaaloissa ja vanhustenhoidossa. Valviran ylijohtaja kertoo Iltalehden haastattelussa puhuneensa jo pitkään sidosryhmille ja ministeriölle ongelmasta. Valvira ei valvo oppilaitoksia. (Egutkina 2018.)

Syyttäjänlaitoksen yleinen ohje seuraamuksen määräämisestä huumausaineen käyttörikoksesta (2018) ohjeistaa:

”Huumeriippuvaista ei pidä sakottaa ennen kuin hoitoon ohjaus on annettu ja hoitoon hakeutumisen halukkuus on selvitetty.”

Lisäksi syyttäjänlaitoksen yleisessä ohjeessa seuraamuksen määräämisestä huumausaineen käyttörikoksesta (2018) mainitaan:

” Huumausaineen käyttö ja hallussapito on aina rikos. Lainsäätäjä ei esitöiden valossa ole tarkoittanut säätää joitakin tähän ryhmään kuuluvia tekotapoja aina syyttämättä jätettäväksi. Sen vuoksi syyttämättä jättäminenään ei voi olla kaavamaista ja perustua pelkästään esim. johonkin ainemäärään.”

Säädöstä, jolla ohjattaisiin lääkkeettömään hoitoon pääsyä tai laatua ei löydy. Sosiaali- ja terveysministeriön internetsivujen (2021) mukaan sosiaali- ja terveysministeriö määrittelee päihdepalveluiden suuntaviivat ja kunnat vastaavat päihdepalveluiden järjestämisestä. Sivustolla ohjeistetaan:

”Avopalveluihin voi hakeutua oma-aloitteisesti ottamalla yhteyttä paikalliseen sosiaalitoimistoon, terveyskeskukseen tai päihdeyksikköön, kuten A-klinikkaan. Laitushoitoon tarvitaan useimmiten lähete.”

Useissa Euroopan maissa on ajettu ja ajetaan poliittista päätöstä huumeiden rangaistavuuden poistamiseksi. Suomen eduskunnassa on parhaillaan käsitteillä kansalaisaloitteen muodossa

esitys kannabiksen käytön rangaistavuuksien poistamiseksi. Samalla esityksellä ajetaan myös rangaistavuuden poistamista kannabiksen kasvattamisesta omaan käyttöön. (Eduskunta 2021b.) Kannabisaloitteen laatijoina ja vireille laittajina on mm. Väinämöisen laki Oy:n toimitusjohtaja, Hamppusampo Oy:n hallituksen varajäsen ja entinen Ylen toimittaja (Eduskunta 2021a; Virre-tietopalvelu 2021; Wikipedia 2019). Kannabiksen julkiset laillistamiskeskustelut ovat jo yksistään nostaneet monien kannabisyhtiöiden osakekurseja jopa satoja prosentteja vuodessa. (Nordnet 2021a.)

Kannabisaloitteen vireille laittajat perustelevat rangaistavuuden poistoa esimerkiksi sillä, ettei huumeiden käyttäjät hakeutuisi hoitoon rangaistusten pelossa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos puolestaan lausunnossaan esittää, että huumeiden käyttöön puututtaisiin ensisijaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon keinoin (Eduskunta 2021a). Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kehittäminen kuuluu terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen toimialaan ja perustehtäviin (Laki Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta 668/2008, 1-2§), eikä rikoslaki (39/1889) estä hoitoonohjausprosessien kehittämistä eikä hoitopolkujen kuntoon laittamista.

Suomessa huumausaineiden rangaistusten poistamista on perusteltu myös haittojen vähentämisellä ja sakkoa on pidetty kohtuuttomana seuraamuksena (Eduskunta PTK 152/2020 vp.; Eduskunta 2021a). Käytännössä tällä hetkellä huumeidenkäyttäjä on rikoksenteikijän, eli syytetyn asemassa. Rikoslain (39/1889) 15 luku 1§ - 4§ mukaan perätön lausuma tuomioistuimessa ja viranomaisessa on rangaistavaa kaikille muille paitsi syytetylle. Huumausaineiden rangaistusten poistaminen muuttaisi huumeiden käyttäjän asemaa rikoksenteikijästä todistajaksi, jolloin huumeidenkäyttäjän olisi puhuttava oikeudessa totta. ”[Huumeiden] käyttäjä ei paljasta huumeakauppiasta” (Välkki 2003). Tämä oikeudellisen aseman muuttuminen tarkoittaa käytännössä sitä, että huumeidenkäyttäjän odotettaisiin puhuvan oikeudessa totta huumeiden myyjää vastaan, riippumatta siitä onko taustalla kansainvälinen järjestäytynyt rikollisverkosto tai pieni huumeoporukka - säännöt ovat samat. Puhuessaan totta, huumeidenkäyttäjä voisi joutua muilutetuksi ja hänen ihoonsa voitaisiin viillellä teksti: ”Olen vasikka”. Lopputuloksena olisi se, että huumeidenkäyttäjä todennäköisemmin valehtelisi tuomioistuimelle, välttyäkseen väkivaltaiselta kostolta. Huumeidenkäyttäjä voitaisiin paljastuessa valheesta tuomita perättömästi lausumasta tuomioistuimessa (Rikoslaki 39/1889, 15:1-4) vankeuteen enintään 3-6 vuodeksi, riippuen onko teko törkeä. Rikoslain (39/1889) 15 luvun 5§, yritetty yllytys perättömään lausumaan tuottaa vain sakkoa tai vankeutta enintään vuodeksi. Huumeidenkäyttäjän oikeudellinen asema syytetystä todistajaksi muuttaisi näin ollen seuraamuksia lievemmästä vakavammaksi. Perättömään lausumaan (Rikoslaki 39/1889, 15:5) yllyttäjä selviäisi lievemmin seuraamuksin kuin perättömän lausuja (Rikoslaki 39/1889, 15:1-4), jos yllipäättään edes jäisi yllytyksestä kiinni.

Tilastokeskuksen kuolemansyytilastojen mukaan vuonna 2018 Suomessa kuoli huumeisiin 261 henkilöä, joista huumeiden pitkäaikaiskäytöstä aiheutuneet kuolemat lisääntyivät suhteessa

eniten (Tilastokeskus 2019). Ensimmäinen huumeaalto Suomessa on tunnistettu 1960-luvulla. Toinen huumeaalto on tunnistettu alkaneeksi 1990-luvulta, mikä jatkaa edelleen kasvuaan (Rönkä & Markkula 2020, 18.) Samaa aikaa päihdehuollon kuntoutuslaitoksista ostettujen palveluiden määrä on laskenut vuodesta 2006 vuoteen 2020 (Taulukko 2 ja 3).

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Koko maa	yhteensä	203 820	194 621	201 556	163 768	134 139	129 819	125 023	116 055	101 098	92 822	95 844	94 544	89 999	84 690	78 044

Taulukko 2 Päihdehuollon kuntoutuslaitokset, hoitopäiviä vuoden aikana, muilta ostetut palvelut, koko Suomi (Sotkanet 2021.)

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Koko maa	yhteensä	56 970	61 301	66 489	68 290	62 772	57 652	49 996	41 082	40 172	44 321	29 939	27 276	28 418	22 760	10 609

Taulukko 3 Päihdehuollon kuntoutuslaitokset, hoitopäiviä vuoden aikana, kunnan omat palvelut, koko Suomi (Sotkanet 2021.)

Samaa aikaa, kun hoitopäiviä kuntoutuslaitoksissa on vähennetty, huumausainerikokset ovat tilastojen mukaan lisääntyneet merkittävästi (Taulukko 4).

			2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Poliisin tietoon tulleet huumausaineiden käyttörিকokset / 1 000 asukasta info ind. 3092	Koko maa	yhteensä	1,6	1,9	1,8	2,1	2,3	2,2	2,1	2,3	2,5	2,8	2,9	3,1	3,5	3,8	4,3
			0,8	0,8	0,9	1,2	1,2	1,3	1,4	1,6	1,3	1,3	1,5	1,7	1,6	1,7	2,1
			2,5	2,9	2,9	3,5	3,7	3,8	3,7	4,2	4,0	4,3	4,6	5,0	5,3	5,8	6,7

Taulukko 4 Poliisin tietoon tulleet huumausainerikokset, koko Suomi (Sotkanet 2021.)

Suomen ensimmäinen huumestrategia laadittiin vuonna 1997. Huumestrategian (1997) mukaan huumeiden käyttövälineiden jakamista vastustettiin, koska jakelun pelättiin johtavan huumeemyönteisten asenteiden yleistymiseen ja sitä myöden huumeiden käytön lisääntymiseen. Huumestrategiassa (1997) esitettiin, ettei ole mitään näyttöä huumeemyönteisten asenteiden kehittymisestä. Vuonna 2020 on saatu näyttöä siitä, että huumeemyönteiset asenteet ovat lisääntyneet ja huumeiden käyttö on yleistynyt voimakkaasti Suomessa vuosina 1992-2018 (Karjalainen, Pekkanen ja Hakkarainen 2020). Huumeiden käyttövälineiden jakoa perusteltiin Huumestrategiassa (1997) mm. sillä, että huumeiden käyttövälineiden jaolla tavoitettaisiin sellaisia käyttäjäryhmiä, joita ei muuten tavoitettaisi. Käyttövälineiden jaon yhteydessä annettavalla

terveysneuvonnalla uskottiin olevan estävä vaikutus sille, ettei likaisia käyttövälineitä jäisi ajalehtimaan puistoihin ja lasten leikkipaikoille. (Huumestrategia 1997.)

Helsingin kaupunki on tehnyt esityksen valtioneuvostolle huumeiden käyttöhuoneiden kokeiluun oikeuttavan erillislain säätämisestä, erityisesti huumeiden käytön ja hallussapidon rangaistavuuden sekä poliisin toimivaltuuksien osalta, jos tiloissa tapahtuisi rikos. Erillislakia perustellaan osaltaan samoin perustein, kuin millä huumeiden käyttövälineiden jakoa perusteltiin vuonna 1997 huumestrategiassa, eli huumeiden käyttäjäryhmien tavoittamisella sekä sillä, ettei likaisia käyttövälineitä jäisi lojumaan. Perusteeksi esitetään myös, että huumeiden käyttötila estäisi huumeriippuvaisten huumekuolemia. (Helsingin kaupunginhallitus 2019; Suomen huumestrategia 1997.)

Tanskan Kööpenhaminassa avattiin vuonna 2016 julkinen huumeidenkäyttölaitos, jota on mainostettu maailman ja Skandinavian suurimpana huumeidenkäyttötilana. Huumeidenkäyttölaitoksessa on tilat poltettavien ja suonensisäisten huumeiden käytölle. Huumeidenkäyttölaitosta perustellaan sillä, että se on steriili, valvottu ja kannustava ympäristö, jossa on pääsy lääketieteellisiin ja psykososiaalisiin palveluihin. Yhtymäkohtaa toipumistavoitteisiin hoitoihin ei mainita. Myöskään psykososiaalisten palveluiden sisällöstä tai laadusta ei löydy kuvauksia. Huumeidenkäyttölaitos on tarkoitettu varta vasten huumeiden polttamiseen ja injektointiin ja arkkitehti on suunnitellut sen nimenomaan miellyttäväksi ja kannustavaksi paikaksi käyttää huumeita. (Nordan 2016; Avert 2016; Global Platform for Drug Consumption Rooms 2017.)

Tanskan Kööpenhaminassa on myös noin 1000 asukkaan Christianian vapaakaupunki, jossa myydään huumeita vapaasti. Huumeiden hallussapito ei kuitenkaan ole Tanskassa laillista, eikä edes Christianian vapaakaupungissakaan (Country Drug Report 2017). Seuraamuksena on yleensä sakko tai vankeusrangaistus enintään kaksi vuotta. Tanskassa siis toimii tällä hetkellä sekä laillinen huumeidenkäyttölaitos, että laitton huumeidenkäyttöalue samassa kaupungissa. Kannabiksen laillistamista ajavat aktivistit uskovat uuden huumeidenkäyttölaitoksen ennustavan, että vain muutaman vuoden kuluttua ainakin kannabiksen päihdekäyttö olisi laillista. Christianian vapaakaupunki on toiminut vuodesta 1971 ja sitä kuvataan kuin mielenkiintoiseksi pieneksi yhteisöksi, jossa on vain kävelijöitä ja pyöräilijöitä, koska autot ovat alueella kiellettyjä. (The THC Times 2020; CBC Testers 2020.) Luksustilat huumeidenkäyttöön eivät ole poistaneet laitonta Christianian vapaakaupungin huumekauppaa, mutta luovat mielikuvia huumeiden käytön steriilydestä, turvallisuudesta ja lääketieteellisyyden ihanteellisesta kontrollista.

Yhdysvalloissa nopeasti levinneet Crack markkinat loivat aikoinaan uudenlaisen huumekauppaktiikan lähiöihin. Huumeidenkäyttötilat crackin polttamiseen (Rock houses) ovat neljän perheen taloja tai huoneistoja, joita käytetään laajamittaiseen Crack huumeiden myyntiin ja käyttöön. Yksi Rock house voi tuottaa noin 5000-25 000 dollaria päivässä. Korkein tuotto on sosiaalietuus- ja palkanmaksupäivinä. ”Rock” tulee tietynlaisesta kovasta Crackista. Crackin

myynti on tuottoisaa, koska se aiheuttaa voimakkaan riippuvuuden ja siten myös varman kysynnän tarjonnalle. Opiskelijat saattavat tienata crackin myynnillä jopa 70 000 dollaria viikossa. (Flamini, Jahanshahi & Mohaddes 2021.)

Suomessa korruption torjunnan yhteistyöverkostoa koordinoi oikeusministeriö (Oikeusministeriö 2021b). Huume politiikkaa ja huumeainevalvontaa koordinoi sosiaali- ja terveysministeriö (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021). Huumeaineiden torjunta kuuluu poliisin ja rajaturvallisuuden kautta sisäministeriölle (Sisäministeriö 2021b) ja tullitoimi valtiovarainministeriölle (Valtiovarainministeriö 2021). Huumeaine lain 34§ mukaan huumeaine lain nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen ylin johto ja ohjaus kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle.

5.6 Yhteenveto toimintaympäristöistä

Maan rajojen yli huumeita kuljetettaessa vastapäin kuljetetaan aina myös rahaa tai rahaksi realisoitavaa vastinetta. Rahanpesu liitetään myös terrorismin rahoittamiseen ja huume kauppaa pidetään rahanpesun tyypillisenä esirikoksena. (Isoaho & Kaski 2021: Rahanpesu 2021.)

Huume kauppaa käydään useilla eri tasoilla kuten: tuottaja-, välitys-, kuljetus-, tukku- ja loppukäyttäjätasolla. Huumeiden toimitusketju alkaa tuottajasta ja kulkee välittäjien kautta loppukäyttäjille. Huumeiden salakuljetusta toteutetaan maa-, ilma- ja meriteitse grammoitain, kiloittain ja tonneittain. Huume kuriireiksi rekrytoidaan kaiken ikäisiä aikuisia. Nuorimmat kiinni jääneet kehopakkauksia suolistossaan kuljettaneet alaikäiset ovat olleet vain 12-vuotiaita (Traub ym. 2003; Chakrabarty 2005). Huume kuriireille maksetaan riskiperusteisesti (Bjerk & Mason 2014). Tutkimukset antavat viitteitä sille, mitä miehitysmalli ja aktiivisempi rajavalvonta on, sen suurempia summia salakuljetuksesta ja korruptiosta järjestäytyneet rikollisverkostot joutuvat maksamaan. Järjestäytyneiden rikollisverkostojen toimintaedellytyksiä heikentää takavarikoista aiheutuvat huume hävikit, rikoshyödyn menettäminen ja riskiperusteiset korruptiokorvaukset ja huume kuriiripalkkiot. Järjestäytyneen rikollisverkoston kiinnostus salakuljettaa riippuvuutta aiheuttavia aineita on siitä saatava merkittävä taloudellinen hyöty, pieni kiinnijäämisen riski sekä voimakas riippuvuus, mikä lisää kysyntää tuotetulle aineelle.

Järjestäytyneet rikollisverkostot ovat rekrytoineet pienituloisia perheellisiä kasvattamaan kannabista kodeissaan ja muodostaneet näistä pientuottajaosuuskuntien kaltaisia verkostoja. Tavalliset perheelliset kasvattavat kannabista palkkiota vastaan ja järjestäytyneet rikollisuus käy keräämässä sadon ja levittää huumeet katukauppaan. (Dolz ja Arroyo 2020.) Lisäksi järjestäytyneen rikollisuuden on tunnistettu kasvattaneen kannabista Suomessa ja välittäneen tuoton rikollisverkostolleen Serbiaan (MTV 2020).

Järjestäytyneet huumekauppaverkostot pyrkivät luomaan taloudellisia riippuvuussuhteita taloudellisen hyödyn saamiseksi seurauksista riippumatta. Taloudellisen riippuvuussuhteen luomiseen huumeiden avulla tarvitaan neljä elementtiä, joihin voidaan vaikuttaa joko puuttamalla tai korruptiolla, riippuen siitä halutaanko riippuvuuteen perustuvaa liiketoimintaa mahdollistaa vai torjua.

1. **Riippuvuutta aiheuttava huume**, joka mahdollistaa taloudellisen riippuvuuden muodostumisen.
2. **Riittävästi käyttökertoja**, jotka mahdollistavat riippuvuuden muodostumisen.
3. **Olosuhteet ja ympäristö**, jotka mahdollistavat huumeiden myynnin, oston ja käytön ilman seuraamuksia tai hoitoon ohjausta ja hoitoa.
4. **Valheellinen turvallisuuden tunne**, jolla käyttäjä saadaan uskomaan, ettei juuri hän jää riippuvaiseksi huumeista. Käyttäjä voi uskoa kyseessä olevan terveystuote tai itselääkintä.

Myös vankilat ovat järjestäytyneiden rikollisverkostojen verkottumispaikkoja. Useiden järjestäytyneiden rikollisverkostojen tiedetään saaneen alkunsa vankilaloissa. (FBI 2021b; Granat 2020.) Vankiloihin salakuljetetaan huumeita ja vankilaympäristössäkkin on ilmennyt korruptiota tai sen yrityksiä. Huumeiden hinnat vankiloissa ovat korkeampia kuin katukaupassa. Huumeriippuvainen vanki on järjestäytyneen rikollisuuden uhri vapautumisen jälkeenkin. Mikään laki ei estä toipumiskeskeisen hoidon järjestämistä vankilaolosuhteisiin. (Holopainen 2021; Paasonen 2021; Ruckestein & Teppo 2005; Parkkari 2018; Shaw 2018.)

Huumekaupan ja huumeiden käytön seuraukset muodostavat laillista, lailliselta näyttävää ja laitonta oheisliiketoimintaa. Oheisliiketoiminnan laajentumisessa on vaarana huumekaupan ja korruption vakiintuminen yhteiskuntaan, jos oheisliiketoiminnan ansaintalogiikka perustuu yksinomaan huumeriippuvaisten määrään palveluissa, eikä palveluista ole toipumiskeskeiseen hoitoon pääsyä.

Suomen rikoslaki (39/1889, 50 luku) ja seuraamuskäytännöt (Seuraamuksen määrääminen huumeaineen käyttörikoksesta 2019) huumeiden käyttörikoksista ovat Suomessa edistykselliset ja velvoittavat viranomaisia ensisijaisesti hoitoon ohjaukseen. Suomessa hoitoon hakeutuminen on rangaistuskäytäntöjen perusteella aito vaihtoehto käyttörikoksen rangaistukselle. Hoitoja ohjaavan lainsäädännön säädöstekstit ovat kuitenkin ristiriitaisia ja tulkinnanvaraisia. Kunnat tulkitsevat lakia eri tavoin, mikä on omiaan aiheuttamaan eriarvoisuutta eri kunnissa asuvien välillä. Tulkinnanvaraisuudella voi olla vaikutuksia esimerkiksi alan kilpailuneutraliteettiin sekä yksilön oikeuteen saada laadukasta hoitoa riippuvuudesta toipumiseen. Säädöksistä näyttäisi uupuvan tarkempi asetus toipumistavoitteisista lääkkeettömistä hoidoista, mihin viitataan esimerkiksi rikoslain (39/1889) 50 luvun 7§ ja päihdehuoltolain (41/1986) 4 luvun 28§. Säädökset painottuvat korvausainevalmisteisiin ja haittojen vähentämiseen.

Korvausaineriippuvaisia ei aktiivisesti motivoida vieroittumaan ja toipumaan. Korruption torjunnan toimia ei ole integroitu huumausainepolitiikkaan, vaikka kyseessä on vakavan rajat ylittävän rikollisuuden rajapinta. Ohjaava lainsäädäntö kannustaa verkottumiseen. Tutkimalla huumeriippuvuudesta toipuneita, olisi mahdollista kehittää hoitomuotoja ja mitata eri hoitomuotojen vaikuttavuutta ja kustannuksia yhteiskunnalle. Haittoja vähentäviä palveluita tuottaa eri palveluntuottajat kuin toipumiskeskeisiä hoitoja, eikä näiden välillä ole suoraa yhteyttä, koska toipumiskeskeisiin hoitoihin tarvitaan maksusitoumus. Haittoja vähentäviä palveluita ja toipumiskeskeisiä palveluita tuottavat ovat toisilleen kilpailijoita, joilla on sama asiakaskunta, mutta vain toipumiskeskeisistä hoidoista on mahdollista saada apua riippuvuudesta toipumiseen. Opinnäytetyö ei vastaa kysymykseen, onko Suomessa huumekorruptiota. Suomen olosuhteet vaikuttavat kuitenkin riskialttiilta huumekorruptiolle.

6 Analyysi ja pohdinta

Tässä luvussa esitetään aineiston analyysiin ja sisällön tulkintaan perustuen pohdintaa tutkimuskysymyksiin ”Mitä tarkoitetaan huumekorruptiolla?” ja ”Mitä vaikutuksia huumekorruptiolla on?”. Aineiston perusteella analysoidaan luvuissa 3, 4 ja 5 esiin tuotuja rakenteita, prosesseja ja toimintaympäristöjä, joissa huumeita ja korruptiota potentiaalisesti esiintyy. Lisäksi tarkastellaan huumekorruptio-termin esiintyvyyttä ja käsitteen tunnettuutta sekä huumekorruption vaikutuksia.

6.1 Huumekorruptio-käsitteen tunnettuus

Termillä ”Huumekorruptio” löytyy Google hakukoneesta 15 osumaa ja Bing hakukoneella 45 osumaa. Hakusanassa on lainausmerkit rajaamassa hakua. Googlen hakutuloksen ensimmäiseltä sivulta valtaosa ovat itse tuottamaani aineistoa blogissani tai sosiaalisessa mediassa. Valtamedian julkaisuista löytyy google hakukoneella Ylen julkaisu vuodelta 2010, jossa termi on mainittu otsikossa: ”FBI iski huumekorruptioon Puerto Ricossa” (YLE 2010) sekä Kirkko ja Kaupunki lehden julkaisu vuodelta 2015, jossa huumekorruptio esiintyy lauseessa: ”Järjestäytynyt rikollisuus on tiiviissä yhteydessä valtion virkamiehiin ja poliiseihin, ja huumekorruptio rehoittaa.” (Heikkinen 2015). Bing hakukoneesta termi ”huumekorruptio” tuotti 45 osumaa, joista useimmat linkit veivät samoille sivuille tai samaan julkaisuun eri medioissa. Valtamedian osumia ei Bing hakukoneella löytynyt lainkaan. Huumekorruption asiayhteys viittaa vakavaan järjestäytyneeseen rikollisuuteen sekä vakavaan poliittiseen ja virkamieskorruptioon (Kuvio 10).

Esimerkkejä huumeekorruptio termin asiayhteyksistä	
Termien käyttö	Asiayhteys
Lupsha (1991) Drug Lords and Narco-Corruption: The Players Change but the Game Continues Termi: "Narco corruption"	Huumeisiin liittyvän korruption historiaa Meksikossa. Poliittinen ja virkamieskorruptio.
Girodo (2006) Drug Corruption in Undercover Agents: Measuring the Risk Termi: "Drug corruption"	Poliisin työn tuntemuksen ja persoonallisuuden piirteiden tarkastelu huumeekorruption ymmärtämiseksi. Virkamieskorruptio.
Morris (2013) Drug trafficking, corruption, and violence in Mexico: Mapping the linkages Termi: "Drug-related corruption"	Huumekauppaväkivallan ja huumeekorruption yhteydet. Poliittinen ja virkamies korruptio.
Artikkeli Kirkko ja Kaupunkilehdessä (Heikkinen 2015) Meksikossa kadonneiden omaiset: Meidät voi pysäyttää vain tappamalla Termi: "Huumeekorruptio"	Lauseessa : <i>"Järjestäytynyt rikollisuus on tiiviissä yhteydessä valtion virkamiehiin ja poliiseihin, ja huumeekorruptio rehottaa".</i> Poliittinen ja virkamieskorruptio

Erika Keski-Korhonen 2021

Kuvio 10 Esimerkkejä huumeekorruptio termin käytön asiayhteyksistä (Keski-Korhonen 2021.)

Merkkijonolla "kannabiskorruptio", Googlen hakukone löysi 5 osumaa ja Bing 22 osumaa. Englanninkielisillä merkkijonoilla "cannabis corruption" löytyi 2630 osumaa ja "marijuana corruption" löytyi 4500 osumaa. Bing hakukoneella "cannabis corruption" löytyi 52 800 osumaa ja "marijuana corruption" löytyi 58 200 osumaa. Vertailun vuoksi, hakusanalla "Huumeet", Google löysi 575 000 osumaa ja Bing 44 600 osumaa.

Kaiken kaikkiaan "huumeekorruptio" merkkijonolla löytyi hakuvertailussa vain 60 osumaa, joista vain muutama olivat relevantteja tuloksia. Englanninkielisillä samaa merkitsevillä merkkijonoilla tuloksia tuli yhteensä 260 050 osumaa (Taulukko 5).

Vertailun löydökset viittaavat siihen, että Suomessa huumeekorruptio käsitteenä on melko käyttämätön, mutta yleisesti ottaen maailmalla käsite on hyvin tunnettu ja paljon käytetty. Huumeekorruption termien käytön asiayhteydet viittaavat vakavaan rajat ylittävään järjestäytyneeseen rikollisuuteen sekä poliittiseen ja virkamieskorruptioon valtionhallinnossa.

	Internethakukone	Tietokantahaku	Osumia
Huumeekorrupcio		EBSCOhost	0
	Google		15
	Google Scholar		0
	Bing		45
		Theseus	0
		Researchgate.net	0
		HELDA Helsingin yliopisto	0
	YHTEENSÄ	60	
Drug related corruption		EBSCOhost	167
	Google		31 800
	Google Scholar		936
	Bing		8 240
		Theseus	1
		Researchgate.net	42
		NIH National Library of Medicine	141
	HELDA Helsingin yliopisto	0	
	YHTEENSÄ	41 327	
Drug corruption		EBSCOhost	1
	Google		56 400
	Google Scholar		684
	Bing		145 000
		Theseus	1
		Researchgate.net	10
		NIH National Library of Medicine	383
	HELDA Helsingin yliopisto	0	
	YHTEENSÄ	202 469	
Narco-corruption		EBSCOhost	3
	Google		10 600
	Google Scholar		449
	Bing		5200
		Theseus	0
		Researchgate.net	2
		NIH National Library of Medicine	0
	HELDA Helsingin yliopisto	0	
	YHTEENSÄ	16 254	
Cannabis corruption		EBSCOhost	16
	Google		2630
	Google Scholar		4
	Bing		52 800
		Theseus	0
		Researchgate.net	1
		NIH National Library of Medicine	10
	HELDA Helsingin yliopisto	0	
	YHTEENSÄ	55 461	
Marijuana corruption		EBSCOhost	45
	Google		4500
	Google Scholar		4
	Bing		58 200
		Theseus	0
		Researchgate.net	0
		NIH National Library of Medicine	15
	HELDA Helsingin yliopisto	0	
	YHTEENSÄ	62 764	
Huumeet		EBSCOhost	0
	Google		575 000
	Google Scholar		5 920
	Bing		44 600
		Theseus	2799
		Researchgate.net	21
		NIH National Library of Medicine	0
	HELDA Helsingin yliopisto	247	
	YHTEENSÄ	622 667	

Taulukko 5 Huumeekorrupcio-termin yleisyys (Keski-Korhonen 2021.)

6.2 Mitä tarkoitetaan huumekorruptiolla?

Tutkielman varsinainen tutkimuskysymys on: ”mitä tarkoitetaan huumekorruptiolla?”. Kysymyksen voi esittää myös käänteisesti: ”mitä huumekorruptiolla ei tarkoiteta?”. Huumekorruptio ei ole virallinen termi, koska sille ei löytynyt virallista määritelmää, eikä termi ole yleisesti Suomessa käytössä. Huumeita ja korruptiota molempia käsitellään kuitenkin suomalaisissa tutkimuksissa yhdessä vakavaan rajat ylittävään rikollisuuteen liittyen esimerkiksi Palon (2010) ja Gyranin (2017) tutkimuksissa. Englanninkielisillä termeillä ”drug-related corruption”, ”Drug corruption” ja ”narco-corruption” löytyy akateemisia julkaisuja ja mediakirjoituksia, joista voi päätellä, että huumekorruptio ilmiönä voidaan tulkita käsitteellistyneen, vaikka virallista määritelmää termille ei katsauksessa löytynyt. Huumekorruptiotermiä käytetään lähinnä vakavan järjestäytyneen rajat ylittävän rikollisuuden yhteydessä.

Huumekorruptio liittyy vakavan järjestäytyneen rajat ylittävän rikollisuuden menettelytapoihin saada huumeita levitettyä maailman laajuisesti viranomaisia ja poliitikkoja korruptoimalla. Suurimmat järjestäytyneet rikollisverkostot ovat laajalle levittäytyneitä. Esimerkiksi Kiinan suurimmassa maailmanlaajuisesti toimivassa triadissa on 55 000 jäsentä (PDEA 2021; PDEA 2017).

Basirin ym. (2016) mukaan rikollisverkostoja ei pitäisi käsitellä samanlaisina niiden rakenteellisten, toiminnallisten ja motivaatioon liittyvien erojen vuoksi. Kuitenkin esimerkiksi FBI:n (2021b) ja Europolin (2021d) kuvauksista voidaan tunnistaa kolme järjestäytyneitä rikollisverkostoja yhdistävää toimintoa: huumekauppa, korruptio ja rahanpesu. Europol (2021d) pitää Italian järjestäytyneitä rikollisverkostoja uhkaavimpina Euroopalle. Italian merkittävimpiä järjestäytyneitä rikollisverkostoja yhdistää huumeet ja korruptio (Kuvio 11).

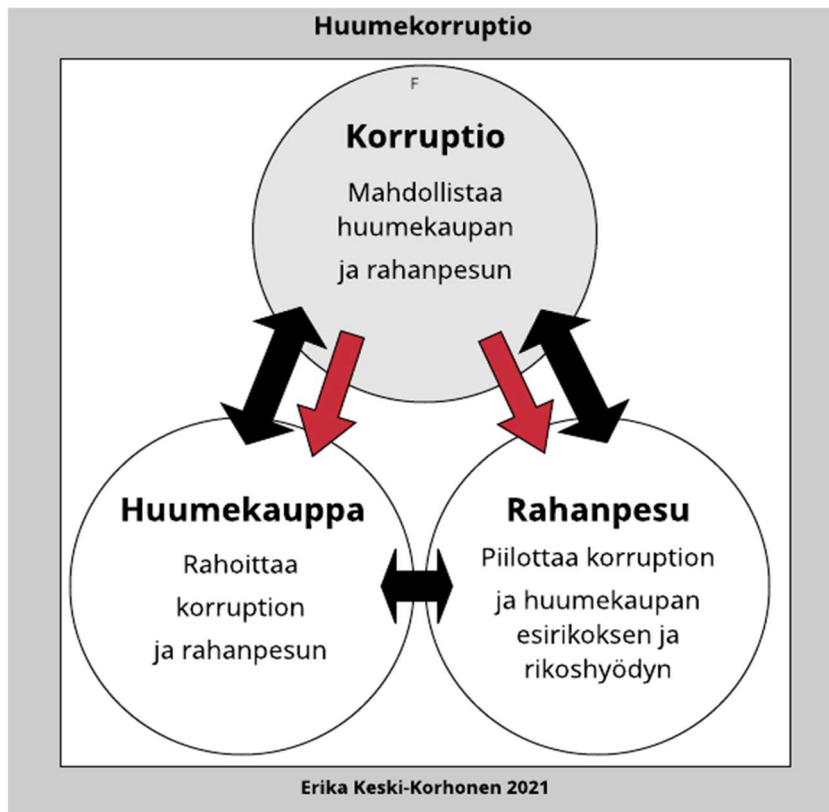
Cosa Nostra	Huumekauppa, Poliittinen korruptio , sotilaallinen asekauppa, tuhopoltot, petos, väärennös ja kiristysrikokset.
Camorra	Huumeiden salakuljetus, poliittinen korruptio, rahanpesu , tupakan salakuljetus, ihmissalakuljetus, kiristys, kidnappaus ja ryöstöt.
Ndrangheta	Huumekauppa, poliittinen korruptio, rahanpesu , elinkeinoelämän korruptio, kiristys, huijaukset julkisissa hankinnoissa, murhat, väärennökset, uhkapelit, lainojen jako, salakuljetus, petokset ja varkaudet.
Sacra Corona Unita	Huumekauppa, poliittinen korruptio, rahanpesu , kiristys, savukkeiden, aseiden ja ihmisten salakuljetus.
La Cosa Nostra	Huumekauppa, virkamiesten korruptio , murhat, kiristykset, uhkapelit, prostituutio, pornografia, työvoimarikollisuus ja veropetokset.

Erika Keski-Korhonen 2021 Tiedon lähde: FBI ja Europol

Kuvio 11 Italian merkittävimmät mafiatyyppiset verkostot (Keski-Korhonen 2021; Lähde: FBI 2021b; Europol 2021d.)

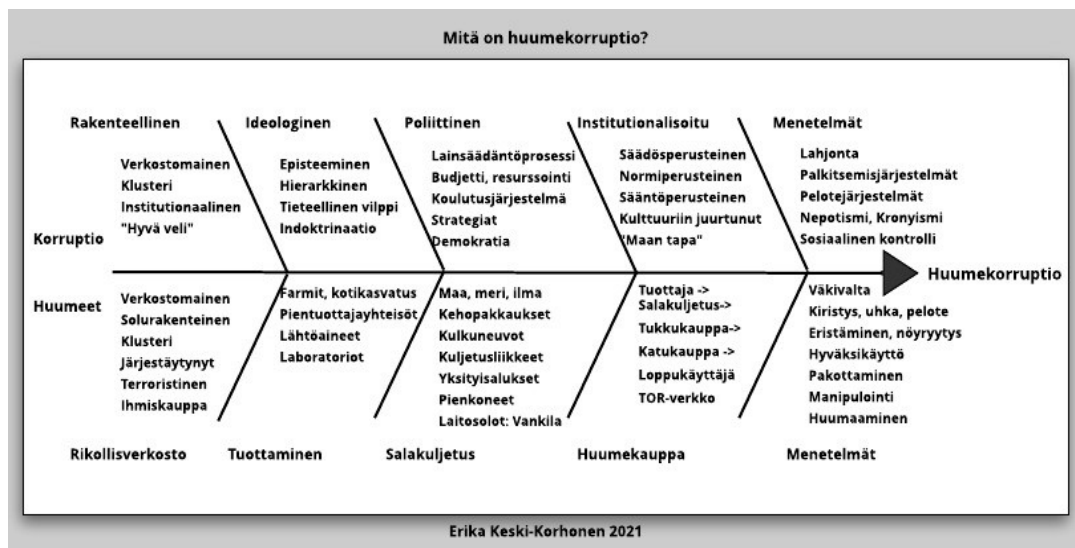
Järjestäytyneitä rikollisverkostoja yhdistäviä huumekaupan, korruption ja rahanpesun prosesseja analysoimalla voidaan tunnistaa niiden muodostavan toisiaan hyödyntävän kehän (Kuvio 12):

- Korruptio mahdollistaa huumekaupan ja rahanpesun.
- Huumekauppa rahoittaa korruption ja rahanpesun.
- Rahanpesulla piilotetaan huumekaupan ja korruption rikoshyöty sekä rahan alkuperän esirikos.



Kuvio 12 Huumekorruptiosynteesin symbioosisuhde (Keski-Korhonen 2021.)

Ishikawa-analyysin kalaruodon (Kuvio 13) yläosaan on jaoteltu aineistoa tulkitsemalla korruption liittyviä potentiaalisia rakenteita, ilmenemismuotoja sekä menetelmiä, joilla valtaa voidaan korruptioverkostoissa ylläpitää. Kalaruodon alaosaan on jaoteltu aineistoa tulkitsemalla huumeisiin liittyviä potentiaalisia rakenteita, toimintaympäristöjä ja prosesseja sekä tunnistettuja menetelmiä, joilla valtaa voidaan ylläpitää huumeisiin liittyen.



Kuvio 13 Huumekorruptio Ishikawa-analyysiä mukaillen (Keski-Korhonen 2021.)

Naímin (2012) mukaan virkamiehet ja rikolliset työskentelevät yhdessä laillisten yritysryhmitymien kautta. Korruptio tarvitsee toteutuakseen tietynlaiset korruption mahdollistavat olosuhteet (Rose-Ackerman 1997a, 34; Castillo 2018).

- Virkamiehellä tai poliitikolla on oltava käytettävissään sellaista vaikutusvaltaa, joka järjestäytyneitä rikollisverkostoja kiinnostaa.
- Järjestäytyneellä rikollisverkostolla on oltava käytettävissään rahaa tai hyödyke, joka virkamiestä tai poliitikkoja kiinnostaa.
- Korruptio tarvitsee otolliset puitteet ja ympäristön, esimerkiksi epäviralliset verkostot, jossa tarjonnan ja kysynnän kohtaaminen mahdollistuu ilman kiinni jäämisen riskiä.
- Korruption vaatijana voi olla myös kolmas osapuoli.

Ilman aktiivisia torjuntatoimia virkamiehen vaikutusvalta on korruptiossa ikään kuin myynnissä oleva palvelutuote tai kauppatavara, mikä sopivan tilaisuuden ja luottamussuhteen koittaessa kohtaa ennemmin tai myöhemmin ostajan. Suomessa tupla- ja moniroolien eturistiriitojen merkityksiä ei ole virallisesti laajemmin vielä tutkittu. Rantamaan (2019) mukaan rakenteellinen korruptio on kuitenkin Suomelle tyypillinen korruption muoto. Valtioneuvoston verkostojohdantamisen oppaassa (2019) kannustetaan verkottumaan omasta hyötynäkökulmasta vastavuoroisuusperiaatteella.

Basir ym. (2016) mukaan järjestäytyneet rikollisverkostot etsivät keinoja luoda korruptiota, koska eivät kykene toimimaan ilman korruptoituneita rakenteita. Huumausaineiden laillistaminen ei johda korruption vähentymiseen, koska järjestäytyneillä rikollisverkostoilla on muutaikin laitonta toimintaa, joihin se nimenomaisesti tarvitsee korruptioverkostoja. Narkoterrorismissa huumeilla voi lisäksi olla laajempi merkitys ideologisten ja poliittisten tavoitteiden toteuttamisessa, joille huumekauppa on myös toiminnan rahoittaja.

Lupsha (1991) esittää tunnustaneensa viisi korruption kehitysvaihetta Meksikon huume-korruptiossa:

- 1960-1965 toimilupien ostaminen paikallisilta päälliköiltä, kuten poliisipäälliköiltä, pormestareilta, paikallishallinnon virkamiehiltä tai maanomistajilta.
- 1962-1982 jolloin liittovaltion turvallisuusosasto jatkoi virkamiesten ja huumekauppiaiden perinnettä.
- 1982-1985 poliisin ja muiden virkamiesten korruptio tuli entistä näkyvämmäksi.
- 1985-1990 sotilaallinen huume-korruptio oli jo merkittävä.
- 1990 -> pyrkimys palata valvottuun sääntelyyn.

Lupshan (1991) tunnistamat viisi kehitysvaihetta Meksikon huumekorruptiossa antavat viitteitä siitä, että huumekorruptiolla on pitkät perinteet ja vahinkojen korjaaminen syvään juurtuneista korruptoituneista rakenteista on vaikeaa. Meksikon korkein oikeus päätti dekriminialisoida marihuanan päihdekäytön vuonna 2021 lakiesityksen juututtua kongressiin. Laillisuutta ajavat järjestöt eivät ole tyytyväisiä päihdekäytön dekriminialisointiin, koska sen katsotaan asettavan edelleen esteitä huumeiden vapaalle käytölle. (Helsingin Sanomat 2021; Lupsha1991.)

Yhdysvaltojen osavaltioissa on havaittu, että kannabista koskevaan sääntelyyn osallistuneet poliitikot ja virkamiehet ovat nyt johtajina, neuvonantajina ja osakkeenomistajina sellaisissa lisensoiduissa marihuanayhtiöissä, joilla on myös etuoikeutettu asema markkinoilla. (Campbell 2017.) Kannabisyhtiö Organigram kertoo internetsivustollaan pyrkivänsä kehittämään kansainvälisiä liikekumppanuuksiaan ”yhtiön maailmanlaajuisen jalanjäljen laajentamiseksi” (Organigram 2021). Herää kysymys millä keinoin ja menetelmin yhtiö pyrkii laajentamaan toimintaansa maailmanlaajuisesti, koska kannabis on maailmanlaajuisesti pääosin laitonta. Myös suuria tupakkayhtiöitä on lähtenyt mukaan kannabisliiketoimintaan (Lamers 2021). Nordnetin (2021a) mukaan kannabiksen julkiset laillistamiskeskustelut ovat nostaneet osakekursseja jopa satoja prosentteja vuodessa. Kanadassa Niagara College Canadan (NC) ja Olds College tarjoavat opintopaketteja kannabisbisnekseen. Kannabistutkinto kampuksella maksaa 10 466 dollaria ja verkko-opintona 799 dollaria/4kk perustaso. Tästä voi päätellä, etteivät kaikki suinkaan aja huumeita lailliseksi sen vuoksi, että haluaisivat itse käyttää huumeita vapaasti, vaan sen vuoksi, että saisivat sijoituksilleen paremman taloudellisen hyödyn.

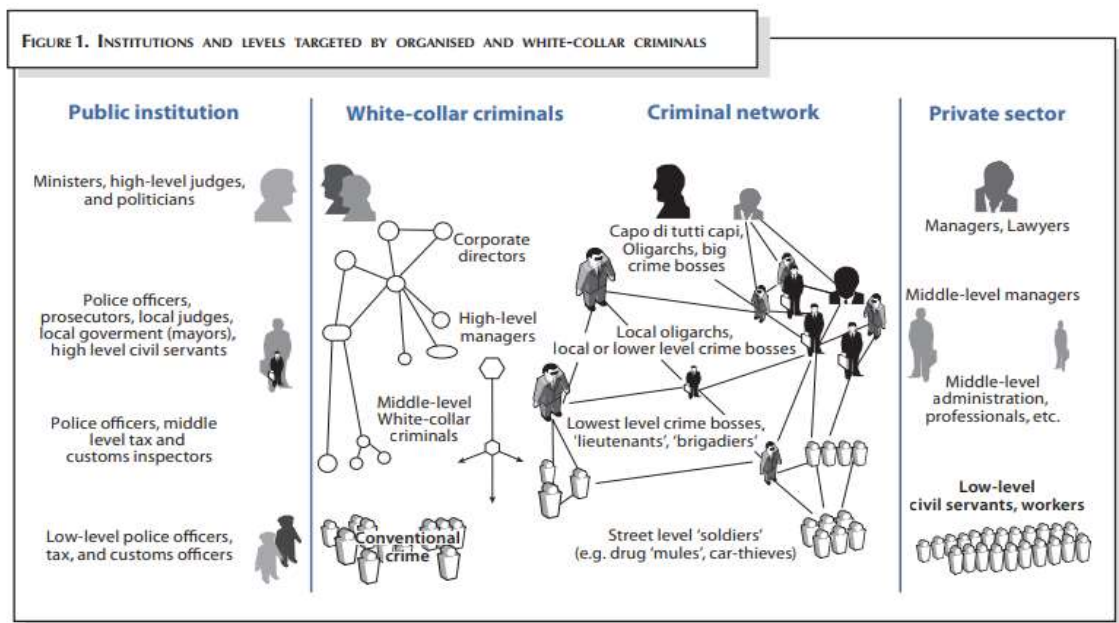
Huumeita salakuljetetaan useilla eri menetelmillä. Myös tavallisen postin ja kuljetusliikkeiden mukana siten, ettei kuljetusyhtiö tiedä mitä lähetyksessä tosiasiallisesti on sisällä (Loikkanen 2018). Salakuljetukseen soveltuvia kuljetusvälineitä, kuten aluksia voidaan myös valmistaa (Europol 2021e), mikä kertoo järjestäytyneiden rikollisverkostojen vauraudesta ja ammattimaisuudesta. Euroopan maiden yhteyksien laajuudesta tuottajamaihien antaa viitteitä se, että huumealuksia on saatu runsaasti kiinni huumelasteineen (Europol 2021e; Vaittinen 2020; Amante 2020).

Flamini ym. (2021, 20) esittävät tutkimukseensa nojaten, että korruption torjunta tulisi integroida huumeaineiden torjuntastrategiaan. Tutkimus on tietävästi ensimmäinen, missä on järjestelmällisesti tutkittu huumeiden ja julkisen korruption syy-yhteyttä. Tutkimus toteutettiin Kaliforniassa Crack kokaiinilla, koska Crack tuli ensimmäisenä juuri tähän osavaltioon ennen muita ja ilmiö on jäljiteltävissä ilman muita merkityksellisesti häiritseviä muuttujia. Tutkimuksessa käytettiin tietoja Crack-huumeesta ja julkisesta korruptiosta vuosilta 1976-1985. Tutkimuksessa kyettiin osoittamaan, että Crack-markkinoiden synty johti merkittävään julkisen korruption lisääntymiseen. Esimerkiksi vuonna 1984 julkisen sektorin virkamiesten

korruptio Kaliforniassa oli reilusti kolminkertaistunut siihen nähden, kuin jos Crack ei olisi rantautunut Kaliforniaan. (Flamini ym. 2021, 20.)

Flamini ym. (2021, 3) mukaan on olemassa useita syitä sille, jonka vuoksi Crack-huume yleistyti niin nopeasti Yhdysvalloissa, aiheuttaen laajan Crack epidemian nopeasti. Esimerkkinä mainitaan Crackin tuottama voimakkaampi riippuvuuden aiheuttava ominaisuus. Crack kykenee aiheuttamaan nopeammat, voimakkaammat ja lyhyemmät nousut, minkä vuoksi sen satunnaiskäyttö pidemmän aikaa on vaikeampaa kuin monien muiden huumeiden. Crack on helpompi valmistaa ja kustannustehokkaampaa tuottaa. Tunnistetuilla ominaisuuksilla on vaikutusta kysyntään ja valmistuskustannuksiin sekä sen myötä myös tarjonnan lisäämiseen, eli voittoihin. Vuosina 1982-1985 Crack käyttäjien määrä kasvoi 1,6 miljoonalla käyttäjällä, eli varsin nopeasti. (Flamini ym. 2021, 20.)

Korruptiota tapahtuu monitasoisesti ja verkostot voivat olla monimutkaisiakin. Julkisen sektorin lisäksi yksityisen sektorin korruptio on myös tärkeää monella tapaa järjestäytyneille rikollisverkostoille (Kuvio 13). Lahjomalla yksityisen sektorin työntekijöitä on mahdollista välttää rahanpesusäännöksiä tai helpottaa toimintaa laittomilla markkinoilla ja siten kerätä merkittäviä tuloja. Poliittinen korruptio on järjestäytyneen rikollisuuden yksi tehokkain työväline. Poliittista korruptiota kohdistetaan parlamentin jäseniin, korkean tason poliittisiin edustajiin sekä virastojen ja osastojen johtajiin (Kuvio 14). Myös paikallisella kuntasektorilla on tunnistettu korruptiota, jota on havaittu kaikkialla EU:ssa, mistä esimerkkejä löytyy korruptoituneista pormestareista tai valtuuston jäsenistä. (European Commission 2010.)



Kuvio 14 Korruptiotasot ja verkostot (European Commission 2010.)

Liaqatin (2021) mukaan huume-korruptiota (Narco corruption) esiintyy myös virastoissa, joiden tarkoituksena on torjua huumeita. Liaqat (2021) määrittelee julkisen sektorin korruption kolmella kriteerillä:

1. Kaikki sellainen toiminta, mikä poikkeaa julkisen hyvinvoinnin tavanomaisista velvollisuuksista yksityisten etujen vuoksi itselle tai lähipiiriin hyväksi.
2. Kaikki sellainen toiminta, mikä loukkaa yleistä etua yksityisen edun saavuttamiseksi.
3. Kaikki laiton toiminta, jota yksityishenkilöt tai ryhmät käyttävät saadakseen vaikutusvaltaa yhteiskunnan valtarakenteissa.

Liaqatin (2021) mukaan erityisesti Afganistanin ja Afrikan mailla on yhteyksiä kansainvälisiin korkeimpiin virkamiehiin. Korruptio ylläpitää konflikteja ja helpottaa laajojen ja vaikutusvaltaisten rikollisverkostojen toimintaa. Korruptio on vaikeuttanut ja muovannut jo pitkään politiikkaa ja huume-kauppaa. Liaqat (2021) pitää tärkeänä analysoida valtiovallan ylemmän tason toimintaa ja laajuutta rikollisverkostoissa sekä niiden kytkeytymistä korruption kautta eri hallinnon tasoilla. Analysointia tulisi tehdä sekä huume-kaupan, että valtion laitosten toisilleen tarjoamien etujen näkökulmasta, mitkä ovat omiaan mahdollistamaan korruptiivista vuorovai- kutusta julkisen sektorin ja rikollisverkostojen välillä.

Kannabiskorruptio on yksi huume-korruption muoto. Kannabiskorruptiossa on kyse virkamies- korruptiojärjestelmästä, jossa sääntelyn kohteena oleva voi tarjota lahjusta virkamiehelle tai virkamies voi vaatia lahjusta palveluistaan. Kannabiskorruptiolla voidaan tarkoittaa myös sääntelijän kaappausta kannabikseen liittyvän lainvalmistelun yhteydessä. ”Pay to Play” kannabiskorruptiossa virkamies voi käyttää julkista valtaansa maksua vastaan esimerkiksi mahdollistamaan markkinajohtajuuden, suistamaan kilpailijoita markkinoilta, vaikeuttamaan kilpailijoiden asemaa tai laiminlyödä lupaehtojen noudattamisen valvonta.

Euroopan rikosuhkien torjuntafoorumi (EMPACT) on EU:n jäsenmaiden johtama yhteistyöfoorumi kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden aiheuttamien uhkien tunnistamiseksi, priorisoinniseksi ja puuttumiseksi. Huume-kaupan torjunta on yksi EMPACT:n prioriteeteista. (Eurooppa neuvosto 2021a.) Eurooppa neuvoston mukaan EU:n on vahvistettava turvallisuusresurssejaan. Eurooppa neuvoston mukaan torjuntatoimiin kuuluu: ”rikollisuuden ennaltaehkäisy, torjunta ja estäminen”. Keinoiksi Eurooppa neuvosto mainitsee ”oikeudellisen ja lainvalvontayhteistyön, tiedustelun, kieltojen, rikoksen tuottaman hyödyn takavarikoimisen, tutkinnan ja rajavalvonnan” menetelmät. EMPACT on helmikuussa 2021 päättänyt jatkaa toimintaansa pysyvästi järjestäytyneen rikollisuuden torjuntayhteistyön parantamiseksi (Eurooppa neuvosto 2021b).

Suomessa syyttäjänlaitoksen yleinen ohje seuraamuksen määrittämisestä huumeaineen käyttötöröksestä (2018) ohjeistaa ensisijaisesti ohjaamaan huumeiden käyttäjät hoitoon. Ongelma on hoitoon pääsyn vaikeus ja hoitoja ohjaava lainsäädäntö, josta puuttuu tarkemmat

asetukset Suomen rikoslain (39/1889) 50 luvun 7§ mainitulle sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymälle hoidolle. Rahan ja resurssien ohjautuminen haittojen vähentämiseen ilman hoitoon pääsyn mahdollisuutta palvelee yksinomaan palveluntuottajia huumeriippuvaisten tai heidän läheistensä sijaan. Korruptiota ilmenee tyypillisesti elinkeinoelämän ja viranomaistoinnin rajapinnoilla (Oikeusministeriö 2021c). Salmisen (2015, 22) mukaan ”*Rakenteellisen korruption sisältö muodostuu vallan väärinkäytöstä ja rangaistusten puuttumisesta tilanteessa, jossa kansalaisosallistumisen vaikutus on poissa.*”. Ilman korruption torjunnan menetelmiä ja valvontaa on korruptiota vaikea tunnistaa tehottomuuden ja ongelmien taustalta.

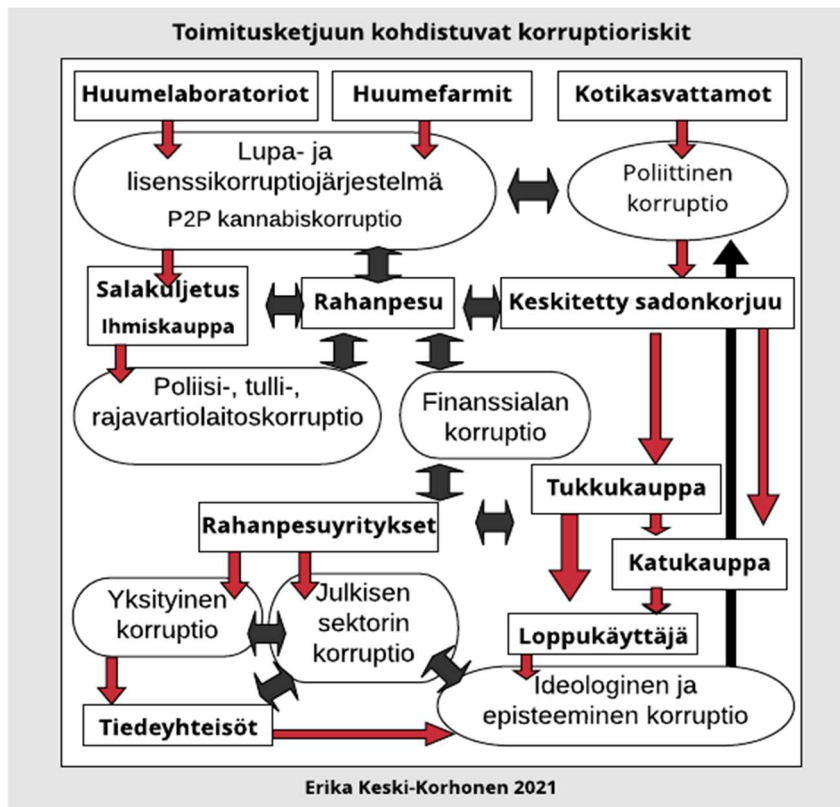
Rakenteellisen korruption verkostoissa voi olla kulttuurillisia ja toiminnallisia eroja riippuen siitä, minkälaisessa toiminta- ja lainsäädäntöympäristössä korruptiota esiintyy. Vallankäytön muodot korruptioverkostoissa näyttävät poikkeavan järjestäytyneiden rikollisverkostojen vallankäytöstä ainakin fyysisen väkivallan osalta. Rakenteellisessa korruptiossa vallankäytön menetelmät näyttävät liittyvän ennemminkin organisaatiovaltaan; palkitsemisjärjestelmiin sekä sosiaalisesti ja taloudellisesti vaikuttaviin vaihtamismenetelmiin. Siinä missä katurikollisuudessa voidaan tatuoida ihoon ”olen vasikka” (Ilta Sanomat 2004), akateemisessa maailmassa voidaan kirjata julkinen häpeärangaistus tiedeyhteisön, ammattikunnan neuvoston tai median langettamana ilman esitutkintaa ja lainvoimaista tuomiota syyllisyydestä (YLE 2017; Malin 2017). Yhtenäistä korruptioverkostoille on vallan väärinkäyttö, rankaisematta jättäminen ja kansalaisosallistamisen näennäisyys (Salminen 2015, 22).

Myös aliresursoinnin taustalla voi olla huume-korruptiota. Järjestäytyneet rikollisverkostot pyrkivät eri tavoin kohdistamaan erilaisia toimia lainvalvontaan ja ujuttautumaan yhteiskunnan valtarakenteisiin ja päätöksentekoihin (Sisäministeriö 2021a; Europol 2020b), esimerkiksi pyrkimyksenään vaikuttaa kiinnijäämisen riskiin tai seurauksiin. Suomessa poliiseja on kaikista Euroopan maista vähiten. Vuonna 2016 koko EU:ssa oli 318 poliisia 100 000 ihmistä kohden. Suomessa luku oli 137 poliisia 100 000 ihmistä kohden. Myös vankiloiden henkilöstöä on vähennetty vuosittain. (Eurostat 2019; Eurostat 2020.) Transparency Internationalin (2021) mukaan huume-kaupan torjunta ja järjestäytynyt rikollisuus edellyttää riittäviä resursseja rikosoikeusjärjestelmältä ja oikeuslaitoksilta kansalaisten luottamuksen saamiseksi ja ylläpitämiseksi. Lainvalvontaviranomaisiin on maailmalla tunnistettu myös muunlaista aggressiivista häirintää, kuten väkivaltaa tai sen uhkaa (FBI 2021b).

Palon (2010, 29) mukaan järjestäytyneet rikollisverkostot käyttävät vaikutusvaltaa ja korruptiota EU:n julkisissa kohteissa hyvin korkealla tasolla. EU:n alueella toimivien rikollisverkostojen on helpompi ujuttautua yhteiskunnan valtarakenteisiin, verrattuna vieraasta valtiosta käsin toimiviin tai maahan muuttaneisiin. Mitä pidempään jokin rikollisverkosto pääsee jossakin maassa toimimaan, sen paremmat edellytykset sillä on päästä kyseisen maan valtarakenteisiin vaikuttamaan oikeudellisiin, poliittisiin ja taloudellisiin prosesseihin. EU:n ulkopuolelta

tulevat järjestäytyneet rikollisverkostot voivat käyttää rikollisessa toiminnassaan myös alkuperävaltion rakenteita hyväkseen. (Palo 2010, 73, 74.)

Huumekaupan toimitusketjussa ja lainsäädäntöympäristössä on tunnistettavissa useita erilaisia korruptioriskejä laillisen ja laittoman rajapinnoilla, jotka tyypillisesti liittyvät sääntelyyn tai tiettyihin prosessin vaiheisiin ja toimintaympäristöihin huumeiden toimitusketjussa. Toimintaympäristöjen kuvaus ja siihen liittyvät korruptioriskit on mallinnettu vuokaavioksi (Kuvio 15). Vuokaavio kuvaa riskikohteita, joissa erityyppistä korruptiota tarvitaan ohittamaan sääntelyä laillisen ja laittoman rajapinnoilla huumeliiketoiminnan mahdollistamiseksi.



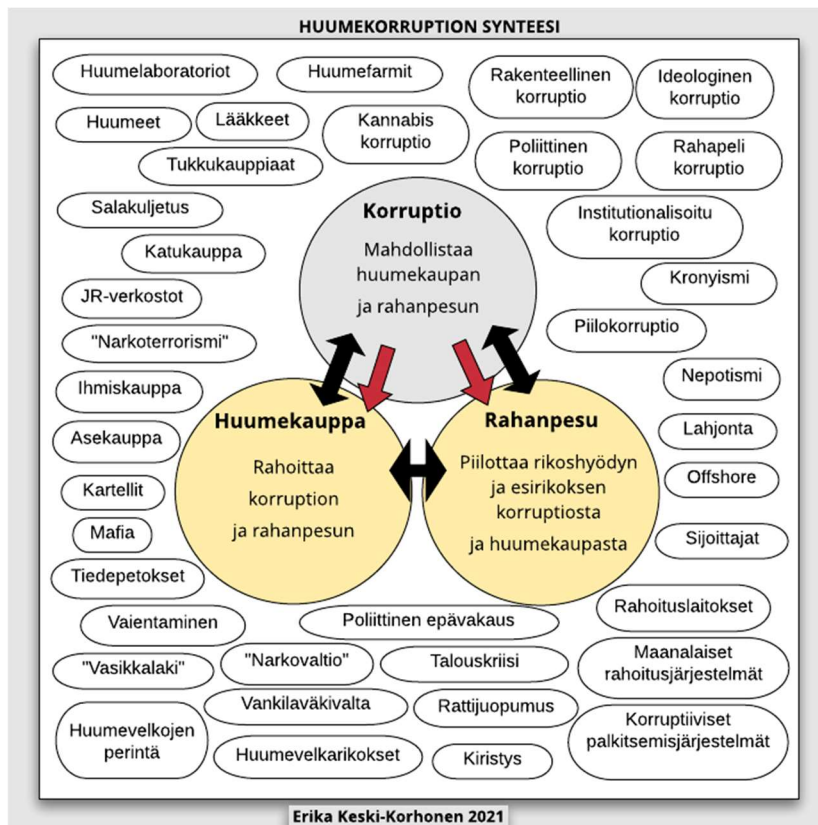
Kuvio 15 Mallinnus vuokaaviona huumeiden toimitusketjun korruptioriskeistä (Keski-Korhonen 2021.)

6.3 Huumeekorruption vaikutukset

Tutkielman yhtenä tavoitteena oli selvittää, mitä vaikutuksia huumeekorruptiolla on. Yksinkertaisin vastaus voisi olla, että sen vaikutukset ovat niitä vaikutuksia, joita korruptiolla huumeisiin liittyen mahdollistetaan. Tutkimuskysymyksen vastaukseen vaikuttaa kuitenkin ensimmäisen tutkimuskysymyksen tulkinta siitä, mitä huumeekorruptiolla tarkoitetaan. Huumeekorruptio voidaan nähdä keinona rakentaa korruptioverkostoja, ohittaa lainsäädäntö tai vaikuttaa lainvalmisteluun rikollisen toiminnan mahdollistamiseksi tai jopa laillistamiseksi. Järjestäytyneillä rikollisverkostoilla on muutakin rikollista toimintaa, joita rahoitetaan huumekaupalla.

Ääripäässä kun terroristisen verkoston toimintaedellytyksiä rahoitetaan huumeilla, on vaikutukset niitä samoja, joita terroristiset teot toteutuessaan aiheuttaa.

Huume-korruption vaikutuksia voidaan arvioida tunnistamalla ja arvioimalla korruption ja huumeisiin liittyviä ilmiöitä ja niiden vaaroja, ongelmia ja haittoja. Kutsutaan näitä yksinkertaisesti vaaroiksi. Ainoastaan tunnistamattomien vaarojen riskejä ei voida arvioida, koska niistä ei ole saatu tietoa vaaroja tunnistamalla. Korruption rooli on mahdollistaa rikollinen toiminta, mitä rahoitetaan huume-kaupalla ja peitellään rahanpesulla. Jokaiseen edellä mainittuun liittyy useita ilmiöitä ja prosesseja, jotka olennaisesti linkittyvät ja vaikuttavat toinen toisiinsa. Vaikutukset kokonaisuuden tulkintaan riippuvat siitä, mitä yksityiskohdista tutkitaan tai tutkimuksissa painotetaan (Kuvio 16).



Kuvio 16 Huume-korruption synteesi (Keski-Korhonen 2021.)

Yksinkertaisimmillaan kustannuksien ja haittojen yhteisvaikutuksia voidaan arvioida tunnistettujen tietojen perusteella (Kuvio 17). Vaikutuksia arvioidessa tulisi huomioida myös haittojen vähentämisen sekä rikosten torjuntatoimista itsestään koituvat kustannukset ja haitat yhteiskunnalle kuin yksilöillekin.

Huume-korruption vaikutuksia	
<p>Huume-kauppa</p> <p>269 miljoonaa ihmistä käytti huumeita vuonna 2018.</p> <p>EU:ssa käytetään vuodessa 33 miljardia € huumeisiin.</p> <p>(Maailman huumeraportti 2020)</p> <p>Lisää turvallisuus-, terveys- ja talousongelmia sekä poliittista epävakautta</p>	<p>Korruptio</p> <p>Maailmanlaajuiset kustannukset noin 5% bruttokansantuotteesta.</p> <p>(UN 2018)</p> <p>Heikentää hyvää hallintoa ja demokratiaa, lisää eriarvoisuutta yhteiskunnassa</p>
<p>Oheisliiketoiminnat</p> <p>Haittojen vähentämisen kustannusten arvioidaan olevan noin 0,01–0,5 % bruttokansantuotteesta (BKT).</p> <p>(EU huumeraportti 2017)</p> <p>Vakiinnuttaa huume-kaupan osaksi yhteiskuntaa</p>	<p>Rahanpesu</p> <p>Pestyjä rahoja noin 2 - 5% koko maailman BKT:stä, eli noin 800 miljardia - 2 biljoonaa dollaria.</p> <p>(UNODC 2021)</p> <p>Uhkaa rahoitusjärjestelmien vakautta, nostaa lainojen, maksuliikenteen ja vakuutusten hintoja</p>

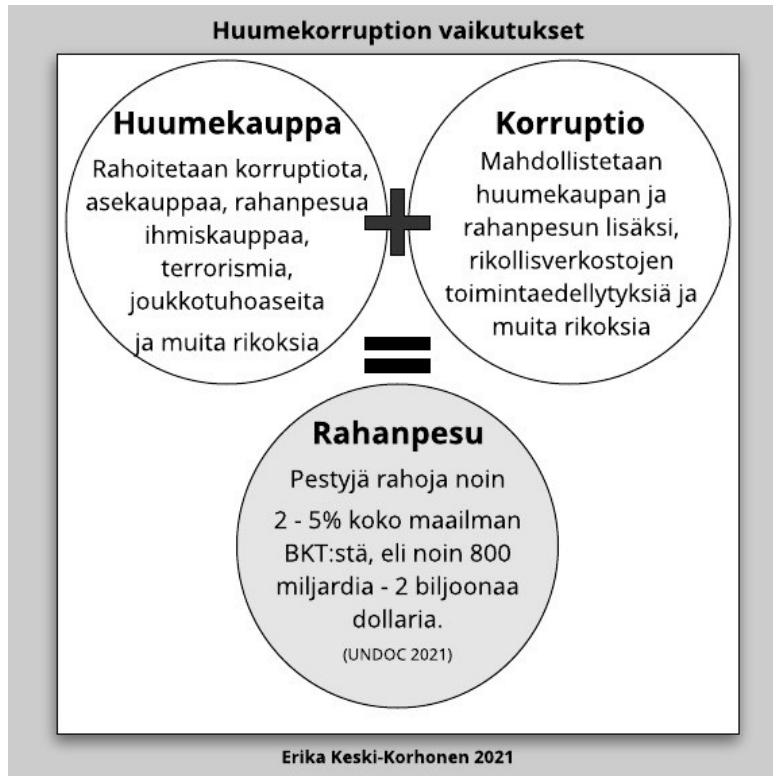
Erika Keski-Korhonen 2021

Kuvio 17 Huume-korruption vaikutuksia (Keski-Korhonen 2021.)

Basir ym. (2016) mukaan huume-kauppa on tuottamatonta voitontavoittelua, mikä on este maiden taloudelliselle kehitykselle. Myös valtaosa kirjallisuudesta tukee käsitystä, etteivät järjestäytyneet rikollisverkostot kykene toimimaan ilman korruptiota, koska ne liittyvät niin tiiviisti toisiinsa. Laittomalle ja rikolliselle toiminnalle kuten huume- ja ihmiskauppa, tarvitaan korruptoituneita suojelijoita, jotka mahdollistavat tai edistävät lainvastaisia ja laillisia liiketoimia. Korruptio kuvataan esteeksi demokratian kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi maissa, joissa julkisia varoja käyttää omaksi hyväkseen vain pieni osa väestöstä. Julkisen sektorin korruptio ohjaa julkisia varoja yhteisen edun sijaan pienen piirin omaksi eduksi. Basir ym. (2016) mukaan korruptio on aiheuttanut haasteita korruption torjuntapyrkimyksille ja aiheuttanut vakavaa mainehaittaa ECO-maille kansainvälisissä yhteisöissä.

Huume-kauppaan liittyvää rahanpesun piiloon jäävää osuutta voidaan arvioida esimerkiksi huume-aineiden käytön lisääntymisen kautta. Siitäkin huolimatta vaikka kyse on piilorikollisuudesta, eikä kyselytutkimuksetkaan anna tällaisesta ilmiöstä kovin luotettavaa kuvaa, voidaan huume-aineiden käytön lisääntymistä arvioida kohtuullisen luotettavasti monella tapaa. Esimerkiksi jätevesitutkimuksista sekä sosiaali-, terveys- ja poliisiviranomaisten rekistereistä. Myös altistumisrekistereiden kautta voidaan rajallisesti arvioida huumeiden lisääntymistä (Shi & Liang 2020). Jos huumeiden käyttö ja käyttäjämäärät lisääntyvät merkittävästi mutta huume- ja rahanpesurikokset vähentyvät, on hyvin todennäköistä, että rikolliset ovat

keksineet uusia menetelmiä rahan pesemiseksi tai esirikostakaan ei ole saatu paljastettua. Ai-neettomat vaikutukset eivät ole samalla tavoin rahassa mitattavissa, mutta niillekin on mah-dollista asettaa mitattavat arvot (Kuvio 18).



Kuvio 18 Huumekorruption vaikutusten arviointi (Keski-Korhonen 2021.)

Dimantin ja Schultenin (2016, 1) mukaan korruptiota pidetään yhtenä suurimpana uhkana ihmiskunnalle koska se vääristää talouskasvua, heikentää suoria sijoituksia, vähentää innovaatioita, heikentää tuottavuutta, lisää eriarvoisuutta ja heikentää yleistä luottamusta julkiseen hallintoon ja politiikkaan. Lipsasen (2019, 60) mukaan korruptio on lähes yksinomaan haitallista talouskasvulle. Pelkästään yksityisen sektorin kustannukset kehitysmaissa ovat vähintään 500 miljardia dollaria. Korruption kustannukset voivat olla jopa kolme kertaa suuremmat kuin kehitysapu. Korruptiosta aiheutuvien kustannusten arvioidaan olevan jopa 5 % maailman bruttokansantuotteesta (UN 2018). Lipsasen (2019) mukaan korruptio vaikuttaa epäsuorasti investointiympäristöön ja poliittiseen vakauteen.

Shelleyyn (2012) mukaan huumekaupan suurimmat kustannukset aiheutuvat korruption lisääntymisestä. Laittoman huumekaupan mahdollistamiseksi virkamiehiä, kuten rajavartijoita ja lainvalvontavirkamiehiä lahjotaan, jolloin hallinnon rehellisyys vaarantuu. Ihmiskauppa voi edellyttää lisäksi konsuli- ja diplomaattisen henkilöstön lahjontaa, tarvittavien matkustusasiakirjojen ja lupien saamiseksi. Basir ym. (2016) mukaan ECO alueiden ongelmista korruption

lisäksi yksi tärkeä osa on rahanpesu, mikä liittyy kiinteästi huumeisiin ja ihmiskauppaan. Rahanpesusta on tullut yhä vakavampi uhka ECO-maiden taloudelle ja turvallisuudelle.

Transparency Internationalin (2021) mukaan korruptio uhkaa hyvää hallintotapaa, oikeusvaltioperiaatetta ja mahdollistaa huumekauppaa, joka synnyttää noidankehän, jossa oikeuslaitokset horjuvat ja huumekauppa kasvaa. Huumekauppa heikentää talouskasvua ja vahvistaa tuloeroja. Kansalaiset ajautuvat huumeriippuvuuksiin, joka on kansanterveydellinen ongelma. Myös kiristykset ja väkivalta lisääntyvät.

Huume- ja rahanpesukorruptio on maailmanlaajuinen ongelma. Kyse on pitkälti piilokorruptiosta, jota on vaikea havaita. Kun korruptio on muuttunut näkyväksi, on verkostot jo niin laajat oikeusjärjestelmiä ja lainkäyttöviranomaisia myöden, ettei korruptioon uskalleta enää puuttua. Silloin mukaan on jo tullut alamaailman lainalaisuudet kuten vaientamismenetelmät; fyysinen väkivalta ja sen uhka. Järjestäytyneet rikollisverkostot eivät halua maksaa korruptiosta, jos saman lopputuloksen voi saada väkivallalla uhkaamalla. Mitä vauraampia nämä rinnakkaishallintoa muistuttavat rikollisverkostot ovat, sen kilpailukykyisempiä ne ovat myös työmarkkinoilla, missä ostetaan lainkäyttö-, lainvalmistelu- ja hankintavirkkamiehiä mahdollistamaan helppo raha ja vallankäyttö ohi voimassa olevan lainsäädännön, demokratian, kansanvallan ja parlamentaarisen päätöksentekoprosessin.

UNODC Huume- ja rikosviraston mukaan maailmanlaajuisesti arvioiden pestyjen rahojen arvo on noin 2-5 % maailman BKT:stä, eli noin 800 miljardia - 2 biljoonaa dollaria. Vakavana riskinä nähdään terrorismin rahoitus ja joukkotuhohuuseiden (CBRN) leviämisen rahoittaminen. Terroristit ja terroristiset järjestöt tarvitsevat rahaa toimintaedellytyksilleen sekä terroritekojen toteuttamiseksi. Rahaa voi tulla laillisista, lailliselta näyttävistä tai laittomista lähteistä (rikkokset sekä yritysten ja hyväntekeväisyysjärjestöjen voitoista). Terrorististen verkostojen rahanpesujärjestelmä poikkeaa muista rahanpesujärjestelmistä sillä, että terrorismin rahoitusprosessi on lineaarinen, missä kertyneet rahat käytetään oman toiminnan ja toimintaedellytysten edistämiseen. Toisin kuin muiden verkostojen, joiden rahanpesu ikään kuin pyörii, palauttaen rahan laillisen näköisesti luojalleen. (UNODC 2021.)

Kaikkiin rahansiirtoihin liittyy aina rahanpesun riski. Henkilöstö, henkilöstöhallinto ja logistiikka ovat paljon monimutkaisempi tapahtumakenttä ja valvonta vaikeuttaa rikoksenteon mahdollisuuksia. Füssin ja Heckerin (2008) mukaan korruptioon ja rahanpesuun liittyy taloudellisten vahinkojen lisäksi myös suuria aineettomia vahinkoja. Füssin ja Heckerin (2008) mukaan rikoksentekeijöille vahingot ovat merkityksettömiä, koska rikoksentekeijät toimivat pääosin ahneudesta ja taloudellisesta tarpeesta tai liian kalliista elintasosta, joita rikoksilla rahoitetaan. Muut motiivit kuten kosto, joukkolomautukset tai suoristusaine liittyvät rikosten toteuttamiseen hyvin harvoin (Füssi & Hecker 2008).

Sen lisäksi että rahaa pestään biljoonien edestä, vaikutuksia syntyy myös rahanpesun torjunnasta ja siihen liittyvistä oheisliiketoiminnoista. Shanen (2002) mukaan rahoituspalvelualalle kustannuksia on syntynyt esimerkiksi tietoteknisten ohjelmistojen ja laitteistojen kehittämisestä, ylläpidosta ja käyttökoulutuksista. Asiakassuhteiden hallintajärjestelmät ja vaatimustenmukaisuusjärjestelmät, mitkä vahvistavat yritysten asiakasosaamista, lisäävät kustannuksia yksityisellä sektorilla. Lisäksi julkisen sektorin torjuntatoimista ja haittojen vähentämisen ostopalveluista aiheutuu kustannuksia niin veronmaksajille ja yrityksille, kuin yksityishenkilöillekin.

Euroopan huumeraportin (European Drug Report 2017) mukaan huumeisiin liittyvistä julkisista menoista on varsin vähän tietoa saatavilla, koska EU-maista saatavilla oleva aineisto on harvaa ja epäyhtenäistä. On kuitenkin arvioitu, että haittojen vähentämisen kustannukset olisivat noin 0,01-0,5 % bruttokansantuotteesta (BKT). Huumeusaineiden kysynnän vähentämisestä aiheutuvien kustannusten määrässä on isoja eroja. Niiden arvioitiin olevan 23-83 % kaikista huumeisiin liittyvistä julkisista menoista. Huumeiden sosiaalisten kustannusten arvioidaan olevan 0,1-2 % BKT:stä. Julkiset menot huumeongelmiin vastaamisesta ovat vain osa yhteiskunnalle aiheutuvista kustannuksista. Kustannuksiin voitaisiin lukea myös yksityishenkilöille huumeista aiheutuvat kustannukset sekä yhteiskunnalle aiheutuvat ulkoiset kustannukset, kuten tuottavuuden menetys sekä huumekuolemista ja huumeiden käyttöön liittyvien sairauksien hoidosta yhteiskunnalle koituvat kustannukset. Myös yrityksille koituu kustannuksia huumevelkojen vuoksi tehtyjen rikosten takia kuten: murrot, varkaudet ja näpistyksyet, joilla huumevelkoja rahoitetaan. (European Drug Report 2017.)

Brouden ja Teichmanin (2008) mukaan globalisoituneessa taloudessa voitontavoitteluun perustuva rikollisuus reagoi samalla tavoin kuin laillinenkin liiketoiminta sääntelyyn siirtymällä lainkäyttöalueille, missä toiminnalle aiheutuu lievempiä seurauksia tai missä on pienempi kiinnijäämisriski ja tuotto-odotus olisi odotettua suurempi. On hyvin mahdollista, että yksittäisten valtioiden valvontapolitiikat vaikuttavat kansainvälisen rikollisuuden jakautumiseen ja sitä kautta myöhemmin myös muut maat ajautuvat hyväksymään joitakin rikoksia politiikkaansa. Esimerkiksi huumeiden dekriminointi ja laillistuspolitiikka ovat ajaneet myös lähialueiden maita tai osavaltioita vastaavan kaltaiseen politiikkaan. Kysyntää lisäävällä politiikalla on aina vaikutusta tuottajamaiden politiikkaan, joissa hyvin usein on konflikteja, mitä rahoitetaan ihmis- ja huumekaupalla.

Korruption torjunta edellyttää tiivistä yhteistyötä maiden välillä ja korruption torjunnan tiivistä integrointia huumeusainetorjunnan kanssa. Huumekaupan toimitusketjun vaiheisiin ja huume politiikan koordinointiin liittyy merkittäviä korruptioriskejä, joita voi olla vaikea yksinkertaisesti havaita, etenkin jos niiden olemassaoloa ei osata tunnistaa (Kuvio 19).

Huumekorruptioriskit		
Riskikohde	Vaara	Seuraus
Tiedeyhteisöt	Rakenteellinen, ideologinen-, episteeminen- ja poliittinen korruptio	Ei tuota riippumatonta, luotettavaa tietoa päättäjille
Päihdepolitiikka	Rakenteellinen, poliittinen, episteeminen ja ideologinen korruptio	Hoitoon ohjaus ja hoitopäätös vaikeutuu
Poliitikot ja päättäjät	Akateeminen ja poliittinen korruptio	Vahingoittaa demokratiaa
Laboratoriot ja kasvattajat	P2P kannabiskorruptiojärjestelmät, poliittinen ja poliisikorruptio	Rapauttaa hyvän hallinnon, demokratian ja luottamuksen.
Salakuljetus	Poliisi-, tulli- ja rajavartiokorruptio	Mahdollistaa rikollisverkostojen toimintaedellytyksiä ja huumeiden leviämistä.
Tukkukaupat	Poliisi-, tulli- ja rajavartiokorruptio	Heikentää luottamusta viranomaisten toimintaan ja julkiseen hallintoon
Katukauppiat	Poliisi-, tulli- ja rajavartiokorruptio	
Rahanpesu	Poliisi-, tulli- ja rajavartiokorruptio, Finanssikorruptio, yksityinen korruptio	Uhkaa rahoitusjärjestelmien vakautta, nostaa lainojen, maksuliikenteen ja vakuutusten hintoja.
Maksujärjestelmät Yritysjärjestelyt	Poliisi-, tulli- ja rajavartiokorruptio, Finanssikorruptio, yksityinen korruptio	

Erika Keski-Korhonen 2021

Kuvio 19 Huumekorruptioriskit toimitusketjussa (Keski-Korhonen 2021.)

Järjestäytyneet rikollisverkostot ovat merkittävä kilpailija laillisille työmarkkinoille. Kiinnijäämisen riskillä ja tuomioiden ankaruudella on vaikutusta järjestäytyneen rikollisuuden työvoimapolitiikkaan, koska vankeusriskin korvaaminen huume-kuriireille tuomioiden mukaan, vaikuttaa negatiivisesti järjestäytyneen rikollisuuden rahatalouteen. Vaikka Bjerkin ja Maso-
nin (2014) tutkimus on rajallinen, paikallinen ja vuodelta 2014, sen esiin tuomat ilmiöt antavat suuntaa sille, että jokainen havainto ja takavarikko rajanylityspaikalla heikentää järjestäytyneen rikollisuuden tuottoja. Resurssien ohjaaminen rajanylityspaikoille huume-
korruption torjuntaan nostaa kiinnijäämisen riskiä. Kiinnijäämisen riski nostaa riskikorvauksia ja siten vaikuttaa heikentävästi suoraan järjestäytyneiden rikollisverkostojen rahatalouteen ja vaurastumiseen. Rangaistavuudella ja rajaresurseilla on näin ollen suora taloudellinen merkitys järjestäytyneiden rikollisverkostojen toimintaedellytyksiin, koska esimerkiksi huume-
kuriireille maksetaan riskiperusteisesti kuljetuksista. Korruption määrittelyn näkökulmasta huume-kuriiripalkat voitaisiin nähdä yksityishenkilön kohdistuvana lahjontana, missä rahaa vastaan saadaan yksityishenkilö toimimaan sääntöjen ja lain vastaisesti.

Interpolin (2021c) mukaan korruptio voi heikentää poliittista, sosiaalista ja taloudellista vakautta sekä uhata viimekädessä jopa koko yhteiskunnan turvallisuutta. Korruptio luo oivan maaperän järjestäytyneelle rikollisuudelle ja jopa terrorismille, koska virkamiesten osallisuus auttaa järjestäytyneitä rikollisia laittomassa toiminnassaan. Korruptoituneet liiketoimet voivat yltyä useille lainkäyttöalueille, mikä tekee sen paljastamisesta monimutkaista ja aikaa vievää. (Interpol 2021c.)

6.4 Lisätutkimusehdotukset

Huume-korruptioon liittyviä tutkimustarpeita on noussut opinnäytetyön aikana esiin useita. Ensisijaisesti olisi tutkittava sitä, miten huume-korruptio voitaisiin hallinnossa tunnistaa, jotta sitä olisi mahdollista torjua. Akuuteimmaksi tutkimustarpeeksi nousee ajankohtaisuutensa vuoksi erityisesti kannabiskorruption ilmiöt sen selvittämiseksi ovatko korruptiiviset verkostot rakennettu jo ennen sääntelyä vai rakentuneet vasta sattumalta sääntelyn jälkeen.

Lisätutkimus- ja myös kehittämiskohteena tulisi selvittää mahdollisuuksia integroida korruption torjunta huumausainetorjuntaan ja huumausainepolitiikkaan. Erityisesti olisi tarkasteltava sitä onko huumausaineisiin liittyvä politiikka sektoroitu liian pieniin kokonaisuuksiin, jolloin toisiinsa vaikuttavat strategiat eivät välttämättä tule huomioituksi.

Jotta huume-korruptiota voitaisiin tutkia olisi varmistuttava ensin, ettei olemassa olevat korruption torjunnan rakenteet, prosessit ja episteemi ole itsessään korruptoituneet. Jos rakenteiden korruptoitumista ei aktiivisesti suojata ja valvota, tiedon eheys, luotettavuus, käytettävyys sekä uskottavuus korruptiotutkimuksiin heikkenee. Huume-kauppa, salakuljetus, ihmis-kauppa ja terrorismi toteutetaan verkostomaisissa tai solumaisissa rakenteissa, kuten rakenteellisen korruption verkostotkin laillisia tai lailliselta näyttäviä rakenteita ja prosesseja hyväksi käyttämällä. Kyseessä on piilorikollisuus, jonka paljastamiseksi tulisi kehittää tarkoitukseen sopivia menetelmiä ja kouluttaa riskikohteissa toimivia suojautumaan kansainvälisesti verkottuneelta rikollisuudelta.

7 Johtopäätös

Huume-korruptiolla tarkoitetaan järjestelmiä ja järjestäytyntä toimintaa, joissa huume-kaupan tuotoilla rahoitetaan sellaisia korruptiosuhteita, jotka mahdollistavat rajat ylittävän rikollisen toiminnan tai vaikuttamisen sääntelyyn, jolla on vaikutusta vakavan järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytyksiin. Huumeilla rahoitetaan korruptioverkostoja ja rahanpesua. Korruptiolla mahdollistetaan huumeiden toimitusketjut, huume-kaupan mahdollistava sääntely ja rahanpesu. Rahanpesulla piilotetaan huumeista ja korruptiosta saatu rikoshyöty ja esirikos siten, että rikoshyöty näyttää laillisesti hankitulta. Huume-korruptiossa on kyse poliittisesta ja virkamieskorruptiosta, jolla voidaan mahdollistaa kaikenlainen rajat ylittävä rikollinen toiminta.

Kannabiskorruptio on yksi huume-korruption ilmiö, millä tarkoitetaan valvonta- ja lupaviranomaisten sekä sääntelyn alaisten yritysten välistä korruptiota. Ilmiötä on tavattu kannabiksen sääntelyn jälkiseurauksena. ”Pay to Play” (P2P) yhteinen nimittäjä on, että sääntelyn tai valvonnan kohde maksaa päästäkseen ”pelaamaan”. Kannabiskorruptiossa kyse on valvonta- ja lupaviranomaiselle maksetusta palkkiosta, millä voidaan saada toimilupa nopeammin,

helpommin tai lupaehtoja täyttämättä. Tai lupaviranomainen voidaan lahjoa vaikeuttamaan tai estämään kilpailijoiden toimintaa markkinoilla. Kannabiskorruptiolla voidaan tarkoittaa myös lainvalmisteluprosessissa sääntelijän kaappaamiseen (Regulatory capture) liittyvää korruptioilmiötä ja huume politiikkaan liittyvää poliittista korruptiota.

Huumekorruptioon liittyy maailmanlaajuisesti vaikuttavia prosesseja, joista aiheutuu yksilöille, yhteiskunnalle, demokratialle ja hyvälle hallintotavalle merkittäviä taloudellisia, aineellisia ja aineettomia vahinkoja yli kansainvälisten rajojen. Kansallisen lainsäädännön muuttamisella on vaikutusta ympärillä oleviin valtioihin ja ääritapauksissa vaikutukset voivat olla maailmanlaajuisia.

Lähteet

Painetut

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino.

Lohse, M., Meriniemi, M. & Honkanen, K. 2019. Tiedustelumenetelmät. Helsinki: Alma Talent.

Tampereen kaupunki. 2016. Kumppanuussopimukset huumehoidon palvelukokonaisuuden tuottamisesta. TRE: 735/02.07.01/2016

Sähköiset

Adams, P. J., Rychert, M. & Wilkins, C. 2021. Policy influence and the legalized cannabis industry: learnings from other addictive consumption industries. PubMed. England. Viitattu 20.8.2021. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33739486/>

A-klinikka päihdesairaala. 2021. Päihdesairaalan historiaa. Viitattu 21-9.2021. <https://www.paihdesairaala.fi/paihdesairaala/paihdesairaalan-historiaa>

Ala-Heikkilä, M. 2021. Vihreät laillistaisi kannabiksen, mutta THL menee pidemmälle. Aamulehti. Viitattu 19.9.2021. <https://www.aamulehti.fi/kolumnit/art-2000008261823.html>

Amante, A. 2021. Italian police seize record amount of amphetamines shipped from Syria. Reuters. Viitattu 6.7.2021. <https://www.reuters.com/article/us-italy-drugs/italian-police-seize-record-amount-of-amphetamines-shipped-from-syria-idUSKBN2425EG>

Apostolopoulos, A., Michopoulos, I., Rizos, E., Manthou, V., Tzeferakos, G., Kalemi, G., Papa-georgiou, C & Douzenis, A. 2018. Prisoners in Greek prisons: Correlation of demographic and psychosocial data with committed crimes. Viitattu 3.10.2021. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30109854/>

Avert. 2016. World's largest drug consumption facility opens in Denmark. Viitattu 18.7.2021. <https://www.avert.org/news/world%E2%80%99s-largest-drug-consumption-facility-opensin%20Denmark,harm%20to%20themselves%2C%20and%20to%20those%20around%20them>

ASPA. 2016. Aspa code of ethics. The American Society for Public Administration. Viitattu 14.8.2021. <http://aspasouthfl.org/code-of-ethics/>

ASQ. 2021. Kaoru Ishikawa. About ASQ. Viitattu 28.7.2021. <https://asq.org/about-asq/honorary-members/ishikawa>

Baltieri D. A. (2014). Predictors of drug use in prison among women convicted of violent crimes. Criminal behaviour and mental health : CBMH, 24(2), 113-128. Viitattu 3.10.2021. <https://doi.org/10.1002/cbm.1883>

Barry, R. & Glanz, S. 2016. Marijuana Regulatory Frameworks in Four US States: An Analysis Against a Public Health Standard. American Journal of Public Health. Viitattu 14.7.2021. <https://search.ebscohost-com.nelli.laurea.fi/login.aspx?direct=true&db=bsh&AN=130080435&site=ehost-live>

- Basir, S., Mohammadi, M. & Sobatian, E. 2016. Analysis of Drug Trafficking and Corruption Nexus in Economic Cooperation Organization (ECO) Region. Canadian Center of Science and Education. Viitattu 7.7.2021. https://www.researchgate.net/publication/299132369_Analysis_of_Drug_Trafficking_and_Corruption_Nexus_in_Economic_Cooperation_Organization_ECO_Region
- BBC. 2021. Honduras drugs: president's brother gets life in prison. BBC. Viitattu 5.7.2021. <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-56589088>
- Beittel, J. 2011. Mexico's Drug Trafficking Organizations: Source and Scope of the Rising Violence. Congressional Research Service. Viitattu 17.7.2021. <https://info.publicintelligenence.net/R41576.pdf>
- Bjerk, D. & Mason, C. 2014. The market for mules: Risk and compensation of cross-border drug couriers. International Review of Law and Economics. Viitattu 13.7.2021. <https://doi.org/10.1016/J.IRLE.2014.05.005>
- Bleszynska, K. 2021. Private Jets Laden With Cocaine Travel from Brazil to Europe. InSight Crime. Viitattu 13.7.2021. <https://insightcrime.org/news/brazil-private-jets-cocaine-trafficking-europe/>
- Blom, A. 2018. Taloudelliset eturyhmät politiikan sisäpiirissä. Tutkimus liike-elämän poliittisesta vaikuttamisesta Suomessa 1968 - 2011. Turun yliopiston julkaisuja Sarja - ser. C osa - tom. 454 | Scripta Lingua Fennica Edita | Turku 2018. Viitattu 11.10.2021. <https://www.utu-pub.fi/bitstream/handle/10024/146518/AnnalesC454Blom.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Boetto, E., Golinelli, D., Carullo, G. & Fantini, M. 2020. Frauds in scientific research and how to possibly overcome them. BMJ Journals. University of Bologna. Viitattu 17.8.2021. <https://jme.bmj.com/content/early/2020/10/06/medethics-2020-106639>
- Borges, E. 2020. What is OSINT? How can I make use of it? SecurityTrails. Viitattu 30.8.2021. <https://securitytrails.com/blog/what-is-osint-how-can-i-make-use-of-it>
- Bradford, J. ja Mansfield, D. 2019. Known Unknowns and Unknown Knowns: What we know about the cannabis and the Hashish trade in Afghanistan. EchoGéo. Viitattu 17.8.2021. <http://journals.openedition.org/echogeo/17626>
- Broude, T. & Teichman, D. 2008. Outsourcing and insourcing crime: The Political economy of globalized criminal activity. American Law & Economics Association Papers. 2008, preceding p2-61. 61p. Viitattu 23.7.2021. <https://web-a-ebscobhost-com.nelli.laurea.fi/ehost/detail/detail?vid=9&sid=7ca345b1-241d-41ce-854b-22c7a8bfaec0%40sdc-v-sess-mgr01&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtbnGl2ZQ%3d%3d#AN=31690566&db=bsh>
- Business portal "Capital". 2021. Полиция разоблачила банду с многомиллионным оборотом, изготавливающую фальшивые дипломы. Käännös: Poliisi on paljastanut monen miljoonan dollarin jengin, joka tuottaa väärennettyjä tutkintotodistuksia. Viitattu 5.8.2021. <https://www.capital.ua/ru/news/154788-politsiya-razoblachila-bandu-s-mnogomillionnym-oborotom-izgotavlivayuschuyu-falshivye-diplomy>
- Campbell, M. 2017. How public officials got into the weed game. Maclean's. Viitattu 11.8.2021. <https://www.macleans.ca/politics/how-public-officials-got-into-the-weed-game/>
- Cannabis Institute. 2021. Our Vision. Viitattu 12.8.2021. <https://www.nccannabisinstitute.ca/>
- Carrigan, C. & Coglianesi, C. 2001. Capture 20; Stigler, G. J. 1971. "The Theory of Economic Regulation." Bell Journal of Economics and Management Science, 2: 3-21. Viitattu 20.8.2021. <https://tspppa.gwu.edu/sites/g/files/zaxdzs2001/f/Carrigan%20Coglianesi%202015%20George%20J.%20Stigler.pdf>

- Castillo, D. 2018. State, Monopoly and Bribery. Market Reforms and Corruption in a Swedish State-Owned Enterprise. *Economics and Sociology*, 11(2), 64-79. Södertörns University College. https://www.economics-sociology.eu/files/09_05_525_Castillo.pdf
- CFI. 2021. Fraud Triangle. Corporate Finance Institute. Viitattu 30.7.2021. <https://corporate-financeinstitute.com/resources/knowledge/accounting/fraud-triangle/>
- Chakrabarty, A., Hydros, S. & Puliyeel, J. M. 2005. Smuggling contraband drugs using pediatric "body packers". *BMJ Journals*. Viitattu 13.7.2021. <https://adc.bmj.com/content/91/1/51>
- Coomberg, R., Donnermeyer, R., McElrath, K. & Scott, J. 2015. Chapter 20: White-collar/Middle-class and Corporate-class Crime. SAGE Books. Viitattu 30.7.2021. <https://sk.sagepub.com/books/key-concepts-in-crime-and-society/i606.xml>
- Country Drug Report. 2017. Denmark. European Monitoring Centre. Viitattu 18.7.2021. <https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/4515/TD0416913ENN.pdf>
- Crossen, C. 2003. A Thirties Revelation: Rich People Who Steal Are Criminals, Too. *Wall Street Journal*. Article. Viitattu 22.7.2021. <https://search-ebSCOhost-com.nelli.laurea.fi/login.aspx?direct=true&db=bsh&AN=11064904&site=ehost-live>
- Dada, C. 2021a. International consortium of investigative journalists. ICIJ. Viitattu 12.7.2021. <https://www.icij.org/journalists/carlos-dada/>
- Dada, C. 2021b. Opinion: Honduras, the narco-state that illustrates U.S contradictions. *The Washington post*. Viitattu 12.7.2021. <https://www.washingtonpost.com/opinions/2021/06/15/honduras-narco-state-that-illustrates-us-contradictions/>
- D'Amico, E. J., Rodriguez, A., Dunbar, M. S., Flirth, C. L., Tucker, J. S., Seelam, R., Pedersen, E. R. & Davis, J. P. 2020. Sources of cannabis among young adults and associations with cannabis-related outcomes. *International journal of drug policy*. Volume 86. Viitattu 8.8.2021. <https://www.sciencedirect-com.nelli.laurea.fi/science/article/pii/S0955395920303091>
- Department of justice. 2020. Justice news. Justice Department Announces Global Resolution of Criminal and Civil Investigations with Opioid Manufacturer Purdue Pharma and Civil Settlement with Members of the Sackler Family. The United States, Department of Justice. Viitattu 6.7.2021. <https://www.justice.gov/opa/pr/justice-department-announces-global-resolution-criminal-and-civil-investigations-opioid>
- Ditton, J. & Duffy, J. 1983. Bias in the newspaper reporting of grime news. *The British Journal of Criminology*, Volume 23, Issue 2, April 1983, Pages 159-165. Viitattu 8.8.2021. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjc.a047355>
- Diakonissalaitos. 2021. Exit, haluatko muuta kuin vihaa? Exit on vaihtoehto vihalle. Viitattu 6.7.2021. <https://www.hdl.fi/exit/>
- Dimant, E. & Schulte, T. 2016. The Nature of Corruption - An Interdisciplinary Perspective. University of Pennsylvania, University of Paderborn. Viitattu 11.8.2021. <https://mpa.ub.uni-muenchen.de/69838/>
- Dobson, J. 2019. Opioids and a failure to declare competing interests. *BMJ*. Viitattu 22.9.2021. <https://www.bmj.com/content/366/bmj.l5321>
- Dolz, P. & Arroyo, J. 2020. Spain's invisible multi-million-euro marijuana business. *El Pais*. Viitattu 1.8.2021. https://english.elpais.com/economy_and_business/2020-02-12/spains-invisible-multi-million-euro-marijuana-business.html

Eduskunnan oikeusasiamies. 2020. Potilaan korvaushoidon järjestäminen. EOAK/877/2019. Viitattu 19.9.2021. <https://www.oikeusasiamies.fi/r/fi/ratkaisut/-/eoar/877/2019>

Eduskunnan oikeusasiamies. 2019. Laitosmuotoiseen huumevieroitukseen pääsy. EOAK/4341/2017. Viitattu 19.9.2021. <https://www.oikeusasiamies.fi/r/fi/ratkaisut/-/eoar/4341/2017>

Eduskunta. 2021a. Aineistoja ja taustamateriaalia valiokuntien seminaareista ja julkisista kuulemistista vaalikaudella 2019-. Viitattu 26.9.2021. <https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskunta-toimii/julkaisut/Sivut/Aineistot-2019.aspx>

Eduskunta. 2021b. Kannabiksen käytön rangaistavuuden poistaminen. Viitattu 18.9.2021. https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/kannabiksen-kayton-rangaistavuuden-poistaminen.aspx

Eduskunta. 2021c. Whistleblower-direktiivin kansallinen täytäntöönpano. Viitattu 21.9.2021. https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/whistleblower-direktiivin-kansallinen-taytantonpano.aspx

Eduskunta PTK 152/2020 vp. Kansalaisaloite Kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamiseksi. Täysistunto 26.11.2020. Viitattu 21.9.2021. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/PotakirjaAsiakohhta/Sivut/PTK_152+2020+3.aspx

Egutkina, A. 2018. ”Jostain syystä heidän annetaan valmistua” - Ammattikouluissa opiskelee lukuisia tulevia lähihoitajia, jotka ovat päihdekoukussa - Karut seuraukset näkyvät työelämässä. Viitattu 25.9.2021. <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/62dcd3fa-e43c-4c36-b4b6-41e0fc47a0d3>

Ehyt Ry. 2021. Huumausainepolitiikka Suomessa. Viitattu 27.8.2021. <https://ehyt.fi/paihde-peli-info/huumeet/huumausainepolitiikka-suomessa/>

Ervamaa, T. 1997. Kokaiinia ei voi padota rajalle. Helsingin Sanomat. Viitattu 19.7.2021. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000003657613.html>

Eurooppa neuvosto. 2021a. EU:n huumeolitiikka. Euroopan unionin neuvosto. Viitattu 17.8.2021. <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/eu-drugs-policy/>

Eurooppa neuvosto. 2021b. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta EU:ssa. Arkistoitu sisältö. Taustatietoa. Euroopan unionin neuvosto. Viitattu 17.8.2021. <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/eu-fight-against-organised-crime-2018-2021/>

European Commission. 2010. Examining the links between organised crime and corruption. Viitattu 27.6.2021. https://ec.europa.eu/homeaffairs/sites/default/files/doc_centre/crime/docs/study_on_links_between_organised_crime_and_corruption_en.pdf

European Drug Report. 2017. Drug-related harms and responses: the costs of actions. Emcdda. Viitattu 12.7.2021. https://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2017/html/harms-responses/drug-related-responses_en

Europol. 2021a. About Europol. Viitattu 1.8.2021. <https://www.europol.europa.eu/about-europol>

Europol. 2021b. Cannabis. Viitattu 15.7.2021. <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/drug-trafficking/cannabis>

Europol. 2021c. 800 Criminals arrested in biggest ever law enforcement operation against encrypted communication. Viitattu 15.7.2021.

<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/800-criminals-arrested-in-biggest-ever-law-enforcement-operation-against-encrypted-communication>

Europol. 2021d. Mafia-structured organised crime groups (OCG). Viitattu 1.8.2021. <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/mafia-structured-crime-areas-and-trends-groups-ocg>

Europol. 2021e. Spanish police seize first ever narco-submarine made in Europe. Viitattu 5.7.2021. <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/spanish-police-seize-first-ever-narco-submarine-made-in-europe>

Europol. 2020a. Masterminds running one of Germany's largest illegal tobacco factory arrested. Viitattu 1.8.2021. <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/masterminds-running-one-of-germany%E2%80%99s-largest-illegal-tobacco-factory-arrested>

Europol. 2020b. Spain dismantles top russian-speaking organised crime network that had infiltrated public institutions. Viitattu 15.7.2021. <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/spain-dismantles-top-russian-speaking-organised-crime-network-had-infiltrated-public-institutions>

Eurostat. 2020. 1.6 million police officers in the EU. Viitattu 8.8.2021. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190104-1>

Eurostat. 2019. Police, court and prison personnel statistics. Viitattu 8.8.2021. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Police,_court_and_prison_personnel_statistics

FBI. 2021a. Employment Eligibility. Viitattu 14.7.2021. <https://www.fbijobs.gov/working-at-FBI/eligibility>

FBI. 2021b. Transnational Organized Crime. Viitattu 22.9.2021. <https://www.fbi.gov/investigate/organized-crime>

FBI. 2019. Public Corruption Threat Emerges in Marijuana Industry. FBI Podcast. Viitattu 14.7.2021. <https://www.fbi.gov/audio-repository/ftw-podcast-marijuana-industry-corruption-081519.mp3/view>

Flamini, A., Jahanshahi, B. & Mohaddes, K. 2020. Illegal Drugs and Public Corruption: Crack Based Evidence from California. University of Pavia. Italy. Viitattu 26.6.2021. https://www.econ.cam.ac.uk/people-files/faculty/km418/FJM_Illegal_Drugs_Public_Corruption.pdf

Forget, J. 2021. Violent drug organizations use human trafficking to expand profits. United States Drug Enforcement Administration. Viitattu 25.7.2021. <https://www.dea.gov/stories/2021/2021-01/2021-01-28/violent-drug-organizations-use-human-trafficking-expand-profits>

Füss, R. & Hecker, A. 2008. Profiling White-Collar Crime: Evidence from German-Speaking Countries. Semantic Scholar. Viitattu 22.7.2021. <https://www.semanticscholar.org/paper/Profiling-White-Collar-Crime%3A-Evidence-from-F%C3%BCss-Hecker/305746a0238af87c8dc01f85f61204d52a926391>

Girodo, M. 2006. Drug Corruption in Undercover Agents: Measuring the Risk. University of Ottawa. Viitattu 1.10.2021. https://www.researchgate.net/publication/229697380_Drug_Corruption_in_Undercover_Agents_Measuring_the_Risk

Global Platform for Drug Consumption Rooms. 2017. Visit H17 Drug Consumption Room in Copenhagen. YouTube. Viitattu 18.7.2021. <https://www.youtube.com/watch?v=TPzSm7qWZVs>

- Granat, O. 2020. Fenja - varkaiden kieli. Käsitutkimus Venäjän järjestäytyneestä rikollisuudesta. Poliisiammattikorkeakoulu. Viitattu 25.9.2021. <https://www.theseus.fi/handle/10024/348862>
- Grant, W. 2021. Has Honduras become a "narco-state"? BBC. Viitattu 5.7.2021. <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-56947595>
- Gropper, B. A. 1985. Probing the Links Between Drugs and Crime. Viitattu 3.10.2021. <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/probing-links-between-drugs-and-crime>
- Gyran, M. 2016. Poliisihallinnon sisäinen järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan käsikirja 11/2016. Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Viitattu 11.4.2021. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/117874/Gyran_Mikko.pdf?sequence=2
- Haasio, A. 2017. Huumehuuruinen alakulttuuri elää netissä. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Henkilöstön julkaisut, rinnakkaistallenteet. Kaleva Oy. Viitattu <https://www.theseus.fi/handle/10024/141359>
- Han, B., Compton, W. M., Einstein, E. B. & Volkow, N. D. 2021. Associations of Suicidality Trends With Cannabis Use as a Function of Sex and Depression Status. Jama Network open. Viitattu 12.8.2021. <https://jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2781215?widget=personalizedcontent&previousarticle=2775255>
- Heikkinen, A. 2015. Meksikossa kadonneiden omaiset: "Meidät voi pysäyttää vain tappamalla". Kirkko ja kaupunki. Viitattu 1.20.2021. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/meksikossa-kadonneiden-omaiset-meidat-voi-pysayttaa-vain-tappamalla-1#9d20b6be>
- Helsingin kaupunginhallitus. 2019. Esitys valtioneuvostolle huumeiden käyttöhuoneen kokeilun oikeuttavan erillislain säätämisestä. Viitattu 19.9.2021. <https://dev.hel.fi/maatokset/asia/hel-2018-010000/khs-2019-14/>
- Helsingin käräjäoikeus. 2021. Tiedote: Ns. Katiska-jutun päävastaajat tuomittiin pitkiin vankeusrangaistuksiin. Viitattu 8.8.2021. <https://oikeus.fi/karajaoikeudet/helsinginkarajaoikeus/fi/index/tiedotteet/2021/tiedotens.katiska-jutunpaavastajatuomittiinpitkiinvankeusrangaistuksiin.html>
- Helsingin Sanomat. 2021. Meksiko dekriminialisoi marihuanan viihde-käytön - korkein oikeus päätti asiasta laki-aloitteen juututtua kongressiin. Viitattu 27.8.2021. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000008088905.html>
- Hessing, T. 2021. Kaoru Ishikawa. 60StudyGuide. Viitattu 28.7.2021. <https://sixsigmastudyguide.com/ishikawa/>
- Heyneman, S., Anderson, K. & Nuraliyeva, N. 2008. The Cost of Corruption in Higher Education. ResearchGate. Viitattu 13.7.2021. https://www.researchgate.net/publication/44839339_The_Cost_of_Corruption_in_Higher_Education
- Holopainen, J. 2021. Selvitys rikosseuraamuslaitoksen kyvystä vastata järjestäytyneen rikollisuuden aiheuttamiin haasteisiin. Monisteet ja raportit 3/2021. Rikosseuraamuslaitos. Viitattu 6.7.2021. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/julkaisut/monisteetjaraportit.html>
- Holligan, A. 2019. Is the Netherlands becoming a narco-state? BBC. Viitattu 5.7.2021. <https://www.bbc.com/news/world-europe-50821542>
- Huttunen, R. & Muona, S. 1995. Indoktrinaation ongelma akateemisessa opetuksessa. Turun yliopiston henkilökohtaiset sivustot. Viitattu 11.8.2021. <https://users.utu.fi/rakahu/jkl/sari-rau.html>

Suomen huumestrategia. 1997. Viitattu 21.9.2021. <https://www.emcdda.europa.eu/system/files/attachments/9230/Ministry%20of%20Social%20Affairs%20and%20Health%2C%20Finland%20%281997%29%20Finland%27s%20National%20Drugs%20Strategy%201997.pdf>

Häkkinen, M., Putkonen, H., Kuikanmäki, O., Kurkela, S., Kuurne, K. & Riihimäki, K. 2020. Opioidikorvaushoidon käytännön opas. Mielenterveystalo. Viitattu 19.9.2021. <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/korvaushoito/Pages/default.aspx>

Hämäläinen, V. P. 2020. ”Juha oli rikollinen, joka peri huumevelkoja ”vihollisiltaan - nyt osat ovat vaihtuneet ja edessä on vuosien korvausvastuu valtiolle. YLE. Viitattu 3.5.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11514515>

Hännikäinen-Uutela, A. L. 2004. Uudelleen juurtuneet: yhteisökasvatus vaikeasti päihderiippuvaisten narkomaanien kuntoutuksessa. Erityispedagogiikka. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 22.9.2021. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/13380>

Härkönen, R. 2019. Poliisi on selvittänyt Suomen suurimman kokaiinijutun - Kuriirit toivat Suomeen 13 kiloa kokaiinia nieltynä, peräsuolesta ja vaginassa. YLE. Viitattu 1.8.2021. <https://www.hameensanomat.fi/uutiset/poliisi-on-selvittanyt-suomen-suurimman-kokaiinijutun-kuriirit-toivat-suomeen-13-kiloa-kokaiinia-nielyna-perasuolesta-ja-vaginassa-706305/>

Ilta Sanomat 2004. Väärä tatuointi, tekijä vankilaan. Uutiset, Kotimaa. Viitattu 5.7.2021. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000309165.html>

Interpol. 2021a. Asian organized crime. Viitattu 6.5.2021. <https://www.interpol.int/en/Crimes/Organized-crime/Asian-organized-crime>

Interpol. 2021b. Cooperation Against ‘Ndrangheta (I-CAN). Viitattu 6.5.2021. <https://www.interpol.int/en/Crimes/Organized-crime/INTERPOL-Cooperation-Against-Ndrangheta-I-CAN>

Interpol. 2021c. Corruption. Viitattu 5.10.2021. <https://www.interpol.int/Crimes/Corruption>

Interpol. 2021d. Project Fortaleza focuses on criminal structures that originate in Latin America but have a global impact. Viitattu 10.8.2021. <https://www.interpol.int/Crimes/Organized-crime/Project-Fortaleza>

Interpol. 2021e. ”Not like most action films”: Facing the threat of prison radicalization. Viitattu 12.6.2021. <https://www.interpol.int/en/News-and-Events/News/2021/Not-like-most-action-films-Facing-the-threat-of-prison-radicalization>

Interpol. 2021f. Organized crime. Viitattu 6.5.2021. <https://www.interpol.int/en/Crimes/Organized-crime>

Interpol. 2021g. Project Millennium. Viitattu 6.5.2021. <https://www.interpol.int/en/Crimes/Organized-crime/Project-Millennium>

Interpol. 2021h. What is Interpol? Viitattu 11.7.2021. <https://www.interpol.int/en/Who-we-are/What-is-INTERPOL>

Isoaho, E. & Kaski, I. 2021. Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio 2021. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:17. Viitattu 30.8.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163051>

Juvin, F. 2011. Parlamentin jäsenten esittämät kysymykset. Does marketing communication impact on the volume and patterns of consumption of alcoholic beverages, especially by young people - a review of longitudinal studies. Viitattu 19.9.2021. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-7-2011-009764_FI.html

Jyväskylän yliopisto. 2015. Fenomenologia. Tieteenfilosofiset suuntaukset. Viitattu 12.8.2021. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntaukset/fenomenologia>

Jyväskylän yliopisto. 2015. Hermeneutiikka. Tieteenfilosofiset suuntaukset. Viitattu 14.8.2014. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntaukset/hermeneutiikka>

Kaaro, J. 2019. Opioidiepideemia Tampereen malliin. Rapport. Viitattu 19.9.2021. <https://www.rapport.fi/journalistit/jani-kaaro/opioidiepideemia-tampereen-malliin>

Kansainvälisesti järjestäytyneen rikollisuuden vastainen Yhdistyneiden Kansakuntien Yleissopimus 20/2004. Finlex valtiosopimukset. Viitattu 3.5.2004. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2004/20040020/20040020_2

Karjalainen, A., Nyrhinen, R., Gunnar, T., Ylöstalo, T. & Ståhl, T. 2020. Huumeiden saataavuus, käyttö ja huumausainerikollisuus Tampereella koronakeväänä 2020. Yhteiskuntapolitiikka 86:2. Viitattu 8.8.2021. <https://www.julkari.fi/handle/10024/141181>

Karjalainen, K., Pekkanen, M. & Hakkarainen, P. 2020. Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet: Huumeaiheiset väestökyselyt Suomessa 1992-2018. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 26.9.2021. <https://www.julkari.fi/handle/10024/139059>

Kaskenmäki, M. 2006. Rangaistuksen määräämisen perustelevinen. Rangaistuksen mittaaminen. Rikostuomion perustelevinen. Helsingin hovioikeus julkaisut. Lisäpainos 2006. Viitattu 19.9.2021. https://oikeus.fi/hovioikeudet/helsinginhovioikeus/material/attachments/oikeus_hovioikeudet_helsinginhovioikeus/julkaisut/painetutjulkaisut/rikostuomionperustelevinen2005lisapainos2006./OqkWQV0G7/16_Rangaistuksen_maaraamisen_perustelevin.._Marjatta_Kaskenmaki.pdf

Kenney, M. 2007. The Architecture of Drug Trafficking: Network Forms of Organisation in the Colombian Cocaine Trade. University of Pittsburgh. Viitattu 9.8.2021. https://www.researchgate.net/publication/248955354_The_Architecture_of_Drug_Trafficking_Network_Forms_of_Organisation_in_the_Colombian_Cocaine_Trade

Keski-Korhonen, E. 2021. Huumeet saastuttaa asuinhuoneistoja ja ympäristöä. Uusi-Suomi puheenvuoro. Viitattu 25.7.2021. <https://puheenvuoro.uusisuomi.fi/erikakeski-korhonen/huumeet-saastuttaa-asuinhuoneistoja-ja-ymparistoa/>

Khajuria, A. & Agha, R. 2014. Fraud in scientific research - birth of the Concordat to uphold research integrity in the United Kingdom. SAGE Journals. https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0141076813511452?url_ver=Z39.88-2003&rfr_id=ori:rid:cross-ref.org&rfr_dat=cr_pub%20%20pubmed

Kiiskinen, H. 2020. Rikoksen uusimisen vaikutus rikosoikeudelliseen seuraamusjärjestelmään. Maisteritutkielma. Lapin yliopisto. Viitattu 22.9.2021. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/64376>

Kinosian, S. 2021. U.S. prosecutors say Honduras has become a 'narco-state'. Reuters. Viitattu 5.7.2021. <https://www.reuters.com/article/us-corruption-honduras-idUSKBN2B207W>

Kirsi, K. 2020. Katso kartasta, mitkä rikollisorganisaatiot kokoontuvat kotikulmillasi - KRP: jengitilanne voimakkaassa muutoksessa United Brotherhoodin väliaikaisen toimintakiellon vuoksi. YLE. Viitattu 19.9.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11542665>

KKV. 2021. Velkojen yleiset vanhentumisajat. Viitattu 3.5.2021. <https://www.kkv.fi/Tietoa-ja-ohjeita/Maksut-laskut-perinta/velkojen-vanhentuminen/yleiset-vanhentumisajat/>

KOKO-ontologia. 2020a. Järjestäytynyt rikollisuus. Finto. Viitattu 19.5.2021. <https://finto.fi/koko/fi/page/p72626>

KOKO-ontologia. 2020b. Kansainvälinen rikollisuus. Finto. Viitattu 19.5.2021. <https://finto.fi/koko/fi/page/p69891>

Kontula, K. 2020. Voiko julkaistuun tutkimustietoon vielä luottaa? HUS Sisätaudit ja kuntoutus. Duodecim. Helsingin yliopisto. Viitattu 1.8.2020. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/324590>

Korsell, L. & Larsson, P. 2010. Organiserad brottslighet i Norden. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 2010. <https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/bitstream/handle/11250/174592/organiserad%20brottslighet.pdf?sequence=1>

Krauss, L. 2020. The Ideological Corruption of Science; In American laboratories and universities, the spirit of Trofim Lysenko has suddenly been woke. Wall Street Journal. New York. Viitattu 15.7.2021. <https://www-proquest-com.nelli.laurea.fi/docview/2422860471/E244154EBDA94FB2PQ/1?accountid=12003>

Kukaan ei putoa konsepti. 2021. Tamperelaisen korvaushoidon palvelumallin kuvaus. Viitattu 19.9.2021. <https://www.rapport.fi/static/attachment/Konseptin%20avaus-2.pdf>

Kwok, S. I. 2019. Negotiating access to research on triad society: the importance of Chinese and triad cultural capital. Western Sydney University, Australia, SAGE Journals. Viitattu 16.8.2021. <https://journals-sagepub-com.nelli.laurea.fi/doi/full/10.1177/1468794119862444>

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015. Ajantasainen lainsäädäntö. Finlex. Viitattu 26.9.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150523>

Laki vankiterveydenhuollon yksiköstä 1635/2015. Ajantasainen lainsäädäntö. Finlex. Viitattu 25.7.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151635>

Lamers, M. 2021. Why cannabis producer Organigram struck a CA\$220 million deal with a tobacco giant: Q&A with CEO Greg Engel. MjBizDaily. Viitattu 11.8.2021. <https://mjbiz-daily.com/why-cannabis-producer-organigram-struck-a-ca220-million-deal-with-a-tobacco-giant/>

Lammi, M. 2017. OSINT-menetelmät ja strateginen tiedustelu. Diplomityö. Maanpuolustuskorkeakoulu. Viitattu 30.8.2021. <https://www.doria.fi/handle/10024/144305>

Leshner, A. I. 2001. Drug Addiction. Viitattu 3.10.2021. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B0080430767035889>

Liaqat, A. 2015. Narco Corruption And Terrorism. Viitattu 6.9.2021. https://www.academia.edu/30511890/Narco_corruption_and_terrorism

Lipsanen, P. 2019. Korruption vaikutus talouskasvuun. Laskentatoimen ja rahoituksen yksikkö. Vaasan yliopisto. Viitattu 17.7.2021. https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/9743/UVA_2019_Lipsanen_Petro.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Loikkanen, J. 2018. Tullin toimenkuva huumausaineiden maahantuontirikoksissa. Opinnäytetyö. Karelia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.9.2021. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/142956/Loikkanen_Johanna_2018_04_10.pdf?sequence=1

Lucidpress. 2021. Viitattu 28.8.2021. <https://www.lucidpress.com/pages/>

Lupsha, P. 1991. Drug lords and narco-corruption: The players change but the game continues. Crime, Law and Social Change Volume: 16 Issue: 1 Dated: special issue (July 1991) Pages:

41-58. <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/drug-lords-and-narco-corruption-players-change-game-continues>

Maailman huumeraportti. 2020. United Nations, Office on Drugs and Crime. Viitattu 30.8.2021. <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/wdr2021.html>

Malin, T. 2017. Lääkäriliitolta julkinen häpeärangaistus professorille - ”Surullista, että oma liitto on näin korruptoitunut”. Suomen kuvalehti. Viitattu 30.8.2021. <https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/laakariliitolta-julkinen-hapearangaistus-professorille-surullista-etta-oma-liitto-nain-korruptoitunut/>

Mattila, S. 2018. Vangit käyttävät huumeiden salakuljetuksessa jopa lapsia apunaan - vartijat helisemässä kekseliäiden konstien edessä. Uutiset, Kotimaa. Iltalehti. Viitattu 12.6.2021. <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/201806292201043997>

May, T., Holloway, K. & Bennet, T. 2019. The need to broaden and strengthen the evidence base for supervised consumption sites. Centre for Criminology, Substance Use Research Group, University of South Wales, UK. Viitattu 14.7.2021. <https://web-a-ebsohost-com.nelli.laurea.fi/ehost/detail/detail?vid=8&sid=76e2412d-e0ae-496e-9454-b92b993333ecf%40sdc-v-sessmgr01&bdata=JnN-pdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=139765003&db=s3h>

McMillan. 2019. Cannabis Practice Group. Viitattu 2.9.2021. <https://mcmillan.ca/wp-content/uploads/2021/01/Cannabis-Practice-Group.pdf>

Morris, S. 2013. Drug trafficking, corruption, and violence in Mexico: Mapping the linkages. Middle Tennessee State University. Viitattu 1.10.2021. https://www.researchgate.net/publication/257771175_Drug_trafficking_corruption_and_violence_in_Mexico_Mapping_the_linkages#pf50

MTV. 2020. Syyttäjä: Serbialaiset ammattirikolliset pyörittivät laajaa kannabisbisnestä Suomessa - toiminnassa hyödynnettiin suomalaisen maaseudun rauhaa. Viitattu 18.7.2021. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/syyttaja-serbialaiset-ammattirikolliset-pyorittivat-laajaa-kannabisbisnesta-suomessa-toiminnassa-hyodynnettiin-suomalaisen-maaseudun-rauhaa/7789230#gs.667ozz>

MTV. 2017. Järjestäytyneeseen rikollisuuteen kytkeytyvissä kiristys- ja velanperintäjutuissa uhrin hakevat apua jopa lähiomaisiltaan, sanoo keskusrikospoliisin rikosylikomisario Rabbe von Hertzen. Viitattu 19.9.2021. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/jarjestaytyneen-rikollisuuden-velanperinta-kovenee-jopa-uhrien-vanhemmat-joutuneet-maksumiehiksi/6330858#gs.b5vc66>

MTV. 2015. Kuvat: Tällaisin keinoin huumeita kuljetetaan vankilaan. Viitattu 3.10.2021. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/kuvat-tallaisin-keinoin-huumeita-kuljetetaan-vankilaan/5270774#gs.c9u8yj>

MTV. 2010. Tältä näyttää huumesukellusvene. Viitattu 5.7.2021. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/talta-nayttaa-huume-sukellusvene/2161702#gs.51cjki>

Mäkinen, R. 2018. IS selvitti: Jari Sillanpään kaveri vangittu - laulajan metamfetamiinin ”hovi-hankkijaksi” epäillään 50-vuotiaasta miestä. Ilta-Sanomat. Viitattu 12.6.2021. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005624973.html>

Mäntymaa, E. 2017. Kopteri toi vankilaan sukan täydeltä subutexia - dronella voi salakuljettaa, vaikka käsiaseita. YLE. Viitattu 12.7.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-9867140>

Naím, M. (2012). Mafia States, Organized Crime Takes Office. Essee. EBSCOhost. Viitattu 13.7.2021. <https://web-b-ebsohost->

com.nelli.laurea.fi/ehost/detail/detail?vid=5&sid=7ad56023-0495-4b4e-9fc8-aa1a2e0410e6%40sessionmgr103&bdata=JnN-pdGU9ZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=74471431&db=bsh

NA Nimettömät Narkomaanit ©. 2021. Viitattu 22.9.2021. <https://www.nasuomi.org/>

National Academics. 2017. The Health Effects of Cannabis and Cannabinoids: The Current State of Evidence and Recommendations for Research. Washington (DC): National Academies Press (US). Viitattu 1.8.2021. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28182367/>

The Nobel prize. 1991. George J. Stigler, Biographical. Viitattu 20.8.2021. <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/1982/stigler/biographical/>

Nordan. 2016. Scandinavia's largest drug injection room opens in Copenhagen. Nordic Alcohol and Drug Policy Network. <https://nordan.org/scandinavias-largest-drug-injection-room-opens-in-copenhagen/>

Nordnet. 2021a. Kannabisosakkeet. Viitattu 30.8.2021. <https://www.nordnet.fi/fi/markkina/osakkeet/osakeideat/kannabisosakkeet>

Nordnet. 2021b. OrganiGram Holdings Inc. Viitattu 11.8.2021. <https://www.nordnet.fi/markkinakatsaus/osakekurssit/16313755-organi-gram-holdings>

New-Diploma. 2021. Новый диплом – Продажа дипломов и аттестатов. Käännös: Uusi tutkintotodistus - tutkintotodistusten ja todistusten myynti. Viitattu 5.8.2021. <https://new-diplomcx5.com/>

Niagara College Canada. 2021. Commercial Cannabis Production program. Viitattu 11.8.2021. <https://www.niagaracollege.ca/environment/program/cannabis-production/>

OECD. 2021. Human trafficking and corruption. © Organisation for Economic Co-operation and Development. Viitattu 11.10.2021. <https://www.oecd.org/gov/human-trafficking.htm>

Oikeusministeriö. 2021a. Ammattimaisen ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta. Viitattu 19.5.2021. <https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM027:00/2021>

Oikeusministeriö. 2021b. Korruptionvastainen yhteistyöverkosto asetettu. Viitattu 7.4.2021. <https://korruptiontorjunta.fi/>

Oikeusministeriö. 2021c. Korruptionvastainen toiminta. Viitattu 25.9.2021. <https://oikeusministerio.fi/korruptio>

Oikeusministeriö. 2021d. Vanginkuljetuslainsäädännön uudistaminen. Viitattu 6.7.2021. <https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM017:00/2020>

Olds College. 2021. Cannabis Production Program - Level 1. Viitattu 11.8.2021. <https://www.oldscollege.ca/programs/continuing-education/horticulture/cannabis-production-program-level-1/index.html>

Organigram. 2021. Our Story. Viitattu 11.8.2021. <https://www.organigram.ca/>

Paasonen, J. 2021. Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuden ja valvontatyön ulkoinen arviointi. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 2/2021. Vaasan yliopisto. Viitattu 9.8.2021. <https://www.uwasa.fi/fi/uutiset/tutkija-jyri-paasonen-selvitti-vankiloiden-turvallisuutta-joh-tamisessa-ja-kaytanteissa>

Palo, S. 2010. Järjestäytyneet rikollisryhmät ja rikosvastuu. Yliopistollinen väitöskirja. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut. Viitattu 9.8.2021. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/18373/jarjesta.pdf?sequence=2>

Parkkari, J. 2018. Tarkastuskäynnille tulleet viranomaiset menivät sekaisin huumeiden käyrästä - Brittihallitus otti Birminghamin vankilan takaisin hallintaansa turvallisuusyhtiöltä. YLE. Viitattu 12.8.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-10361453>

PDEA. 2021. Drug courier. The Philippine Drug Enforcement Agency. Viitattu 15.8.2021. <https://pdea.gov.ph/drug-trends/drug-courier>

PDEA. 2017. 3 international drug rings are biggest source of shabu in PH: PDEA. The Philippine Drug Enforcement Agency. Viitattu 15.8.2021. <https://pdea.gov.ph/2-uncategorised/512-3-international-drug-rings-are-biggest-source-of-shabu-in-ph-pdea>

Pitkänen, T., Kaskela, T., Sasu, T. & Tourunen, J. 2016. Päihdehoitoon hakeutuneiden rikollisuus. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/2016. Viitattu 21.9.2021. https://www rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/YpkSA2YG1/RISE_paihdehuoltoon_hakeutuneiden_rikollisuus_verkko.pdf

Polaris. 2021. Trafficking vs. Smuggling: Understanding the Difference. Viitattu 11.10.2021. <https://polarisproject.org/blog/2021/05/trafficking-vs-smuggling-understanding-the-difference/>

Poliisi. 2021a. Järjestäytynyt rikollisuus. Viitattu 26.6.2021. <https://poliisi.fi/jarjestaytynyt-rikollisuus#:~:text=J%C3%A4rjest%C3%A4ytyneell%C3%A4%20rikollisuudella%20tarkoitetaan%20rikoslain%20mukaan%20v%C3%A4hint%C3%A4n%20kolmesta%20henkil%C3%B6st%C3%A4,joiden%20toimintaa%20leimaa%20v%C3%A4kivalan%20k%C3%A4ytt%C3%B6%20tai%20sill%C3%A4%20uhkaaminen.>

Poliisi. 2021b. Poliisin Exit toiminta auttaa irrottautumaan vakavan rikollisuuden piiristä. Viitattu 6.7.2021. <https://poliisi.fi/-/poliisin-exit-toiminta-auttaa-irrottautumaan-vakavan-rikollisuuden-piirista>

Poliisi. 2021c. Torju korruptiota. Viitattu 2.8.2021. <https://poliisi.fi/korruptio>

Polisen. 2021a. Läkare anhalten misstänkt för grovt mutbrott. Sverige. Viitattu 1.8.2021. <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2021/maj/lakare-anhallen-misstankt-for-grovt-mutbrott/>

Polisen. 2021b. Narkotikasmugglingen mer omfattande än tidigare studier visat. Viitattu 31.7.2021. <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2021/maj/narkotikasmugglingen-mer-omfattande-an-tidigare-studier-visat/>

Päihdehuoltolaki 41/1986. Päihdehuoltolaki. Ajantasainen lainsäädäntö. Finlex. Viitattu 22.9.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860041>

Päihde- ja riippuvuusstrategia. 2021. Yhteiset suuntaviivat vuoteen 2030. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 12.7.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163002>

Päihdetilastollinen vuosikirja. 2020. Alkoholi ja huumeet. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin tutkimuskeskus. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 13.7.2021. <https://www.julkari.fi/handle/10024/142647>

Rafaiee, R., Olyae, S. & Sargolzaiee, A. 2013. The Relationship Between the Type of Crime and Drugs in Addicted Prisoners in Zahedan Central Prison. Viitattu 3.10.2021. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4070162/>

Rahanpesu. 2021. Viitattu 28.8.2021. <https://rahanpesu.fi/mista-on-kyse>

Raittiustyölaki 828/1982. Kumottu L:lla 24.4.2015/523, joka on voimassa 1.12.2015 alkaen. Finlex. Viitattu 26.9.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1982/19820828>

Rajapaksha, M., Hammonds, R., Filbey, F., Choudhary, P. & Biswas, S. 2020. A preliminary risk prediction model for cannabis use disorder. Science Direct. University of Texas. Viitattu 11.8.2021. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211335520301868?via%3Dihub>

Rantamaa, F. 2019. Vaikuttaako korruptio Suomen talouden kehitykseen? Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto. Viitattu 21.9.2021. <https://www.utupub.fi/handle/10024/150658>

Reinboth, S. 2020. Useita päiviä kestänyt väkivaltainen velanperintä toi kahdelle miehelle vuosien tuomiot. Helsingin Sanomat. Viitattu 22.9.2021. <https://www.hs.fi/paivanlehti/04072020/art-2000006560984.html>

Reino, K. 2021. Puukkojunkkarien aika. Viitattu 19.5.2021. <https://historia-tieto.wordpress.com/?s=puukkojunkkarien+aika>

Rikkilä, S., Jukarainen, P. & Muttilainen, V. 2021. Money Laundering and Corruption in International Business – Preliminary Study Based on Nordic Experiences. Poliisiammattikorkeakoulu. Viitattu 9.8.2021. <https://polamk.fi/documents/25254699/34112600/Korpen-Preliminary-Study-report.pdf/28a8408e-da5b-ceed-e8b9-9bbe45e9df90/Korpen-Preliminary-Study-report.pdf?t=1619694849764>

Rikoslaki 39/1889. Ajantasainen lainsäädäntö. Finlex. Viitattu 15.7.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>

Rikosuhripäivystys. 2021. Mihin ja miten tehdään rikosilmoitus. Viitattu 22.9.2021. <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/usein-kysyttya/mihin-ja-miten-tehdaan-rikosilmoitus/>

Rivera, J. 2021. What is blue-collar crime. LegalMatch. Viitattu 30.7.2021. <https://www.legalmatch.com/law-library/article/what-is-blue-collar-crime.html>

Rose-Ackerman, S. 1997a. The Political Economy of Corruption. In: K. A. Elliott, (ed.). Corruption and the Global Economy. Washington: Institute for International Economics. Viitattu 2.8.2021. https://www.academia.edu/32436336/The_Political_Economy_of_Corruption

Rose-Ackerman, S. 1997b. Corruption and development. The World Bank. Annual Bank Conference on Development Economics. Viitattu 2.8.2021. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/976271538245051917/pdf/Corruption-and-development.pdf>

Rostovtsev, A. 2021. Fyysikko käy valhetta vastaan Venäjällä. Helsingin yliopisto. Viitattu 11.8.2021. <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/korkeakoulupolitiikka/fyysikko-kay-valhetta-vastaan-venajalla>

Ruckenstein, M. & Teppo, A. 2005. Vankien väliset valtasuhteet ja väkivallan pelko suljetussa vankilassa. Rikosseuraamusviraston julkaisuja 1/2005. Viitattu 6.7.2020. https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/gpC3Y76Ah/1-2005_Vankien_valiset_valtasuhteet_ja_vakivallan_pelko_suljetussa_vankilassa.pdf

Ruonakoski, E. 2020. Liikemies Nico Ranta-ahon taktiikka muuttui viimeisissä kuulusteluissa radikaalisti. MTV. Viitattu 19.5.2021. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/liikemies-nico-ranta-ahon-taktiikka-muuttui-viimeisissa-kuulusteluissa-radikaalisti-pisti-kaiken-janne-naccitrangerin-piikkiin-tranberg-on-tehnyt-minusta-niin-sanotun-kilpimiehen-tietamatani/7712768>

- RusDiploma. 2021. Купить диплом для иностранцев. Käännös: Tutkintotodistukset ulkomailaisille. Viitattu 5.8.2021. <http://rusdiplomes24.com/diplom-dlya-inostrancev.html>
- Rönkä, S. & Markkula, J. 2020. HuuMETilanne Suomessa 2020. Raportti 13/2020. TerveYden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 21.9.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140710/URN_ISBN_978-952-343-576-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Saari, J. 2017. Sosiaaliturvariippuvuus: Sosiaalipummit oleskeluyhteiskunnassa? Tampere University Press 2017. Viitattu 12.7.2021. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/100775>
- Salmi, M. & Mäkeläinen, M. 2021. Rikollisten rannikko. YLE. Viitattu 13.8.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11999558>
- Salminen, A. 2016. Julkisen johtamisen etiikka. Opetusjulkaisuja 60. Vaasan yliopisto. 4. uudistettu painos. Viitattu 14.8.2021. https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7951/isbn_978-952-476-707-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Salminen, A. 2015. Rakenteellinen korruptio, Kartoitus riskitekijöistä Suomessa. Selvityksiä ja raportteja 203. Vaasan yliopisto. Viitattu 14.8.2021. https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-619-7.pdf
- Schwab, T. 2019. US opioid prescribing: the federal government advisers with recent ties to big pharma. BMJ. Viitattu 22.9.2021. <https://www.bmj.com/content/366/bmj.l5167.full>
- Selander, M. 2021. Miksi 'ndranghetasta on kasvanut maailman vaarallisin mafiajärjestö? Kysy mitä vaan. YLE. Viitattu 30.8.2021. <https://arenan.yle.fi/audio/1-50887190>
- Seuraamuksen määrääminen huumausaineen käyttörikoksesta. 2019. Yleinen ohje VKS:2018:2. Dnro 7/31/17. Voimassa 1.1.2019 - toistaiseksi. Syyttäjälaitos. Viitattu 1.10.2021. <https://syyttajalaitos.fi/vks-2018-2-seuraamuksen-maaraaminen-huumausaineen-kayttorikoksesta>
- Shane, K. 2002. Securities Industry News. 10/7/2002, Vol. 14 Issue 38, p7. 1/2p. EBSCOhost. Viitattu 23.7.2021. <https://web-a-ebSCOhost-com.nelli.laurea.fi/ehost/detail/detail?vid=3&sid=7ca345b1-241d-41ce-854b-22c7a8bfaec0%40sdc-v-sessmgr01&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=7576912&db=bsh>
- Shaw, D. 2018. Birmingham Prison: Government takes over from G4S. Viitattu 12.8.2018. <https://www.bbc.com/news/uk-england-birmingham-45240742>
- Shweta, S. & Ravikumar, K. V. 2020. Narco-terrorism - A threat to national security. Rashtriya Raksha University. ResearchGate. Viitattu 24.7.2021. https://www.researchgate.net/publication/343760908_Narco-terrorism_-_A_threat_to_national_security
- Shelley, L. 2012. The Relationship of Drug and Human Trafficking: A Global Perspective. European Journal on Criminal Policy and Research. Amsterdam. ProQuest. Viitattu 25.7.2021. <http://dx.doi.org.nelli.laurea.fi/10.1007/s10610-012-9175-1>
- Shi, Y. & Liang, D. 2020. The association between recreational cannabis commercialization and cannabis exposures reported to the US National Poison Data System. Abingdon, England. Viitattu 29.8.2021. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32080937/>
- Sismondo, S. 2021. Epistemic Corruption, the Pharmaceutical Industry, and the Body of Medical Science. Department of Philosophy, Queen's University, Kingston, ON, Canada. Frontiers in Research Metrics and Analytics. 8.3.2021. Viitattu 22.7.2021. <https://doi.org/10.3389/frma.2021.614013>

Sisäministeriö. 2021a. Järjestäytynyt rikollisuus vaikuttaa laajasti yhteiskuntaan. Viitattu 6.5.2021. <https://intermin.fi/poliisiasiat/jarjestaytynyt-rikollisuus>

Sisäministeriö. 2021b. Poliisiasiat. Viitattu 1.8.2021. <https://intermin.fi/poliisiasiat>

SOCKTA. 2021. European union serious and organised crime threat assessment. Europol. Viitattu 5.7.2021. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2021. Huumausainepolitiikka 7.4.2021. Sosiaali- ja terveysministeriö. <https://stm.fi/huumausainepolitiikka>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 1997. Seurantaraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 1997:29. Viitattu 26.9.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72329/TRM199729.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 290/2002. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa. Viitattu 26.9.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20020290>

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 33/2008. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus opioidi-riippuvaisten vieroitus- ja korvaushoidosta eräillä lääkkeillä. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080033>

Suomen päihderiippuvaiset ry. 2021. Viitattu 1.10.2021. <https://www.paihderiippuvaiset.fi/>

Suomen päihderiippuvaiset ry. 2019. Opas päihderiippuvuuden ja läheisten hoitoon. Viitattu 1.10.2021. https://www.paihderiippuvaiset.fi/Opas_paihderiippuvuuden_ja_laheisten_hoitoon.pdf

Säätiölaki 487/2015. Ajantasainen lainsäädäntö. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150487>

Sutherland, E. H. 1944. White Collar Crime. Review by: Sorensen, R. Journal of criminal law and criminology. JSTOR. Viitattu 22.7.2021. <https://www.jstor.org/stable/1138403>

Sutton, J. 2017. Political Corruption and State Crime. Oxford University Press. Viitattu 8.8.2021. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264079.013.274>

Tamminen, T. 2020. Menetelmiä korruption kokonaisvaltaiseen seurantaan. Korsi-projektin raportti 2. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. Viitattu 14.7.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162538/VNTEAS_2020_45.pdf

Tarnanen, K., Alho, H. & Komulainen, J. 2018. Huumeongelman hoito. Viitattu 28.8.2021. <https://www.terveyskirjasto.fi/khp00056/huumeongelman-hoito>

The THC Times. 2020. Is Marijuana Legal In Denmark? Viitattu 18.7.2020. <https://www.thethctimes.com/is-marijuana-legal-in-denmark/>

THL. 2021. Jätevesitutkimus: väestötason huumeiden käyttö. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 29.7.2021. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/jatevesitutkimus>

THL. 2021. Keskeiset käsitteet. Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet. Viitattu 29.8.2021. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdetyo/mita-ehkaiseva-paihdetyo-on/keskeiset-kasitteet>

- Tekniikan maailma. 2019. Viranomaiset pysäyttivät Espanjassa historian ensimmäisen ”transatlanttisen huumesukellusveneen”. Viitattu 5.7.2021. <https://tekniikanmaailma.fi/viranomaiset-pysayttivat-espanjassa-historian-ensimmaisen-transatlanttisen-huumesukellusveneen-20-metrinen-alus-kuljetti-atlantin-poikki-100-miljoonan-euron-edesta-kokaiinia/>
- Tieteellisen kirjoittamisen ohje. 2021. Lapin yliopisto. Viitattu 1.10.2021. <https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=ac4cc7f9-0aec-44fd-b926-3b7c152d2cdf>
- Tieteen termipankki. 2021a. Synteesi. Erikoisalojen sanastojen ja sanakirjojen kokoelma. Sanastokeskus TSK. Viitattu 25.9.2021. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:synteesi>
- Tieteen termipankki. 2021b. Tietojen eheys (Avoin tiede). Erikoisalojen sanastojen ja sanakirjojen kokoelma. Sanastokeskus TSK. Viitattu 22.9.2021. https://tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:tietojen_eheys
- Tieteen termipankki. 2020. Oligopoly. Erikoisalojen sanastojen ja sanakirjojen kokoelma. Sanastokeskus TSK. Viitattu 14.7.2021. <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/oligopoly>
- Tieteen termipankki. 2019a. Episteeminen logiikka. Erikoisalojen sanastojen ja sanakirjojen kokoelma. Sanastokeskus TSK. Viitattu 22.7.2021. https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:episteeminen_logiikka
- Tieteen termipankki. 2019b. Paradigma. Erikoisalojen sanastojen ja sanakirjojen kokoelma. Sanastokeskus TSK. Viitattu 11.8.2021. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:paradigma>
- Tieteen termipankki. 2016. Indoktrinaatio. Erikoisalojen sanastojen ja sanakirjojen kokoelma. Sanastokeskus TSK. Viitattu 11.8.2021. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:indoktrinaatio>
- Tieteen termipankki. 2014. Tiedon arkeologia. Erikoisalojen sanastojen ja sanakirjojen kokoelma. Sanastokeskus TSK. Viitattu 23.7.2021. https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:tiedon_arkeologia
- Tiitinen, L. 2019. Kamppailu sananvapaudesta: sosiaalialan ammattilaisen toiminta ja valtasuhteet mediavaikuttamisen kentällä. Väitöskirja. Lapin yliopisto. Viitattu 11.8.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-147-7>
- Tiitinen, L. & Silén, M. 2016. Sosiaalialan epäkohdat ja niiden käsittely. Lapin yliopisto. Viitattu 11.8.2021. <https://www.luc.fi/loader.aspx?id=2641402d-5a35-4f8c-84b0-88c107f5eb1e>
- Tilastokeskus. 2019. Huumeisiin ja alkoholiin kuolleita aiempaa enemmän. Viitattu 12.7.2021. https://www.stat.fi/til/ksyyt/2018/ksyyt_2018_2019-12-16_tie_001_fi.html
- Toiminimilaki 128/1979. Ajantasainen lainsäädäntö. Finlex. Viitattu 26.9.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1979/19790128>
- TRACK. 2021. Narcoterrorism. Terrorism research & Analysis consortium. Viitattu 12.7.2021. <https://www.trackingterrorism.org/article/narcoterrorism>
- Transparency International. 2021. Organised crime and corruption weakens institutions. Viitattu 10.8.2021. <https://www.transparency.org/en/projects/justlead-strengthening-criminal-justice-along-the-cocaine-route>
- Traub, S. J., Hoffman, R. S. & Nelson, L. S. 2003. Body Packing – The Internal Concealment of Illicit Drugs. The New England Journal of Medicine. Boston. Viitattu 13.7.2021. <https://www-proquest-com.nelli.laurea.fi/docview/223927580/1B746EE3A9994D55PQ/1?ac-countid=12003>

Tulli. 2019a. Huumausainerikokset. Viitattu 15.7.2021. <https://tulli.fi/web/tullin-vuosi/2019/valvonta/huumausainerikokset>

Tulli. 2019b. Tuhansien rikosepäilyjen Silkkitie. Viitattu 15.7.2021. <https://tulli.fi/web/tullin-vuosi/2019/valvonta/huumausainerikokset/tuhansien-rikosepailyjen-silkkitie>

Turun Sanomat. 2013. Velka siirtyi Bandidos-kerholle - liivimiehet rusikoivat ja uhkasivat tappaa. Viitattu 19.9.2021. <https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/447809/Velka+siirtyi+Bandidos-kerholle+liivimiehet+rusikoivat+ja+uhkasivat+tappaa>

Turun Sanomat. 2007. Varatuomari vei vangille huumeita Tampereella. Viitattu 3.10.2021. <https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/1074171052/Varatuomari+vei+vangille+huumeita+Tampereella>

Työturvallisuuslaki 738/2002. Ajantasainen lainsäädäntö. Finlex. Viitattu 2.9.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>

U4. 2021. About U4. Anti-corruption resource center. Viitattu 6.7.2021. <https://www.u4.no/about-u4>

UN. 2018. Global Cost of Corruption at Least 5 Per Cent of World Gross Domestic Product, Secretary-General Tells Security Council, Citing World Economic Forum Data. United Nations. Viitattu 29.7.2021. <https://www.un.org/press/en/2018/sc13493.doc.htm>

Unlu, A. & Ekici, B. 2012. The extent to which demographic characteristics determine international drug couriers' profiles: a cross-sectional study in Istanbul. Netherlands, New York. Viitattu 10.8.2021. <http://dx.doi.org.nelli.laurea.fi/10.1007/s12117-012-9152-6>

Unodc. 2021a. Human trafficking. United Nations Office on Drugs and Crime. United Nations Office on Drugs and Crime. Viitattu 25.7.2021. <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/human-trafficking.html>

Unodc. 2021b. Money laundering. United Nations Office on Drugs and Crime. United Nations Office on Drugs and Crime. Viitattu 25.7.2021. <https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/overview.html>

Unodc. 2021c. Human trafficking and migrant smuggling. United Nations Office on Drugs and Crime. Viitattu 27.7.2021. <https://www.unodc.org/e4j/en/secondary/human-trafficking-and-migrant-smuggling.html>

Vaittinen, H. 2020. Italian poliisi takavarikoi 84 miljoonaa pilleriä Isisin tuottamaa ”taisteluhuumeita” - Laivasta löytynyt miljardin arvoinen huumetakavarikko on maailman suurin. MTV. Viitattu 6.7.2021. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/italian-poliisi-takavarikoi-84-miljoonaa-pilleria-isisin-tuottamaa-taisteluhuumeita-laivasta-loytynyt-miljardin-arvoinen-huumetakavarikko-on-maailman-suurin/7861348#gs.553wuq>

Valtioneuvosto. 2019. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2019:12. Viitattu 11.8.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161513/VNK_12_19_Verkostojohdattamisen_opas.pdf

Valtiosopimukset 27/2005. Tasavallan presidentin asetus tupakoinnin torjuntaa koskevan Maailman terveysjärjestön (WHO) puitesopimuksen voimaansaattamisesta ja puitesopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantuloista. Viitattu 22.9.2021. <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2005/20050027>

Valtiovarainministeriö. 2021. Tullitoimi. Viitattu 1.8.2021. <https://vm.fi/verotus/tullitoimi>

- Valvira. 2020a. Lääkeviranomaisen ja kannabis. Viitattu 19.8.2021. https://sic.fimea.fi/arkisto/2020/1-2_2020/ajankohtaista-fimeasta/laakeviranomaisen-ja-kannabis
- Valvira. 2020b. Ohje asunnon terveystietojen selvittämisen prosessiin. Viitattu 18.9.2021. https://www.valvira.fi/documents/14444/261239/Ohje_asunnon_terveyshaitan_selvittamisprosessiin.pdf/3dcb1340-e769-f45a-6d8c-2087e7690a2d
- Valvira. 2017. Valvira rajoitti lääkärin oikeutta määrätä pkv-lääkkeitä, varsinaisia huumeaineita sekä pregabaliinia. Viitattu 1.8.2021. <https://www.valvira.fi/-/valvira-rajoitti-laakarinoikeutta-maarata-pkv-laakkeita-varsinaisia-huumeaineita-seka-pregabaliinia>
- Verkko, H. 2017. Korruption kytkökset talouteen EU-maissa, erityistarkastelussa Kreikka ja Espanja. Pro gradu tutkielma. Vaasan yliopisto. Viitattu 17.7.2021. https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/6367/osuva_7752.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Wesley, J. S. 2020. The Ideological Corruption of Science. Discovery institute. Viitattu 11.8.2021. <https://www.nationalreview.com/corner/the-ideological-corruption-of-science/>
- Wikipedia. 2019. Kimmo Wilska. Viitattu 18.9.2021. https://fi.wikipedia.org/wiki/Kimmo_Wilska
- Willner-Mäenpää, D. 2020. TOR-verkon vaikutuksia huumekauppaan. Opinnäytetyö YAMK. Poliisiammattikorkeakoulu. Viitattu 31.7.2021. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/346467/WillnerONTyo.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Virre-tietopalvelu. 2021. Patentti ja rekisterihallitus. Viitattu 18.9.2021. <https://virre.prh.fi/novus/home?execution=e2s1>
- Vuorinen, M. 2019. Epäkohtien raportointi - vastuu ja sen esteet. Pro Gradu-tutkielma. Lapin yliopisto. Viitattu 11.8.2021. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/63788>
- Väkivaltakäsitteiden sanasto. 2020. Työpaperi 1/2020. Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos. Julkari. Viitattu 8.9.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf
- Välkki, J. 2003. Käyttäjät ei paljasta huumekauppiasta. Mielipidekirjoitus. Helsingin Sanomat. Viitattu 3.5.2021. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004122980.html>
- YLE. 2021. Rikollisjengit ovat yrittäneet soluttaa omiaan töihin vankiloihin, kokemattomia vartijoita on yritetty lahjoa huumehuriireiksi. STT. Viitattu 6.7.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11933192>
- YLE. 2020. Oma koodikieli, tullimaksut, Kinder-munien uusiokäyttöä - näin rikollisjengit pyörittävät huumekauppaa vankilan muurien sisäpuolella. Viitattu 3.10.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11146771>
- YLE. 2017. Duodecim: ”Ei rakenteellista korruptiota, mutta ehkä yksilöitä”. MOT. Viitattu 30.8.2021. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/10/19/duodecim-ei-rakenteellista-korruptiota-mutta-ehka-yksiloita>
- YLE. 2011. Turvayhtiö G4S solmi jättisopimuksen poliisin kanssa Britanniassa. Lähteet: Reuters. Viitattu 12.7.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-5471224>
- YLE. 2010. FBI iski huume-korruptioon Puerto Ricossa. Viitattu 1.10.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-5645907>

YSO. 2020. Järjestäytynyt rikollisuus. Yleinen Suomalainen ontologia. Finto. Viitattu 19.5.2021a. <https://finto.fi/yso/fi/page/p14921>

YSO. 2020b. Kansainvälinen rikollisuus. Yleinen suomalainen ontologia. Finto. Viitattu 19.5.2021. <https://finto.fi/yso/fi/page/p26340>

Zhang, M. 2020. How state marijuana legalization became a boon for corruption. Politico. Viitattu 14.7.2021. <https://www.politico.com/news/2020/12/27/marijuana-legalization-corruption-450529>

Kuviot

Kuvio 1 Arvio korruption ilmiintajan suojan taloudellisista vaikutuksista (Eduskunta 2021c.)	13
Kuvio 2 Petoskolmio (CFI 2021.)	15
Kuvio 3 Tieteellisten artikkelien reaktiot vuosilta 1997-2015 (Kontula 2020.)	17
Kuvio 4 Epäterve verkottuminen (Salminen 2015.)	22
Kuvio 5 Ideologinen korruptio (Keski-Korhonen 2021.)	28
Kuvio 6 Huumekauppaverkosto (Kenney 2007, 246.)	32
Kuvio 7 Huumekaupparengas (Kenney 2007, 244.)	33
Kuvio 8 Hallintotasot huumekaupparenkaassa (Kenney 2007, 249.)	34
Kuvio 9 Huumausaineiden jätevesitilastot (THL 2021.)	52
Kuvio 10 Esimerkkejä huumekorruptio termin käytön asiayhteyksistä (Keski-Korhonen 2021.)	74
Kuvio 11 Italian merkittävimmät mafiatyyppiset verkostot (Keski-Korhonen 2021; Lähde: FBI 2021b; Europol 2021d.)	77
Kuvio 12 Huumekorruptiosynteesin symbioosisuhde (Keski-Korhonen 2021.)	78
Kuvio 13 Huumekorruptio Ishikawa-analyysiä mukaillen (Keski-Korhonen 2021.)	78
Kuvio 14 Korruptiotasot ja verkostot (European Commission 2010.)	81
Kuvio 15 Mallinnus vuokaaviona huumeiden toimitusketjun korruptioriskeistä (Keski-Korhonen 2021.)	84
Kuvio 16 Huumekorruption synteesi (Keski-Korhonen 2021.)	85
Kuvio 17 Huumekorruption vaikutuksia (Keski-Korhonen 2021.)	86
Kuvio 18 Huumekorruption vaikutusten arviointi (Keski-Korhonen 2021.)	87
Kuvio 19 Huumekorruptioriskit toimitusketjussa (Keski-Korhonen 2021.)	90

Taulukot

Taulukko 1 Esimerkkejä korruption muodoista (Lipsanen Petro 2019; Rose-Ackerman 2016.)	14
Taulukko 2 Päihdehuollon kuntoutuslaitokset, hoitopäiviä vuoden aikana, muilta ostetut palvelut, koko Suomi (Sotkanet 2021.)	69
Taulukko 3 Päihdehuollon kuntoutuslaitokset, hoitopäiviä vuoden aikana, kunnan omat palvelut, koko Suomi (Sotkanet 2021.)	69
Taulukko 4 Poliisin tietoon tulleet huumausainerikokset, koko Suomi (Sotkanet 2021.)	69
Taulukko 5 Huumekorruptio-termin yleisyys (Keski-Korhonen 2021.)	75